

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ESTİTÜSÜ

ARAP OLMAYANLARA YÖNELİK ARAPÇA ÖĞRETİM MODELİ
ÜRDÜN YARMOUK ÜNİVERSİTESİ MERKEZÜ'L-LUGAT VE
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ HAZIRLIK SINIFI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Ramazan MEŞE

Hazırlayan
Fatma TUNÇ

MALATYA-2021

**T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ESTİTÜSÜ
İLAHİYAT FAKÜLTESİ
TEMEL İSLAM BİLİMLERİ
ARAP DİLİ VE BELAGATI ANABİLİM DALI**

**ARAP OLMAYANLARA YÖNELİK ARAPÇA ÖĞRETİM MODELİ
ÜRDÜN YARMOUK ÜNİVERSİTESİ MERKEZÜ'L-LUGAT VE İNÖNÜ
ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ HAZIRLIK SINIFI ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fatma TUNÇ

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Ramazan MEŞE**

MALATYA-2021

ONUR SÖZÜ

Dr. Öğr. Üyesi Ramazan MEŞE danışmanlığında Yüksek Lisans Tezi olarak hazırladığım “Arap Olmayanlara Yönelik Arapça Öğretim Modeli Ürdün Yarmouk Üniversitesi Merkezü'l-Lugat ve İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Hazırlık Sınıfı Örneği” başlıklı bu çalışmamın, bilimsel ahlâk ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Fatma TUNÇ

ÖNSÖZ

İnsanoğlu fitratı gereği sosyal bir varlık olduğu için, içinde yaşamış olduğu toplumdan ayrı olarak başka toplumlarla da ilişkiler içine girmiş farklı sebeplerle iletişim kurduğu bu toplumların dilini öğrenme ihtiyacı hissetmiştir. Bunun neticesi olarak yabancı dilin en etkileyici şekliyle kullanma gerekliliği açığa çıkmıştır.

Başlangıçta ikinci bir dil öğrenme faaliyetleri, o dili konuşan insanlarla beraber yaşayarak doğal bir ortamda gerçekleşirken günümüzde yaşanan bilimsel ve teknolojik gelişmelerle doğru orantılı olarak daha sistematik bir şekilde yabancı dil öğrenim ve öğretim metotları geliştirilmiştir. Yabancı dillerde eğitim-öğretimin amacı ve hedefi dört temel dil becerisinin (İstima, Muhâdese, Kırâe, Kitâbe) meleke haline getirilmesidir.

Günümüzde yabancı dil öğretimi tüm eğitim basamaklarında ehemmiyet verilmekte ve dil eğitiminin başarılı olması için yeni metotlar aranmaktadır. Buna bağlı olarak hem ülkemizde hem de diğer birçok ülkede Arapça eğitimi ve öğretimi özellikle son yıllarda ilgi görmektedir.

Giriş, üç bölüm ve sonuçtan oluşan bu çalışmada dil, Arapça ve Arapça öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikler hakkında genel bir bilgi verildikten sonra Ürdün Yarmouk Üniversitesi Dil Merkezi örneği kapsamında Dil Merkezi'nin Arapça öğretimi esas alınarak Merkez hakkında bilgi sunulmuştur. Ayrıca Dil Merkezi'nin öğrencilerine yönelik, Arapça öğretimi, eğitmenler, kullanılan araç gereçler, uygulanan yöntem ve teknikler ile ilgili hazırlanan anket öğrencilere online olarak uygulanmıştır. Son olarak üçüncü bölümde İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi hazırlık sınıfı Arapça öğretimi ele alınmış olup, bu eğitim ve öğretim sırasında takip edilen yöntem ve usuller, kullanılan materyallerle ilgili anket uygulaması yapılmıştır. Böylece her iki kurumun Arapça öğretiminin karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi hedeflenmiştir.

Çalışmanın birinci bölümü Arap dili ve öğretimine genel bir bakış başlığı altında dilin tanımı, Arap Dilinin menşei, öğretimi ve öğretimde kullanılan yöntem ve teknikler başlıklı konularından oluşmaktadır. İkinci bölüm: Ürdün Yarmouk Üniversitesi Dil Merkezi'nin Arap olmayanlara yönelik Arapça öğretimi başlığı altında Ürdün'de Arapça öğretimi hakkında genel bilgi verildikten sonra Yarmouk Üniversitesi Merkezü'l-lugât'ın kuruluşu, idari yapılanması, başlıca faaliyetleri, yabancılara yönelik

Arapça eğitimi, dil merkezinin hocaları ile merkezin eğitim ve öğretimiyle ilgili yapılan mülakat ve öğrencilere yönelik hazırlanan anket sonuçları değerlendirilmiştir.

Üçüncü bölümde; İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Hazırlık sınıfı Arapça öğretimi başlığı altında İlahiyat Fakültesi'nin tarihçesi, yürütülen eğitim-öğretim faaliyetleri, hazırlık sınıfı Arapça eğitimi ve bu konuyla ilgili fakültede görev yapan öğretim üyeleri ile yapılan mülakat ve hazırlık sınıfı Arapça eğitimi ile ilgili, öğrencilere yönelik hazırlanan anket sonuçları değerlendirilmiştir. Sonuç kısmında her iki kurumun Arapça eğitim ve öğretimi karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir

Çalışmada emeği geçen Ürdün Yermouk Üniversitesi Şariat Fakültesi öğretim görevlisi Doç. Dr. Muhammed Jaber Thalji hocaya, Dil Merkezi hocaları Dr. Hâla Alhamad, Dr. Rîjan Abdoh Obeidat hocaya, ayrıca tez konu seçimi, kaynak temin etme, bilgilendirme noktasında bilgi ve tecrübelerini esirgemeyen kıymetli hocalarımız Prof. Dr. Sabri Türkmen, Doç. Dr. Atik Aydın, Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Polat hocamıza, aynı zamanda tezin hazırlanması ve tamamlanması aşamasında bilgi, tecrübe ve yardımlarını esirgemeyen saygıdeğer danışman hocamız Dr. Öğr. Üyesi Ramazan Meşe'ye teşekkürlerimi sunuyorum.

ÖZET

Dil, bireyler ve toplumlar arası iletişimi sağlamak için gerekliliği inkâr edilemeyen bir unsurdur. Dil aynı zamanda bir toplumun kültürünü, yaşam biçimini, düşünce ve inanç yapısını tanıyıp anlamada faydalanılan bir araçtır. Öğrenilen her dil insana yeni ufuklar açarak tanıdığı yeni toplumlarla birlikte farklı bir bakış açısı kazandırır.

Arapça; Arap toplumuna has olarak söze dayalı etkileşimin zaman içerisinde örgütlenip kültürel unsurlarla bütünleşmesiyle iletişim aracı haline gelen sistemli bir yapıdır. Bu sistemli yapı kuşaklar boyunca gelişim göstererek Arap toplumunun geçmişi ile geleceği arasında köprü vazifesi yaparak geçmişin birikimini günümüze taşımıştır. Arapça geçmişte olduğu gibi günümüzde de pek çok Arap ülkesinin resmi dili kabul edilerek varlığını sürdüren köklü bir dildir.

Değişen ve gelişen dünya şartlarına bağlı olarak günümüzde ikinci bir dilin öğrenilmesi ve öğretilmesi önem arz etmektedir. Teknolojinin son hızla ilerlediği günümüzde kültürler arası etkileşim ve iletişimin önemi artmaktadır. Çeşitli kültürlerle sahip topluluklar ticaret yapabilme, eğitim imkânlarından faydalanma, farklı ülkeleri görebilme yeni yeni insanlar tanıyabilme imkânını elde etmişlerdir. Bu gelişmeler farklı dillerde iletişim kurabilen ikinci bir dile sahip kişilere olan ihtiyacı arttırmıştır. Arap dilini öğrenme, önce dil hakkında bilgi edinme, sonrasında edinilen bilgileri uygulayarak yaşantılara dönüştürme yoluyla dil melekesi kazanma sürecidir. Bu süreçte dil öğrenimi için farklı öğrenme teorilerin etkisiyle ortaya çıkan çeşitli metot ve teknikler kullanılmaktadır.

Hazırlanan bu çalışmada, yapılan araştırma ve inceleme neticesinde öncelikle dil olgusu, Arapça dili ve Arapça öğretimi hakkında bilgi verildikten sonra Ürdün Yarmouk Üniversitesi Dil Merkezi'nin yabancılara yönelik Arapça öğretimi ve merkezde dil öğretimi için kullanılan yöntem-teknikler, araç-gereçler incelenmiştir. Ayrıca merkezde görev yapan öğretmenler ve merkezin Arapça öğretimi değerlendirilmiştir. Aynı zamanda İnönü İlahiyat Fakültesi Hazırlık Sınıfı Arapça öğretimi, öğretmenler, kullanılan materyaller, uygulanan yöntem ve teknikler ele alınmış olup her iki kurumda öğrenim gören öğrencilere uygulanan anket ile Arapçaya karşı olan tutumları ölçülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Arap Dili ve Belagati, Dil, Arapça Öğretimi, Ürdün Yarmouk Üniversitesi Dil Merkezi, İnönü İlahiyat Fakültesi.

ABSTRACT

Language is an element whose necessity cannot be denied in order to ensure communication between individuals and societies. Language is also a tool which is in use to recognize and understand the culture, lifestyle, idea and belief structure of a society. Every language being learned opens new horizons for people and gives a different perspective with new societies they got to know.

Arabic unique to the Arab society, is a systematic structure that has become a means of communication by organizing verbal interaction over time and integrating with cultural elements. This systematic structure has developed over the generations and has brought the accumulation of the past to the present by acting as a bridge between the past and the future of the Arab society. Arabic is a deep-rooted language that continues its existence by being accepted as the official language of countries today as was in the past.

Depending on the changing and developing World conditions, it is important to learn and teach a second language today. In today's World where technology is advancing swiftly, the importance of intercultural interaction and communication is increasing. Communities with various cultures have had the opportunity benefit from educational opportunities, see different countries and meet new people. These developments have increased the need for people with a second language who can communicate in different languages.

As a result of the research and analysis carried out in this study, first of all, language phenomenon, after giving information about Arabic language and Arabic teaching, Jordan Yarmouk University Language Center's Arabic teaching method techniques and tools used for language teaching in the center were examined and Arabic education of the center was evaluated. At the same time, the Arabic education of Inonu Faculty / Theology Preparatory Class, materials, methods and techniques used were discussed, and the attitudes towards Arabic language were measured with the questionnaire conducted to the studying in both institutions.

Keywords: Arabic Language and Rhetoric, Language, Arabic teaching, Jordan Yarmouk University Language Center, Inonu faculty of Theology.

İÇİNDEKİLER

ONUR SÖZÜ.....	iii
ÖNSÖZ	iv
ÖZET	vi
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
KISALTMALAR	xi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAP DİLİ VE ÖĞRETİMİNE GENEL BİR BAKIŞ

1.1. Dilin Tanımı	4
1.2. Arap Dili	6
1.3. Menşei ve Tarihçesi	7
1.4. Arapça Öğretimi	9
1.5. Arapça Öğretim Tarihçesi	11
1.6. Arapça Öğretiminde Yaşanılan Zorluklar	12
1.7. Arapça Öğrenim Hedeflerinin Belirlenmesinin Önemi	13
1.8. Arapça Temel Dil Becerilerinin Öğrenimi ve Öğretimi.....	13
1.8.1. Dinleme (İstima).....	14
1.8.2. Konuşma (Muhâdese).....	15
1.8.3. Okuma (Kırâe)	16
1.8.4. Yazma (Kitâbe)	17
1.8.5. Dilbilgisi Öğretimi.....	19
1.8.6. Kelime Öğretimi.....	19
1.8.7. Telaffuz Öğretimi.....	20
1.9. Arapça Öğretiminde Materyal Kullanımı.....	20
1.10. Arapça Öğretiminde İnternet Faktörü ve Mobil Yabancı Dil Uygulamaları.....	22
1.11. Arapça Öğretiminde Sosyal İletişim Ağları Faktörü	22
1.12. Arapça Öğrenim ve Öğretimde Öğrenme Sürecini Etkileyen Etkenler..	23

1.13. Arap Olmayanlara Yönelik Arapça Öğretim Yaklaşımı Yöntem ve Teknikleri	24
1.13.1. Dil Bilgisi-Çeviri Yöntemi	25
1.13.2. Doğrudan Öğretim	26
1.13.3. Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi	27
1.13.4. Bilişsel Öğrenme Yaklaşımı	28
1.13.5. İletişimsel Dil Öğretimi.....	29
1.13.6. Seçmeli Yöntem	31
1.14. Yabancı Dil Öğretimi İçin Kullanılan Alternatif Yöntemler	32

İKİNCİ BÖLÜM

ÜRDÜN YARMOUK ÜNİVERSİTESİ DİL MERKEZİ'NİN ARAP OLMAYANLARA YÖNELİK ARAPÇA ÖĞRETİMİ

2.1. Ürdün'de Arapça Öğretimine Genel Bir Bakış	34
2.2. Yermouk Üniversitesi Merkezü'l-lugât Hakkında Genel Bilgi	35
2.2.1. Kuruluşu	35
2.2.2. İdari Yapılanması	35
2.2.3. Akademik Yıl.....	36
2.2.4. Dil Merkezi Eğitimci Seçimi.....	36
2.2.5. Dil Merkezinde Takip Edilen Metot.....	36
2.2.6. Dil Merkezi Öğrencileri.....	37
2.2.7. Dil Merkezi'nin Başlıca Eğitim Faaliyetleri	37
2.2.8. Dil Merkezi Yabancılar İçin Arapça Bölümü Hakkında Genel Bilgiler	38
2.2.9. Dil Merkezinde Sunulan İmkânlar	40
2.2.10. Dil Merkezi'nin Hedefleri	41
2.2.11. Dil Merkezi Sınav Talimatları	42
2.2.12. Dil Merkezi Yabancılar İçin Arapça Bölüm Müdürü ve Eğitimci ile Mülakat Görüşmeleri.....	43
2.2.12.1. Dil Merkezi Yabancılar İçin Arapça Bölümü Müdürü Ahmad Muhammed Abudalu ile Mülakat Görüşmesi.....	43

2.2.12.2. Dil Merkezinin Önceki Dönem Yöneticisi ve Muhâdese ve Edep Dersleri Öğretim Görevlisi Dr. Hâla Alhamad İle Mülakat Görüşmesi.....	45
2.2.12.3. Dil Merkezi Öğretim Görevlisi Dr. Samah Yonis Alkhateeb ile Mülakat Görüşmesi	47
2.2.12.4. Dil Merkezi Öğretim Görevlisi Dr.Rijan Abdoh Obeidat İle Mülakat Görüşmesi	48
2.2.13. Merkezü'l-lugât 2019-2020 Öğretim Yılı Hakkında Gözlem ve Tecrübeler	49
2.2.14. Ürdün Yarmouk Üniversitesi Merkezü'l-Lugat Yabancılara Yönelik Arapça Resmi Öğretim Programı	58
2.2.15. Merkez'ül-Lugat'da Eğitim Gören Öğrencilere Uygulanan Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi	61

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İNÖNÜ İLAHİYAT FAKÜLTESİ HAZIRLIK SINIFI ARAPÇA ÖĞRETİMİ

3.1. İlahiyat Fakülteleri Hazırlık Sınıfı Arapça Öğretimine Genel Bir Bakış....	69
3.2. İnönü İlahiyat Fakültesi Tarihçesi	72
3.3. Fakültede Yürütülen Eğitim-Öğretim Programları.....	73
3.3.1. İnönü İlahiyat Fakültesi Hazırlık Sınıfı İle İlgili Bilgi.....	73
3.3.2. İnönü İlahiyat Fakültesi Hazırlık Sınıfı Arapça Eğitim Hedefleri	76
3.3.3. İnönü İlahiyat Hazırlık Sınıfı Ebcet Dil Öğretim Seti-Silsiletun li-ta'lîmi'l luğati'l-Arabiyye li'n-nâtikîne bi gayrihâ.....	77
3.3.4. Ebcet Dil Öğretim Seti Yazar Grubu İle Mülakat.....	81
3.3.4.1. Prof Dr. Sabri Türkmen İle Mülakat	81
3.3.4.2. Doç. Dr. Atik Aydın İle Mülakat.....	85
3.3.4.3. Dr. Öğretim Üyesi Hüseyin Polat ile Mülakat	89
3.3.5. İnönü İlahiyat Fakültesi Hazırlık Sınıfı Arapça Öğretimiyle İlgili Anket ve Değerlendirmeler	91
SONUÇ	100
KAYNAKÇA.....	103

KISALTMALAR

TDK	: Türk Dil Kurumu
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
AİBÜ	: Abant İzzet Baysal Üniversitesi
UDES	: Uluslararası Değerlendirme Standartları
FSMVÜ	: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
KTÜİF	: Karadeniz Teknik Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
DÜİF	: Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
CBÜ	: Celal Bayar Üniversitesi
ed.	: Editör
vd.	: Ve Diğerleri
vb.	: Ve Benzeri
çev.	: Çeviren
yy.	: Yüzyıl
ünv.	: Üniversite

GİRİŞ

Dil, bireyler ve toplumlar arası iletişimi sağlamak için gerekliliği inkâr edilemeyen bir unsur olmakla birlikte düşünce ve duyguların ses ve mâna yönünden ortak öğeler ve kurallardan faydalanılarak diğer bireylere ve toplumlara ulaştırılmasını sağlayan çok yönlü, gelişmiş bir dizgedir. Dil aynı zamanda bir toplumun kültürünü, yaşam biçimini, düşünce ve inanç yapısını tanıyıp anlamada faydalanılan bir araçtır. Öğrenilen her dil insana yeni ufuklar açarak tanıdığı yeni toplumlarla birlikte farklı bir bakış açısı kazandırır.

Dünya genelinde rağbet gören diller arasında olan Arapça, Sami dil ailesine mensup Arap toplumlarının kullanmış olduğu bir dildir. Günümüzde başlıca Arap devletleri olmak üzere Orta Doğu, Kuzey Afrika ve Mağrip gibi bölgelerde Arapça konuşulmaktadır. Arapça kullanım alanı yönünden kendi içerisinde ikiye ayrılmaktadır; Standart Arapça olarak da adlandırılan, Kur'an Arapçasını esas alan Fasih Arapça, yazı dili olarak kullanılan Arapçadır. Bir diğeri halk lehçesi olarak adlandırılan Avamcadır. Bu lehçe halk arasında günlük konuşmalarda kullanılmaktadır.

Arapça dünyada beşinci sırada konuşulan bir dildir. 18 Aralık 1973 yılı 2206 sayılı genel seansında Birleşmiş Milletler Teşkilatı'nın komisyonlarında çalışma dili olarak Arapçanın kabul edilmiş olması Arapçanın evrensel diller arasında yer aldığının bir göstergesidir. ¹Arapça, İngilizce, Çince, İspanyolcadan sonra Dünya da konuşulan diller arasında dördüncü sıradadır. Aynı zamanda dini ritüellerde kullanılan diller arasında Arapça birinci sıradadır.²

Arap dili yaygın olduğu coğrafyanın etkisiyle stratejik bir öneme sahiptir. Aynı zamanda Arapça; tarihi, dinî, ekonomik ve edebi açıdan büyük bir öneme sahip olmasının yanında İslam dininin ana kaynaklarının Arapça olması, halkı Müslüman olan ülkelerde Arapçanın öneminin artmasına ve öğrenilmesine yönelik yoğun bir gayret gösterilmesine temel sebep olmaktadır. Bunda Arapçanın Müslümanlar için ortak ibadet dili olması ve ortak İslam kültürünün etkisi de önem arz etmektedir.

¹ Yakup Civelek, “ Türkiye’de Arapça Öğretimine Dair Bazı Teklifler”, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2 (Aralık 1998), 226.

² Hatem Muhammad Alvazan-Majed Muhammad Alkhayat, “ İdrakatu'l-müderrişine li-müşkilâti ta'lîmi'l-lugati'l-Arabiyye lin-nâtigîne bi gayriha va tuallumuha”, *el-ulumu'l-insaniyye ve'l-ictimaiyye* 41/1(2014), 39.

Arapçanın Arap olmayan milletlere öğretimi ilk dönemlerden günümüze kadar yöntem problemini de beraberinde getirmiştir. Özellikle yakın zamana kadar kullanılan metot ve yöntemler arasında en çok kullanılan Dilbilgisi-Çeviri metodu olmuştur. Ancak günümüze geldiğimizde pek çok yeni metodun geliştirildiği ve kullanıldığı görülmektedir. Günümüzde Arapça öğretiminde bu yöntemlerden istifade edilerek farklı teknik araç ve gereçler Arapça öğretiminde de yerini almaktadır.

Arap ülkelerinde, modern metotlarla Arapça öğretimi yapılan kurumların yanında, batı kurumlarını taklit eden Arapça öğretim enstitüleri ve dil merkezleri açılmıştır. Bunlar arasında ilk kabul edilen Lübnan İngiliz Enstitüsü ile Kahire Amerikan Üniversitesi, Arapçanın yabancı dil olarak öğretimi alanında yöntem geliştirerek ve bu alanda hazırlanan kitapların yardımıyla öğretmenlerin hazırlanmasında önemli katkıları olmuştur. Günümüze gelindiğin de Ürdün, Birleşik Arap Emirlikleri, Tunus, Cezayir, Sudan, Suriye, Irak, Katar, Lübnan, Mısır, Fas, Suudi Arabistan ve Libya gibi Arap ülkelerinde, yabancılara Arapça öğretimi görevini üstlenen özel ve resmi kurumlar bulunmaktadır.³

Yapılan bu çalışmada Ürdün Yarmouk Üniversitesi bünyesinde bulunan Merkezü'l-lugât Arapça öğretiminin değerlendirilmesi ve öğrencilerin Arapça eğitime karşı tutumları anket uygulamasıyla tespit edilmeye çalışılmıştır. Bununla birlikte İnönü İlahiyat Fakültesi hazırlık sınıfı Arapça öğretimiyle ilgili gerek fakültede görev yapan öğretim elemanlarından alınan bilgiler gerekse öğrencilere yönelik yapılan anket neticeleri yansıtılmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Çalışmanın amacı, Ürdün Yarmouk Üniversitesi'ne bağlı Dil merkezi örneği ve İnönü İlahiyat fakültesi hazırlık sınıfı örneği kapsamında yürütülen Arapça eğitim modeli ile ilgili uygulanan yöntem ve teknikler, kullanılan araç ve gereçler hakkında araştırma ve inceleme yapılarak çalışmaya yansıtılmaktır.

Arapça öğreniminde hedeflerin değişmesiyle, kullanılan metot ve teknikler de günümüz şartlarına ve ihtiyaçlarına göre değişiklik göstermektedir. Etkin bir Arapça öğretiminde çağdaş yöntem ve tekniklerin geçerli olduğu kabul edilmektedir. Bu bağlamda çalışmada adı geçen her iki kurumda Arapça öğretimi ve uygulanan yöntem

³ Ahmet Bostancı, " Ürdün Üniversitelerinde Yabancılara Arapça Öğretimi", *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8 (2003), 55.

ve tekniklerin öğrenciler üzerindeki etkisini gözlemlemek ve neticesini aktarmak bir diğer amacımızdır.

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada öncelikle Arap dili ve Arapça öğretimi hakkında araştırma yapılarak konu ile ilgili kaynaklarda edinilen bilgiler yansıtılmıştır. Konuyla bağlantılı olarak Ürdün Yarmouk Üniversitesi Merkezü'l-lugat ve İnönü İlahiyat Fakültesi hazırlık sınıfı Arapça Öğretimi, kullanılan yöntem-teknikler ve materyaller ile ilgili gözlem ve inceleme neticesi yansıtılmıştır. Her iki kurumda eğitim gören öğrencilerin, verilen eğitim ile ilgili hazırlanan anket ile görüşlerine başvurulmuştur.

Her iki anket nicel-tarama şeklinde hazırlanmıştır. Ayrıca likert tipi beşli ya da daha fazla sayıda seçeneklerden oluşturulmuştur. Aynı zamanda demografik-bağımsız değişken kullanılmıştır. Ürdün Dil Merkezi öğrencilerine yöneltilen ankette 26 soru sorulmuştur. Sorular seçenekli ve değer verme tarzında hazırlanmış sorulardır. İnönü İlahiyat Fakültesi öğrencilerine yönelik hazırlanan ankette 20 soru sorulmuştur. Anket soruları seçenekli sorular, değer verme şeklinde hazırlanmıştır. Her iki anket online olarak hazırlanmıştır ve öğrencilere internet ortamında sunulmuştur.

Evren ve Örneklem

Çalışmada yer alan anketlerden Ürdün Yarmouk Üniversitesi Dil Merkezi için hazırlanan anket,2019-2020 Eğitim-Öğretim yılı Bahar dönemi eğitim gören 50 öğrenciye online olarak sunulmuştur. Yabancılar yönelik Arapça eğitimini esas alan çalışmaya uygun olarak anket yabancı uyruklu öğrencilere uygulanmıştır. Anketi 33 öğrenci yanıtlamıştır.

İnönü İlahiyat Fakültesi hazırlık sınıfı için hazırlanan anket, 2020-2021 Eğitim-Öğretim yılı Bahar döneminde eğitim gören 354 öğrenciye online olarak uygulanmıştır. Anketi 104 öğrenci yanıtlamıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAP DİLİ VE ÖĞRETİMİNE GENEL BİR BAKIŞ

1.1. Dilin Tanımı

Dil; insanı diğer canlı türlerinden ayıran, dünyadaki pozisyonunu belirleyen, insani özellikler taşıyan bir yapıdır. Dil; ulusların oluşmasında en etkili faktör, geçmişle geleceğe bağlayan sağlam bir köprü, söze dayalı sanatların özüdür. Aynı zamanda insanlığın medeniyet yolculuğunda en önemli iletişim aracıdır.⁴

Bütün diller teknik sanatlara benzeyen becerilerdir. Çünkü diller, belli anlamları ifade etmek üzere dil organında bulunan bir takım melekelerden ibarettir. Melekelerin tam ve yetersiz oluşuna göre manaların mükemmel veya eksik şekilde ifade edilmesini sağlayan yine melekelerdir. Bu konudaki melekenin, manaların ifade edilmesi yönünden iyi veya yetersiz oluşu melekenin tam ve noksan oluşuna göre değerlendirilir. Kastedilen manayı en iyi şekilde ifade etmek için, kelimeleri birleştirerek cümle oluşturma konusunda tam bir beceriye sahip olunursa, bu durumda konuşan, dinleyiciye istediği manayı ifade etme yönünden ileri seviyeye ulaşmış olur.⁵

Dil, aynı dili konuşan toplumların bireyleri arasında, karşılıklı düşünce ve duygu aktarımında bulunmak için kullanılan sesli sembollerin oluşturduğu sistemli bir yapıdır.⁶

Bu tanım şu hususları ortaya çıkarmaktadır.

1. Dil sistemli bir yapıdır. Yani dil, belirli bir düzene uyar ya da ses, kelime ve cümle yapısı belirli bir düzen ortaya çıkarmaktadır.
2. Dil sesler bütünüdür. İnsanoğlu dili yazıya dökmeden önce konuşmuştur. Çocuğun öncelikle konuşarak dili öğrenmesi gibi. Bu durum bize gösteriyor ki dil aslında sözlü bir faaliyettir. Yazma faaliyeti dilin ikinci ifade şeklidir.

⁴ Doğan Aksan, *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim* (Ankara: T.D.K. Yayınları,1990), 13.

⁵ Abdurrahman bin Muhammed İbn Haldûn, *Mukaddime*, çev. Süleyman Uludağ (İstanbul: Dergâh Yayınları 2018), 1014.

⁶ Muhammed Ali el-Hûlî, *Arapça Öğretim Metotları*, çev. Cihaner Akçay (İstanbul: Akdem yayınları, 2017), 1.

3. Dil sembolik bir sistemdir. Kelimeler işaret ettiği şeyin kendisi değil, onun sembolleridir.
4. Dilin görevi yalnızca düşünceleri aktarmak değil aynı zamanda duyguları da aktarmaktır. Yani dilin iletişim aracı olmasının yanı sıra duygusal aktarım yönü de bulunmaktadır.⁷

İbn Haldûn, dili farklı şekillerde tanımlamıştır:

1. Lügat, dildeki bir beceridir.
2. Lügat ilmi kelimelerin beyanından ibarettir.
3. Konuşma, dilin bir eylemidir.
4. Konuşma, insanda var olan bir meleke sonucunda açığa çıkar ve insanın dil denilen organı aracılığıyla gerçekleşir.⁸

İbn Haldun'a göre Arapçada dil becerisini kazanmış olan biri, Arapça dil üslubuna, belagatine aykırı bir sözle karşılaştığında, bu söz onu rahatsız eder ve o sözün yanlış kullanıldığını, lügat dil uzmanları gibi kanıtlayamasa bile, sahip olduğu dil becerisiyle, sözün hatalı olduğunu anlar. Bu hissi bir durumdur ve o kişinin, fasih Arapça ile uzun süre ilgilenmiş olmasının sonucu olarak sebebini açıklayamasa da dilde uzman kimseler gibi olduğunun bir göstergesidir.⁹

Arapçanın sahip olduğu bir başka özellik ise bükümlü bir dil olmasıdır. Bu özellik Arapçanın *sarf* yapısı açısından zengin bir yapıda olmasını sağlamıştır. Yine Arapçanın, gramer yapısı ve sözcük yapısı açısından zenginliği, onun çağdaş dünyadaki varlığını sürdürmesine, kültürel ve bilimsel ihtiyaçları yüksek seviyede karşılayarak sürdürmesine olanak sağlamıştır.

Bütün bu görüşler değerlendirildiğinde, çağdaş dünyada, sadece günlük kullanımda değil aynı zamanda bilimsel, kültürel ve her türlü sosyal alanda kullanılan ve dünya çapında çok geniş bir coğrafyada konuşulan Arapçanın, gerek dini eserleri anlamak ve kültürel mirası tanımak, gerekse de bir iletişim dili olarak kullanılmak

⁷ el-Hûlî, *Arapça Öğretim Metotları*, 2.

⁸ İbn Haldun, *Mukaddime*, çev. Süleyman Uludağ, 1014.

⁹ Sabri Türkmen, "İbn Haldun'a Göre Arap Dili ve Eğitimi", *Nüsha Şarkiyat Araştırmaları Dergisi*, 12/35 (2012) 66.

üzere, hızlı ve etkin bir şekilde öğrenilmesi, günümüzde büyük oranda ihtiyaç haline gelmiştir.¹⁰

1.2. Arap Dili

Arapça Sâmi dil ailesindendir. Bu dil ailesinin eski Mısır dilini de içine alan bir Hâmî Sâmi köke bağlı olduğu düşünülmektedir.¹¹

Günümüze ulaşan Arap dili Hicaz dilidir. İslam öncesi birçok kabile kendine mahsus bir lehçeye sahipti. Hicaz halkı ve bunlardan da özellikle Mekke halkından Kureyş kabilesi ticaret ile uğraşmaları sebebiyle kuzeyde (Şam, Irak ve Mısır), güneyde (Yemen), doğuda (İran) ve batıda (Habeşistan)’a gitmekte idiler. Öte yandan Kâbe’nin Mekke’de olması sebebiyle çeşitli milletlerden ve dillerden insanların ziyaretleri sebebiyle dil üst düzeye ulaşmış ve içine yeni terkipler ve türemiş kelimeler dâhil olmuştur. İslam öncesi bazı Arap bölgelerinin çeşitli kültür ve dil etkileşmesi gerçekleşmiştir.¹²

Günümüze gelecek olursak Birleşmiş Milletler 1946 yılında kabul ettiği beş resmi dil arasına Arapça dilini de ilave etmiştir. Bu gelişme Arapçanın evrensel diller arasında olduğuna bir işarettir.¹³ Ortadoğu, Arap Yarımadasının tamamına yakın kısmı ve Kuzey Afrika ile Mağrip ve azınlıkların bulunduğu ülkelerde konuşulan Arapça, 22 ülkede resmiyete sahiptir. Tüm lehçeler ile birlikte 420 milyonu aşkın kişi Arapça dilini kullanmaktadır.¹⁴

Arap dilinin önemi günümüzde günden güne artmaktadır. Arapçanın önemi şu sebeplere dayanmaktadır:

1. Kuran’ı Kerim Dili olması: Kuran’ı Kerim, Arap diliyle indirilmiştir. Dolayısıyla bu dil, her Müslüman için, dini emirlerin, nehiylerin ve şer’i hükümlerin yer aldığı Kuran’ı okuyabilmek ve anlayabilmek ihtiyaç haline gelmiştir.

¹⁰ Soner Gündüzöz, “Arapça Öğretiminde Başvurulacak Bazı Yöntem ve Teknikler-Pedagojik Bir Değerlendirme”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 29 (2010), 36-37.

¹¹ Nihad M.Çetin, “Arap”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1991), 3/ 282.

¹² Corci Zeydan, *Tarihu Adabi'l-Lugatil'l-Arabiyye*, Beyrut, 1978,1/ 38-39.

¹³ Yakup Civelek, “Türkiye’de Arapça Öğretimine Dair Bazı Teklifler-Riyad Arap Dil Enstitüsü Örneği” *Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2 (Aralık 1998), 226.

¹⁴ Vikipedi, “Aranan: Arapça” Erişim 27 Ekim 2021. <https://tr.m.wikipedia.org>.

2. Arapların İktisadî Konumları: Günümüzde Araplar sahip oldukları petrol yatakları ve maden zenginlikleri sayesinde hızlı bir şekilde kalkınmaktadır. Bu durum Arapları ekonomik açıdan ve buna paralel olarak siyasi güç açısından güçlü duruma getirmektedir. Dolayısıyla dilin önemi, bu dili konuşanların ekonomik ve siyasi durumuna bağlı olarak artarak devam etmektedir.
3. Arapça Konuşanların Sayısı: Arapça, yirmi üç Arap ülkesinde anadil olarak ve İslam ülkelerinin çoğunda ikinci dil olarak kullanılmaktadır. Yani, dünya devletlerinin 1/7'si Arapçayı anadil olarak konuşmaktadır. Ayrıca İslâm ülkelerinde yaşayanların çoğunun İslam diniyle bağlantılı olması sebebiyle Arapçaya karşı sempatisi vardır. Bu halklar Arapça öğrenmeyi içtenlikle istemektedirler.¹⁵

Arapça, halkın çoğunluğu Müslüman olan ve aynı zamanda Arap ülkelerine sınır komşusu olan ülkemiz için ayrı bir önem taşımaktadır. Bu sebeple Arapça, Türkler için yabancı bir dil olmasından çok İslamî ilimlere ait kaynak eserlerin dili olmasından dolayı önemi artmaktadır.¹⁶

1.3. Menşei ve Tarihçesi

Dilcilerin çeşitli izahlarına rağmen *Arap* kelimesinin kökeniyle ilgili bilgiler net değildir. Bazı dilcilere göre kelime *batı* manasına gelen Sâmi kökten türemiş olup ilk önce Mezopotamyalılar tarafından, Fırat'ın batısında yaşayanlar için kullanılmıştır. Ancak bir milletin başka bir millete nispetle kendi coğrafi durumunu gösteren bir kelimeyi ad olarak kullandığı görülmediği için bu açıklama doğru kabul edilmemektedir. Bunun yanında kelimeyi göçebelik kavramı ile açıklamaya çalışanların görüşleri kabul görmüştür. Bunlardan biri, *Arap* kelimesini *kara ülkesi* veya step anlamına gelen *ibrânice*, *arabha* kavramı, diğeri ise göçebelerin hayatını ifade eden *erebhe* kavramı bağlayıcı görüştür. Ayrıca *Arap* kelimesinin *çöl*, “çölde yaşayan kimse” manasına geldiğini kabul eden dilciler de vardır. *Arap* kelimesi ilk defa Asur Kralı III.

¹⁵ el-Hûlî, *Arapça Öğretim Metotları*, çev. Cihaner Akçay, 4.

¹⁶ Ahmet Kömürcü, “İlahiyat Fakültesi Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Arapça Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (D.Ü.İ.F. Örneği)”, CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi 13/3 (Eylül 2015), 121.

Salmansar'ın Suriye'de hüküm sürmekte olan küçük devletlerin isyanından ve bunların bozguna uğratılmasından bahseden kitabesin de geçmektedir.¹⁷

Arapçanın tarihine bütünü ile baktığımızda, gelişme ve yayılma dönemleri bazı ara devreler birleştirmek suretiyle sadeleştirilmiş haliyle aşağıda sıralanmıştır.

1. Eski Arapça
2. Klasik Arapça ve kaynak olan eski edebî lehçeler
3. Orta Arapça
4. Yeni (modern) Arapça.¹⁸

1.Eski Arapça: Eski Arapçanın özellikleri ve geçirdiği aşamalar hakkında bilgilerimiz bazı eski kitabelere ve Araplarla ilişkileri olmuş kavimlerin metinlerinde geçen kabile, şahıs ve yer adlarına dayanmaktadır.

Araplara ait en eski kitabeler, tahminen milâttan önce VI. yüzyılın ortalarına kadar çıkan ve *Müsnet* denilen Güney Arabistan yazısından gelişmiş bir üslupla yazılmış, sayıları çok, fakat dilin yapısı ve özelliklerini yansıtabilecek uzunluk ve zenginlikte olmayan metinlerdir.¹⁹

2. Klasik Arapça: Klasik Arapça “İslami Arapça” olarak da isimlendirilmektedir. Kureyş lehçesi merkezli dilin ana yapısını *Kureyş lehçesi* oluşturmuştur. Diğer Arap lehçelerinden aldığı kelime ve kurallarla zenginleşen yeni Arapça, sarf, nahiv ve lügat bakımından oldukça iyi düzenlenmiş ve güçlü edebi bir dil haline gelmiştir. Aynı zamanda ilim dili olarak temel çatısı değişmeden devam eden, lehçeler üstü Arapça kastedilmektedir.²⁰

3. Orta Arapça: İslamiyet'in Arap dili üzerindeki etkisi her zaman büyük ve sürekli olmuştur. Kur'an'ı Kerîm, fasih Arapçanın çatısını, kurallarını belirlemek için tartışmasız ve mükemmel bir örnek olmuştur. Arapça, kısa zamanda eski sınırlarını aşarak uzaklara, başka dillerin konuşulduğu ülkelere yayılmıştır. Bunun sonucu olarak Arapların hayatına etki eden, daha sonra bütün yönleriyle İslam medeniyeti çevresinde büyüyen, çoğalan ilimler ve sanatlara bağlı olarak Arapça günümüze kadar süregelen gelişme safhası yaşamıştır.²¹

¹⁷ Çetin, “Arap”, 3/ 272.

¹⁸ Çetin, “Arap”, 3/ 282.

¹⁹ Çetin, “Arap”, 3/ 282.

²⁰ Ahmet Altun, *Türklere Arapça Öğretim Yöntem ve Teknikleri* (İstanbul: Akdem yayınları, 2017), 45.

²¹ Çetin, “Arap”, 3/ 283.

4. Modern Arapça: 19. yüzyılın başından itibaren Arap ülkeleri ile Avrupa devletleri arasında birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da çok yönlü ve yakın temaslar kurulmuştur. Mutedil yenilik taraftarı olanlar klâsik Arap dilinin çağın gerekliliğine göre ıslah edilmesi gerektiğini ileri sürmüşlerdir.²²

1.4. Arapça Öğretimi

Kavram olarak “Arapça Öğretimi” Arapçanın eğitim-öğretim veya kazanım faaliyetlerini gerçekleştirmek için yapılan her türlü öğretim ve rehberlik etkinliklerini içerir. Öğretim faaliyetleri, Arapça öğrenimi için uygun ortamın hazırlanarak, öğrenme sürecinin düzenli, sistemli, hızlı ve verimli bir şekilde gerçekleşmesi için istekli yapılan dilsel kültür kazanım özelliği taşır. Arapça öğretiminde kullanılacak yöntem, teknik, araç ve gereçlerin belirlenmesi ile bunları yerinde kullanma öğretmenin sorumluluğunda olan bir durumdur. Her öğrenci için ideal genel-geçer bir yöntem, teknik, araç ve gereç standardı ile duruma en uygun olanı belirleme yetkisi yine öğretmene verilmiştir.²³

Arapça öğretiminin geliştirilmesi için yabancı dil öğrenmeye yönelik modern yöntemlerin, hedeflerin, öğretimin içeriğinin ve öğretim etkinliklerinin etkisiyle öğretimde kullanılan etkin bakış açılarının oluşturulması ve tekniklerden faydalanması sağlanmalıdır.²⁴

Dil öğretiminde dört ana becerinin kazandırılmasına bağlı olarak “anlama” ve “anlatma” becerilerinden bahsetmek yararlı olacaktır. Anlama; okuma ve dinleme becerileriyle ilgilidir. Anlatma ise yazma ve konuşma dil becerileriyle ilgilidir. Dil öğretimi önce dinleme sonra konuşma daha sonrasında okuma ve yazma becerileri esas alınarak geliştirilmeye çalışılmalıdır.²⁵

Ana dili Arapça olmayanlara Arapça eğitim süreci, müfredat, öğretmen, öğrenci ve çevre unsurlarından oluşmaktadır. Bahsedilen bu dört unsur ve öğrencilerin eğitimi ve günlük yaşamları üzerinden yapılan araştırmalarda öğrencilerin yabancı dilde nasıl

²² Erol Ayyıldız, “Mısır’da İngiliz İşgalinin Arap Dili Üzerindeki Tesirleri” *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1 (1986), 69.

²³ Candemir Doğan, *Arapça Öğrenim ve Öğretim Kılavuzu* (İstanbul: Ensar Yayınları, 2011), 16-17.

²⁴ Sabri Türkmen, *Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretimi* (İstanbul: Ensar Yayınları, 2019), 15.

²⁵ Türkmen, *Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretimi*, 21.

iletişim kurduğu, nelere ilgi duyduğu hususlarını dikkate alarak yabancı dil öğrenmelerine yardımcı olmak teşvik edici bir unsurdur.²⁶

Arapça eğitiminde Arap yazısını ve diğeri becerileri kazanılması için büyük gayret göstermek, emek harcamak gerekir ve sürekli pratik yapmakla da sağlam bir melekeye sahip olunabilir. Eğer öğrencinin kelime bilgisi, okuma kabiliyeti, yazım becerisi sağlam olursa ibarelere anlam verme zorluğu da ortadan kalkmış olacaktır. Manalar ile lafızlar ve yazılar arasındaki bu durum bütün dillerde bulunmaktadır.²⁷

Eğitimde başarı, büyük oranda eğitim-öğretimin önemli bir unsuru olan öğretmene dayanmaktadır. Öğretmenin, öğrencinin öğrenmesine yardımcı olan ve onu öğrenmeye teşvik eden öğretme arzusu ve eğilimi, özellikle dil öğretimi alanında uyguladığı uygun eğitim yöntemleri; öğretmenin kalitesini, niteliklerini ve mesleki yeterliliklerini belirleyen etkenlerdendir. Yabancı dil öğretiminde dilin teorik ve pratik tarafının geliştirilebilmesi nitelikli öğretmenin, öğrencilerin seviyesine uygun araç-gereç materyal seçimiyle doğru orantılıdır. Öğretmen öğrenci için eğitim rehberi görevi görür, ihtiyaçlarını iyi bilir, dil öğretiminde ona yardımcı olur. Aynı zamanda öğretmen, öğretimde Arap dilini somutlaştırabilmelidir. Çünkü Arap dili Arap-İslam toplumunun ve onun tarafından çıkarılan kültürün bir yansımasıdır.²⁸

Yabancı dil eğitiminde bir diğeri unsur olan öğrencilerin nihai başarıya ulaşmaları açısından, bireysel farklılıkların dikkate alınması önemlidir. Arapça, ikinci dil olarak öğretildiğinde farklılıkların öne çıkması açısından önemlidir. Örneğin, öğrencinin yaşı, cinsiyeti, kendi dili ile hedef dil arasındaki benzerlikler, kültürü, zekası, sosyal koşulları gibi hususlar sayılabilir. Dolayısıyla öğrencilerin öğrenmeleri için uygun ortamın sağlanmasına özen gösterilmelidir. Aynı zamanda dil öğrenimine yönelik hedeflerin, güdülerin ve eğilimlerin netliği belirlenmelidir.²⁹

²⁶ Hâtem Muhammed Alvezan-Macid Muhammed Alhayat, “İdrakatu’l müderrisine li-müşkilati teallimi’l-lugati’l Arabiyye li-natigine bi gayriha ve teallumuha” *Ürdün Üniversitesi Bilimsel Araştırma Dekanlığı* 41/1 (2014), 38.

²⁷ İbn Haldun, *Mukaddime*, çev. Süleyman Uludağ, 998.

²⁸ Alvezan-Alhayat, “İdrakatu’l müderrisine li-müşkilati teallimi’l-lugati’l-Arabiyye li-natigine bi-gayriha ve teallumuha”, 40.

²⁹ Alvezan-Alhayat “İdrakatu’l müderrisine li- müşkilati teallimi’l-lugati’l-Arabiyye li-natigine bi-gayriha ve teallumuha”, 42.

1.5. Arapça Öğretim Tarihçesi

Arapça, tarihte bilinen en eski dil öğretimi modeli ve deneyimleri olan bir dil olarak kabul edilir. Arapçanın ilk kez ne zaman öğretilmeye başlandığını ifade eden yazılı kaynaklar bulunmamakla birlikte, diğer milletlerin Arapçayı tanıma ve bilme istekleri İslamiyet'ten yaklaşık iki asır öncesine giden, *Cahiliye Çağı* olarak isimlendirilen döneme dayanmaktadır. Özellikle bazı İranlı ve Rumların, Arapçayı iyi konuşup, kullandıkları bilinmektedir. Ancak bu durum yabancı dil öğretimi açısından bir inceleme ve araştırmaya değecek ölçüde gelişmiş bir tecrübe kabul edilmemektedir.³⁰

İslam dininin ortaya çıkışı ile din dili haline gelen Arapça, önce İslam dünyasında, sonra Müslümanlarla irtibat halinde olan diğer ülkelerde kısa zamanda ilgi görmeye başladı. Başta dinî olmak üzere ticarî, siyasî, sosyal birçok sebeplere bağlı olarak insanlar, Arapça öğrenme ihtiyacı hissettiler. Bunun neticesinde Arapça öğrenim ve öğretimi başta İslam dünyası olmak üzere Müslüman ülkeler dışındaki ülkelerde de tarihi süreç içinde gelişerek yaygınlaştı.³¹

16.yy. da çeşitli, kültürel, ekonomik ve siyasi gerekçelerle Avrupa'da bulunan üniversitelerde ilk defa Arap dili kürsüleri kurulmaya başlamıştır. Fakat eğitsel yöntemlere uygun Arap dili öğretiminin gelişimi ancak 20. Yüzyılda gerçekleşmiştir. 20. Asrın ikinci yarısında bağımsızlığını yeniden elde eden Arap ülkelerinin giderek artan, siyasi ve ekonomik önemi sebebiyle Batılı ülkeler, 'modern Arap dili' uzmanlarına ihtiyaç duymaya başlamışlardır. Avrupa üniversiteleri bu yeni gelişmelere uyum sağlayarak Arapça öğretim programlarında gerekli değişiklikleri yapmışlardır. Avrupa ülkelerinde Arapça öğretiminin modern şekilde yapılması çabaları iki aşamada gerçekleşmiştir. İlk olarak Klasik Arapça Öğretimi yönteminden Modern Standart Arapça öğretimi yöntemine geçilmiş, daha sonraki aşamada ise Avamca dersler verilmeye başlanmıştır.³²

Son dönemlerde yaşanan gelişmelerden biri de ikinci dil olarak Arapça öğretimi programlarının, giderek Avrupa'dan Orta Doğu'ya doğru taşınması olmuştur. Bunun neticesi olarak öğrencilerin çoğu, Arapçayı kendi ülkelerindeki sınıf ortamında

³⁰ Doğan, *Arapça Öğretim metot ve Teknikleri*, 25-26.

³¹ Altun, *Türklere Arapça Öğretim Yöntem ve Teknikleri*, 57.

³² Kees Versteegh, "Arap Dili Öğretiminin Tarihçesi", çev. Muhammed Günaydın, *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 16 (2007), 345.

eğitimini almak yerine Arapçanın bizzat konuşulduğu ülkelere giderek dili, yerinde öğrenmeyi tercih etmektedirler. Arap ülkelerinde kurulan dil merkezleri Arap dili öğrencilerinin ve Arapçayı öğrenmek isteyenlerin ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak farklı dil programları geliştirmişlerdir. Yabancı öğrenciler kendi ülkelerindeki eğitimlerini ihmal etmeden bir süreliğine bu kurslara devam edebilmektedirler.³³

1.6. Arapça Öğretiminde Yaşanılan Zorluklar

Her dil yapısı kendi içerisinde biçimsel ve yapısal özellikler barındırır. Öğretimi yapılacak hedef dil ile anadil arasında benzerlik ve farklılıklar öğretimi etkileyen hususlar arasında yer alır. Eğer öğrencinin öğrenmek istediği hedef dil ile ana dili aynı yapısal grupta ise öğrencinin hedef dili öğrenimi kolaylaşmakta aynı yapısal grupta değilse zorlaşmaktadır.³⁴

Arapçada yazının sağdan sola yazılması ve okunması, harflerin birbirine birleştirilerek yazılması, bir harfin yazımının kelimenin başında ortasında ve sonunda şekil değişikliğine uğraması, Arapçayı öğrenmek isteyen yabancı öğrenciler ve özellikle Türk öğrenciler için Arapça öğretiminin başlangıç düzeyinde zorlayan şekilsel unsurlardır. Bu tarz yapısal farklılıklar, öğrencileri dil öğrenimi başlangıcında her ne kadar zorlasa da, zamanla öğrenciler Arapçanın yapısal dil mantığını kavrayıp anlamakta, ana dil arasındaki benzerlik ve farklılıkları çelişkiye düşmeyecek şekilde öğrenebilmektedir. Öğrencinin kendi anadilini iyi derecede biliyor ve kullanabiliyor olması hedef dili öğrenirken zorlukları aşmasında ve kolay öğrenmesinde büyük bir öneme sahiptir.³⁵

Arap ülkelerinde yabancılara Arapça öğretim programlarında öğrenciler fonetik sorunlarla karşılaşmaktadır. Karşılaşılan bir diğer sorun ise araç dil ile hedef dil arasındaki dilsel zıtlıklardır.³⁶

Arapça, dil varlığı bakımından oldukça zengin bir dildir. “Dil bir bütün halinde öğretilir” ilkesi yabancı dil öğretiminin ana kuralıdır. Arapça öğretiminde bu kurala

³³ Versteegh, “Arap Dili Öğretiminin Tarihçesi”, 352.

³⁴ Mustafa Durmuş Çelebi, “ Türkiye’de Anadil Eğitimi ve Yabancı Dil Öğretimi”, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 21 (2006),303.

³⁵ Doğan, *Arapça Öğrenim ve Öğretim Kılavuzu*, 52.

³⁶ Abdurrahman bin Sâd Alsarami, “*Tagyimu mevagi ta’limi’l-lugati’l-Arabiyye li gayri natikine biha a’lâ şebeketi’l-âlemiyye fi dav’il-maharati lugaviyye*” (Suudi Arabistan: İmam Muhammed bin İslam Üniversitesi, Arap Dil Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2014), 23.

aykırı olarak Arapçayı meydana getiren tüm öğelerin, öğretim esnasında bir bütün halinde sunulmaması veya farklı birimler halinde ayrı ayrı öğretilmesi, Arapça öğretim ve öğrenimini zorlaştıran bir başka nedendir. Konuların birbirinden bağımsız olarak öğretilmesi, dil becerilerinin mantığı ve birbirleriyle uyum içinde verilmemesi öğrencinin Arapçayı bir bütün olarak değerlendirmesine engel olmaktadır.³⁷

1.7. Arapça Öğrenim Hedeflerinin Belirlenmesinin Önemi

Arapça öğretimiyle hedeflenen öğrencide temel dil becerilerinin kusursuz, açık ve akıcı kullanım becerisinin gelişimidir. Bu hedefin tam anlamıyla gerçekleşmesi için öncelikle öğrencinin Arapçayı nerede ve niçin kullanılacağı belirlenmeli ve kullanacağı alana uygun öğretim yolları geliştirilerek öğretime başlanmalıdır. Dilin kullanıldığı alan ve öğrenim amacı belli, buna uygun plan, metot ve teknikleri seçilmiş öğretim uygulamaları, dil becerilerinin kazanımını kolay ve başarılı hale getirir. Nerede ve niçin kullanılacağı belirlenmeden amaçsızca öğretilen Arapça bilgiler, öğretimi kısa sürede belirsizliğe sürükleyerek tüm çabaları sonuçsuz bırakacağından bundan sakınılmalıdır.

38

Arapça öğrenim şartları mükemmel seviyede olsa dahi, öğrenim hedefleri uygun içerikle desteklenmez ise öğrenimde güdülenme zorlaşacaktır. Öğrenim etkinliklerinin muhtevası hedefleri gerçekleştirecek temel araç olduğundan başarıda önemli bir etkindir. Bunun için öğrenci, öncelikle neleri öğreneceği, öğrendiği bilgileri nerede kullanacağı ve uygun olan metinlerin içerikleri üzerinde yoğunlaşması gerektiğini bilmelidir. Böylelikle Arapçanın kullanım alanına göre öğrenim yöntemi de şekillenmiş olacaktır. Öğrenim hedefleri ve içerik öğesinin birbirini destekleyici nitelikte olmasıyla, öğrenim daha verimli bir şekilde gerçekleşebilir.³⁹

1.8. Arapça Temel Dil Becerilerinin Öğrenimi ve Öğretimi

Etkin bir dil öğrenmenin temel amacı dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin birbirini tamamlayacak biçimde, eşit derecede öğrenciye sunulması ve öğrenciyi yeterli seviyeye ulaştırmasıdır. Esas olarak yabancı dil öğrenimini dört temel

³⁷ Aysun Özsunar, “Arapça Öğretime Yeni Yaklaşımlar ve Görsel Materyallerin Kullanılması” (Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018), 50-51.

³⁸ Doğan, *Arapça Öğrenim ve Öğretim Kılavuzu*, 53.

³⁹ Candemir Doğan, “Arapça Öğrenmeyi Öğrenmek ya da İyi Bir Arapça Öğrencisi Olmak”, *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 19 (Haziran 2008), 115.

beceri ve üç önemli unsurdan oluşmaktadır. Bu dört temel beceri sırasıyla: Dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerisidir. Aynı zamanda bahsi geçen üç önemli unsur: Dilbilgisi, telaffuz ve kelime bilgisi olarak isimlendirilmektedir. Dil öğreniminin genel anlamda bu beceri ve unsurların işlevsel bütünlüğünden oluştuğu yaygın bir görüştür.⁴⁰

Anadili Arapça olmayanlara Arapça öğretiminde öğrencilerin seviyeleri ve dil müfredatının seviyeleri ile uyumlu olması önemli olmakla birlikte dil becerilerini geliştirmeye yönelik iletişimsel yaklaşım ve uygulamalar geliştirilmelidir. Yabancılar Arapça öğretim programlarında öğrenciler fonetik sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Karşılaşılan bir diğer sorun dilsel zıtlıklardır.

1.8.1. Dinleme (İstima)

Dinleme, dinleyicinin kulağa gelen seslere özel ve bilinçli bir ilgi göstermesidir. Dil öğrenimi yönünden dinlenen seslerin anlaşılması, özellikle yabancı dil öğreniminde ilk olarak kazanılması gereken temel dil becerisi dinlemedir. Diğer becerilerle birlikte özellikle konuşma becerisinin kazanımı, dinleme ve anlama becerisi kazanımıyla mümkün olmaktadır.⁴¹

Yabancı dil öğretiminde dinleme becerisiyle yeterince karşılaşmayan öğrenci hedef dilin pratikte kullanımında etkin olamayacaktır. Dinleme becerisini geliştirmek hedef dilin ayırt edici özelliklerini bilmeye bağlantılıdır. Örnek verecek olursak, yabancı dille muhatap olan öğrenci mesajı anlayabilmeli, dinlediği hedef dil yapılarını hatırlayabilmeli, mesaj hedefini bulmalıdır. Ek olarak amaç dil seslerini ayırt edebilmek ve nasıl kullanılacağını, anlamın nasıl işleneceğini bilmek dinleme becerisini geliştirmede etkili unsurlardır.⁴²

Arapça öğretiminde başarı elde edilmesi için öğrencinin önce iyi bir dinleme ve dinlediğini anlama yetisini kazanması şarttır. Bu sebeple öğretim programında önce dinlemeyi geliştirme becerisini kazandıracak uygulamalara yer verilmelidir.⁴³

Dinleme öğretiminde, Dinleme öncesi yapılması gereken etkinlikler:

- **Bilgilendirme:** Dinlenecek konu hakkında önceden genel bilgi verilir.

⁴⁰ Özsunar, *Arapça Öğretimine Yeni Yaklaşımlar ve Görsel Materyallerin Kullanılması*, 62.

⁴¹ Türkmen, *Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretimi*, 90.

⁴² Ayhan Karaman, “ Dinleme Becerisi öğretimi Ya da Külkedisi Sinderella”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 45 (Temmuz 2015), 3.

⁴³ Doğan, *Arapça Öğrenim ve Öğretim Kılavuzu*, 97.

- **Öngörme:** Öğrencilere konu dinletilmeden önce, konunun başlığıyla ilgili bilgilendirme, fotoğraf gösterme ve konu ile ilgili ipuçları verilerek, dinlenilecek konunun ne hakkında olacağını tahmin etmeleri istenir.
- **Oyun Oluşturma:** Dinlenecek metinde geçen olayın, görsel araçlar yardımıyla canlandırılmasıdır. Bu yöntemdeki hedef, öğrencilerin dinlediklerini görsel olarak da görmelerini sağlamak; böylelikle metni daha iyi anlamalarına yardımcı olmaktır.
- **Yeni Sözcüklerin Öğretimi:** Dinletilecek metinde yer alan yeni kelimeler ve cümle yapıları öğretilir.
- **Genel Soruların Sorulması:** Metin, başlangıç seviyesinde üç veya dört kez, orta düzeyde iki, ileri düzeyde bir kez dinletilir ve sonrasında öğrencilerin metin ile ilgili sorulara cevap vermesi istenir.

Dinleme sırasında ki etkinlikler:

- Öğretmen metni yüksek sesle bir kez okur veya dil laboratuvarında video ya da yansıtım aleti ile öğrencilere sesli metin dinletilir.
- Öğrenciler metni dinlerken bazı sesleri tanımları beklenir. Öğretmen zaman zaman dinletiyi durdurarak öğrencilere ne duyduklarını ve seslerin nasıl telaffuz edildiğini sorar.
- Bu aşamada öğretmen, başlangıç seviyesindeki öğrencilere ders veriyorsa tekrar alıştırmalarına yer verebilir. Bu çalışma telaffuzun daha doğru yapılmasına yardımcı olur.
- Orta ve ileri seviyedeki öğrencilerin sesli metni dinlerken not almaları istenir.
- Dinleme sonrası etkinlikler:
- Dinlenen sesli metin ile ilgili sorulara cevap verilir.
- Dinletilen metnin, sözlü ya da yazılı olarak özeti çıkarılır.
- Dinletilen sesli metin ile ilgili eğitsel oyunlarla, iletişim kurmayı gerektiren çalışmalara yer verilir.⁴⁴

1.8.2. Konuşma (Muhâdese)

Temel dil becerilerinden konuşma, dil öğrenmenin önemli hedeflerinden biri olarak kabul edilmektedir. Öğrenciye konuşma becerisi kazandırmanın temel amacı

⁴⁴ Demirel, *Yabancı Dil Öğretimi*, 99-100.

öğrencinin kendisini ifade edecek kadar dili düzgün kullanabilmesi, konular arası bağlantıları kurabilmesidir. Öğrencinin konuşma esnasındaki hataları öğretmen tarafından düzeltilmelidir.⁴⁵

Arapçada konuşma becerisini geliştirmek demek sadece kelime bilgisine sahip olmak değil aynı zamanda iletişim sırasında kelimeleri doğru kullanabilmektir. Bu durum öğrencinin iletişim anında sözcükleri doğru kullanma becerisini edinmesini gerektirmektedir.⁴⁶

Yabancı dil öğretiminde konuşma becerisini geliştirmeye yönelik takip edilecek sıra şu şekildedir:

- 1. Teknik Alıştırmalar:** Genellikle tekrara dayalıdır. Öğretmen örnek verici konumda, öğrenci ise tekrar edici konumdadır. Böylelikle öğrencinin hedef dildeki melekeleri kazanması teknik alıştırmalarla başlar.
- 2. Anlamlı Alıştırmalar:** Bu tür alıştırmaların uygulanmasının sebebi dilin kurallarını ve yapılarını öğrenmektir. Bu alıştırmaların rastgele değil düşünerek ve yaratıcı bir üslupta yapılması önemlidir.
- 3. Diyaloglar:** Ders kitaplarında yer alan diyalog şeklinde metinlerin öğretiminden sonra öğrencilerin aynı veya benzer konularda karşılıklı konuşabilmeleri, böylelikle dili kullanmaları sağlanabilir.
- 4. Sunular:** Öğrencilerin belirli bir konuda konuşma hazırlayıp sınıf ortamında sunması ve sonrasında konuşulan konu ile ilgili sorulara cevap vermesi faydalı olmaktadır.
- 5. Rol Yapma:** Öğrencilerin okuma metninde geçen bir olayı canlandırmaları gibi farklı ortamlarda dili kullanma olanağı verebilir.
- 6. Hikâye anlatma:** Öğrencilerden kendi ülkelerinde meşhur, bilinen, kısa hikâye, masal ve fıkraları hedef dilde anlatmalarını ister.⁴⁷

1.8.3. Okuma (Kırâe)

Okuma becerisi öğrencinin iletişimde yetkinliğini arttırmak için geliştirmesi gereken temel beceriler arasındadır. Modern eğitim anlayışında okuma kavramı; dilsel

⁴⁵ Özcan Demirel, *Yabancı Dil Öğretimi: Dil Pasaportu, Dil Biyografisi, Dil Dosyası* (Ankara: Pegem yayınları,1990), 42.

⁴⁶ Hânî İsmâîl Ramadan, *Meayîrû Anasırı'l-luğati'l-Arabiyye li'n-nâtikîne bi gayrihâ* (İstanbul: Akdem Yayınları,2019), 152.

⁴⁷ Demirel, *Yabancı Dil Öğretimi*, 103.

sembolleri çözümleme ve anlama üzerinde yoğunlaşan bir dizi zihinsel beceriyi kapsar ve aynı zamanda yazılı semboller aracılığıyla dilsel kalıpları tanımlama ve bunları birleştiren ilişkiyi kavrama becerisini içerecek şekilde görselden zihinsel alana geçiş yapmıştır.⁴⁸

Okuma becerisi diğer becerileri geliştirme de birincil araç olarak görülmektedir. Aynı zamanda birçok alanda araştırma yapmak özellikle Arapça kaynaklara ulaşmak isteyen araştırmacılar için en temel beceri okuma becerisidir.⁴⁹

Bir dilin düzenli ve güçlü anlatım biçimlerini okuma metinlerinde görebiliriz. Uzmanların çoğu, öğrenciye dilin temel konuşma becerisi kazandırıldıktan sonra okumaya başlanması gerektiğini savunur. Bir dilin hemen hemen bütün inceliklerini okuma esnasında görür ve anlarız. Nitekim bir yabancı dili tam manasıyla öğrenebilmek, okuma becerisini geliştirmeye bağlıdır.⁵⁰

Ayrıca yapılan okuma çalışmalarında öğrenciden sessiz okuma yapması istenmelidir. Sesli okumanın sessiz okumaya göre %60 daha fazla zaman gerektirdiği bilimsel bir tespittir.⁵¹

Okuma öğretiminin hedefi, öğrencilerin yabancı dil seviyelerine göre farklılık göstermekle birlikte ortak amaçlar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Sürekli ve anlayarak okuma alışkanlığı kazanmak
- Kelime dağarcığını geliştirmek
- Bilgi edinmenin yollarından birinin de okumak, okuduğunu anlamak.
- Doğru bir üslupta yazılmış metinleri okuyarak anlatım gücünü geliştirmek.⁵²

1.8.4. Yazma (Kitâbe)

Dil yoluyla kurulan iletişimde kullanılan araçlardan biri olan yazma becerisi, dili, yazı denilen görsel ve tek boyutlu bir düzene aktarma eylemidir. Kavramları oluşturan

⁴⁸ Ramadan, *Meayîrû Anasırî'l- luğati 'l- Arabiyye li 'nâtikîne bi gayrihâ*, 100.

⁴⁹ Özsunar, *Arapça Öğretimine Yeni Yaklaşımlar ve Görsel Materyallerin Kullanılması*, 77.

⁵⁰ Mehmet Hengirmen, *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve Tömer Yöntemi* (Ankara: Engin Yayınevi, 2006), 305.

⁵¹ Gündüzöz, “ *Arapça Öğretiminde Başvurulacak Bazı Yöntem ve Teknikler Pedagojik Bir Değerlendirme*”, 40.

⁵² Demirel, *Yabancı Dil Öğretimi*, 110.

ses imgelerine karşılık gelmesi amacıyla oluşturulmuş bir işaretler sistemi kullanılarak yazıya geçirilir.⁵³

Yabancı dil öğretiminde dört temel beceri dizgesinin son halkasının yazma becerisi olduğu kabul edilmekte, bu nedenle ki yazma becerisinin geliştirilmesi sona kalmaktadır. Oysa yabancı dil öğretiminde sözlü beceri kadar yazma becerisi de önemlidir ve bu becerinin geliştirilmesine konuşma kadar önem verilmesi gerekmektedir.⁵⁴

Arapça öğretiminde yazma becerisiyle ilgili olarak bazı kesim tarafından; öğrencinin yazma sürecinde yalnızca harfleri ve kelimeleri nasıl doğru bir şekilde yazacağı ve sadece gramer bağlantılarının bilinmesi gerektiğine inanılır. Ancak var olan durum bunun tam tersini göstermektedir.

Ana dili Arapça olmayanlar için yazma becerisi, sağdan sola yazmayı, harfin şekli ile sesi arasındaki ilişkiyi bilmeyi, bitişik ve ayrı yazılan harfleri konumlarına göre yazmayı ve noktalama işaretlerini bilmeyi gerektirir. Bu durum yazım becerisi şeklinde isimlendirilir.

Öğrenim sürecinde öğrencinin öğrenilen yabancı dilde sağlamlaştırması gereken ilk yeterlilik yazma becerisidir.⁵⁵

Arapça öğretimi esnasında yapılan sınıf içi yapılan uygulamalarda yazma becerisini geliştirecek çalışmalara yer verilmeli, bu çalışmalar esnasında özellikle her düzeyde, noktalama işaretlerine ve yazım kurallarına özen gösterilmelidir. Yazma çalışmaları üç aşamada ele alınabilir.

1. Kontrollü Yazma: Her seviye için kontrollü yazma çalışmasına yer verilebilir. Öğrencilerden, verilen sözcükleri ve cümle yapılarını aynen ya da istenilen değişiklikleri yaparak tekrar yazmaları istenir. Amaç, hedef dildeki kelimeleri ve yapıları doğru şekliyle yazma imkânı sağlamaktır.

2. Güdümlü Yazma: Bu çalışmayla öğrencilerden, öğrendikleri kelimeleri ve cümle yapılarını kullanarak dikkatli bir şekilde cümle kurmaları ve anlamlı bir paragraf yazılması istenmektedir.

⁵³ Ahmet Vefa Temel, “Türkiye’de Arapça Öğretimde Uygulanan Metotlar, Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri Üzerine Bir Değerlendirme”, *AİBÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 3/5 (2015), 168.

⁵⁴ Türkmen, *Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretimi*, 105.

⁵⁵ Ramadan, *Meayîrû Anasîri 'l-lüğati 'l-Arabîyye li 'n-nâtîkîne bi gayriha*, 153.

3. Serbest Yazma: Bu çalışmada öğrencilerden duygu ve düşüncelerini kendi ifadelerine göre yazım kurallarına uyarak yazmaları istenir. Çoğunlukla iki ya da daha fazla konuda verilen seçeneklerden biri seçilip bir kompozisyon yazılması istenir. Bu yazılar genellikle 250-300 kelime ile sınırlı tutulmaktadır.⁵⁶

Arapçada dört temel dil becerisi hakkında genel bir değerlendirmede bulunmak gerekirse gelişmiş ülkelerde dil öğretimi sürecinde esas alınan; dinleme-anlama, konuşma, okuma ve yazma becerilerini seçilen uygun yöntem ile bu alanda kabul görmüş en uygun zaman dilimi içinde Arapça öğretimi gerçekleştirilmelidir.⁵⁷

1.8.5. Dilbilgisi Öğretimi

Yeni yaklaşımların yabancı dil öğretiminde kullanılmasıyla birlikte dilbilgisi öğretimi ikincil plana itilse de dilbilgisinin yabancı dil öğretiminde çok mühim bir yeri vardır. Dilbilgisi öğretimi yabancı dil öğretiminde ihmal edilemeyeceği gibi tamamen dilbilgisi öğretime dayalı bir öğretimde önerilmemektedir. Dilbilgisinin gereksinimler göz önünde bulundurularak bağlam içerisinde öğretimi yapılmalıdır.⁵⁸

Cümle öğelerinin sıralanışı açısından Arapça ve Türkçe de farklılık görülmektedir. Cümle yapısında ki bu farklılıklar öğrencilerin zihninde karmaşaya sebep olarak Arapça öğretiminde zorluk oluşturmaktadır. Bu sebeple Arapça dilbilgisi öğretiminde Arapçanın ve Türk dilinin benzer ve farklı özellikleri karşılaştırmalı olarak öğretildiği takdirde öğrencide farkındalık ve kolaylık meydana getirecektir.

Geleneksel eğitim anlayışımızda dilbilgisi kurallarının öğretime öncelik verilmekte ve dil öğretiminin temeli kabul edilmekle birlikte, günümüzde modern dil öğretiminde dilbilgisi kuralları belirli ölçülerde verilmekte, öğrenci dilbilgisi kurallarına yoğun bir şekilde maruz kalmadan kurallar okuma metinleri içerisinde uygulamalarla öğrenciye sunulmaktadır.⁵⁹

1.8.6. Kelime Öğretimi

Kelime öğretime söz varlığının temeliyle başlanmalı ve kelimeler bağlam içerisinde öğretilmelidir. Amaç dilde çok sık kullanılan kelimelerden başlanmalı aynı

⁵⁶ Demirel, *Yabancı Dil Öğretimi*, 118-119.

⁵⁷ Temel, “*Türkiye’de Arapça Öğretiminde Uygulanan Metotlar, Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri Üzerine Bir Değerlendirme*”, 174.

⁵⁸ Yusuf Şahin, *Yabancı Dil Öğretmenlerinin Eğitim bilimsel ve Alan Bilgisi Açısından Değerlendirilmesi* (Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Doktora Tezi, 2006), 29.

⁵⁹ Özsunar, *Arapça Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar ve Görsel Materyallerin Kullanılması*, 92-93.

zamanda yazmada ve konuşmada bu sözcüklere yer verilmelidir. Bir kelime öğretilirken öncelikle, öğrencilerin kelimelerin yapı bilgisi ve anlama becerileri geliştirilmelidir. Bunlar kısaca: Sözcük kullanımı, bitişik sözcükler, ekler ve fonksiyonları, anahtar sözcükler, bilinenlerden hareketle bilinmeyeni öngörme şeklinde sıralanabilir.

Derslerde sözcük öğretimi yapılırken öğrenci odaklı bir yaklaşım sergilenerek öğrencilerin yaşayarak öğrenmesini sağlayacak biçimde etkinlikler düzenlendiği takdirde öğretim ve öğrenme faaliyetleri daha etkili ve başarılı olacaktır.⁶⁰

1.8.7. Telaffuz Öğretimi

Telaffuz, kelimelerin ve seslerin boğumlanma hareketlerine bağlı söyleniş biçimidir. Yabancı dil öğretiminde telaffuz eğitimi özellikle başlangıç düzeyinde derslerde çoğu zaman ana dil ile hedef dil arasında problem olan seslerin öğretilmesiyle başlanır. Hedef dildeki sesleri düzgün ifade edilmesini sağlamak ve hataları belirleyip neyin üzerinde durulması gerektiğini ortaya koymak için sınıf içi eğitsel oyunlara yer verilebilir. Aynı zamanda Telaffuz eğitiminde radyo, video ve yabancı dil laboratuvarlarından yararlanma çok etkili olmaktadır. Bu uygulamalarla öğrencilerin model olarak yabancı dili anadili olarak konuşan kişilerden doğru kullanımları duymaları sağlanır. Böylelikle öğrencilerin hedef dildeki sesleri vurgulama becerisi gelişmiş ve söyleyiş hataları en aza inmiş olur.⁶¹

1.9. Arapça Öğretiminde Materyal Kullanımı

Yabancı dil eğitim ve öğretimi sırasında birçok görsel, sözlü ve yazılı materyaller kullanılmaktadır. Kullanılan bu materyaller öğretimi destekleyecek nitelikte olup öğrencilerin derste işledikleri konuları daha etkin bir şekilde öğrenmelerini sağlamaktadır. Öğretmen ders esnasında yardımcı materyal olarak ders kitabı, alıştırma kitabı, beyaz tahta veya akıllı tahta fotoğraf, projektör, harita vb. araç-gereçler kullanmaktadır. Yabancı dil öğretiminde öğretmenin kullanacağı materyaller günümüz

⁶⁰ Şahin, *Yabancı Dil Öğretmenlerinin Eğitim bilimsel ve Alan Bilgisi Açısından Değerlendirilmesi*, 30-31.

⁶¹ Demirel, *Yabancı Dil Öğretimi*, 104.

koşullarında mevcut bulunan teknolojik gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda kullanılan materyallerin daha fazla olduğu görülebilmektedir.⁶²

Yabancı dil öğretiminde kullanılan görsel materyalleri; fotoğraflar, filmler, çizgi filmler, karikatürler şeklinde inceleyebiliriz ve görsel materyallerin öğrenmendeki olumlu katkıları olarak değerlendirebiliriz. Dil öğretiminde kullanılan tüm bu araç ve gereçlerin asıl hedefi daha etkili bir eğitim-öğretim ortamının oluşmasına yardımcı olmak ve öğrencilerin öngörülen hedeflerine daha verimli ve hızlı bir şekilde ulaşmalarını sağlamaktır.⁶³

Dil öğretiminde görsel materyallere ders kitaplarını eklememiz de mümkündür. Kitaplar geleneksel ve iletişimsel ders kitapları olarak iki grupta toplanmaktadır. Geleneksel kitaplar daha çok dilbilgisi kurallarının ve yapılarının öğretimine önem vererek, bu kuralları okuma metinleri üzerinden incelerken, iletişimsel ders kitapları öğrencinin dinleme ve konuşma yani iletişimsel yönünü öne çıkaracak özelliklere önem vererek hazırlanmaktadır.

Dil öğretiminde materyal olarak kullanılan posterler, konu içerikli hazırlanan posterlerdir. Genelde bir konuya ait olayları veya konuyla ilgili önemli kelime ve kalıpları içerir. Posterler baskı kalitesi yüksek, parlak, dikkat çekici renklerle tasarlanmalıdır. Sınıf duvarlarına, okul koridorlarına asılan posterler öğrencinin ilgisini çekecek nitelikte olup pasif öğrenme sağlamaktadır.⁶⁴

Yazı tahtası ve akıllı tahtalar dil öğretiminde en çok ve etkin kullanılan görsel materyallerdir. Öğretmen yazı tahtasını öğrencinin dikkatini çekecek şekilde kullanmalıdır. Akıllı tahtalar öğretmenin yazı yazmak için harcadığı vakitten tasarruf yapmakta, öğretmene sınıf içi etkinlikler için daha fazla süre sağlamaktadır. Bunun yansira gerçek nesne ve maketler somut öğrenmeyi sağlayan önemli görsel materyallerdir. Öğrencinin tüm duyularını harekete geçirerek aktif öğrenmeyi sağlar.

Dil öğretiminde kullanılan materyallerden biri de filmlerdir. Filmler günlük konuşma dilini, en güncel kelimeler ve yapılarla sunarlar. Aynı zaman da film karakterleri sayesinde öğrenciler, konuşma dilinde kullanılan mimikleri, beden dilini,

⁶² Sabahat Yıldırım, *Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretiminde Görsel Materyal Kullanımının Öğrenci Başarısı Üzerindeki Etkisi* (Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020), 1.

⁶³ Yıldırım, *Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretiminde Görsel Materyal Kullanımının Öğrenci Başarısı Üzerindeki Etkisi*, 14.

⁶⁴ Özsunar, *Arapça Öğretimine Yeni Yaklaşımlar ve Görsel Materyallerin Kullanılması*, 102.

dilin vurgu ve tonlamalarını görme imkânı bularak etkili eğitime katkı sağlanmaktadır. Arapça filmler izlemek, öğrencilerin sözel becerilerini geliştirmede oldukça önemli yer tutmaktadır.⁶⁵

1.10. Arapça Öğretiminde İnternet Faktörü ve Mobil Yabancı Dil Uygulamaları

Arapça öğrenim ve öğretiminde günümüzün teknolojik imkânlarından yararlanma ihtiyacı kaçınılmaz bir durumdur. Çağımız bilgi paylaşım araçlarının en önemlileri arasında olan internetin Arapça öğretiminde kullanılmaması düşünülemez. İnternet imkânıyla, Arapça konusunda pek çok değişik alandaki Arapça metinlerin kolaylıkla temini sağlanmaktadır. Aynı zamanda internet üzerinden yayın yapan gazete ve dergilerin sayfaları ziyaret edildiğinde son derece güncel ve fasih Arapça ile yazılmış çok sayıda metin elde etme imkânı bulunmaktadır.

Web ortamında kullanılan görsel ve işitsel araçlar öğrencinin tüm duyularını harekete geçirerek daha etkin öğrenme gerçekleşmektedir. Yine aynı zamanda öğrenme sürecinde daha kısa sürede daha fazla kaynağa ulaşma imkânı sağlamakla birlikte öğretmene çeşitli etkinlikler uygulama olanağı sunmaktadır. Arapça öğretiminde, öğretmenler öğrencilerden güncel konularla ilgili okuma yapması, sesli yayınlarında dinlenmesini isteyerek öğrencilerin Arapça gazete veya dergileri düzenli olarak takip etmeleri sağlanmaktadır. Böylelikle öğretmenler ve öğrenciler fasih dille yazılmış farklı alanlarda birçok metne ulaşarak birikim sağlamaktadır.⁶⁶

1.11. Arapça Öğretiminde Sosyal İletişim Ağları Faktörü

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızlı bir şekilde gelişim göstermesi, mobil araçların ve kullanım alanlarının hızlıca yayılması neticesinde dil eğitiminde önem kazanan mobil destekli dil öğretimi; öğrencilerin dil öğretimini destekleyici ve hedef dili geliştirmek amacıyla kullanılmaktadır. Son dönemlerde yabancı dil öğretiminde yeni yöntem arayışları üzerinde yapılan araştırmalarda akıllı telefonların mobil öğrenme açısından, dil öğretiminde kullanılmasının faydalarına yönelik farklı görüşler ortaya çıkmıştır. Örneğin araştırmacılar tarafından telefon aracılığıyla yazılı mesaj gönderme (sms), sosyal iletişim ağlarını kullanma, internette araştırma yapma, farklı sosyal ağları

⁶⁵ Özsunar, *Arapça Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar ve Görsel Materyallerin Kullanımı*, 105.

⁶⁶ Ahmet Bostancı, “Arapça Öğrenim ve Öğretiminde İnternet Kullanımı”, *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 3 (2001), 305.

kullanma vb. etkinliklerin düzenli kullanılmasının eğitimcilere etkinlik bulmada kolaylık sağladığı ve öğrencilerin ilgilerini artırıcı bir etken olduğu belirtilir. Öğrencinin tüm uyarıcılarını harekete geçirmesi sebebiyle öğretimin daha etkili olmasını sağlar.⁶⁷

Özet ifadelerle belirtmek gerekirse sosyal ağlardan olan Whatsapp, Telegram Facebook ve Twitter vb. ağlar şu işbirlikçi özelliklere sahiptir:

1. Kullanıcıların video, mesaj, görüntülü ve sesli not paylaşımına olanak sağlar.
2. Grup konuşması: çok sayıda grup üyesinin aynı zaman dilimi içerisinde iletişim kurmasını sağlar.
3. Sınırsız mesajlaşma: sosyal ağlarda gönderilen mesajların belirli bir sınırlaması yoktur.
4. Platformlar arası etkileşim: grup üyeleri arasında, akıllı telefonlar tabletler gibi farklı araçlar kullanılarak, mesaj, fotoğraf, video, ses kaydı göndermek suretiyle iletişim kurulmaktadır.
5. Çevrim Dışı Mesajlaşma: kullanılan iletişim araçları, kapalı veya kapsama alanı dışındayken mesajlar otomatik olarak kaydedilmektedir.
6. Masrafsız: Özellikle sosyal ağlardan olan Whatsapp, Telegram gibi e-mail ya da arama motoruyla aynı internet verisi kullanıldığı için ek bir ödemeye ihtiyaç olmaması gibi özellikleri sıralanabilir.⁶⁸

1.12. Arapça Öğrenim ve Öğretimde Öğrenme Sürecini Etkileyen Etkenler

Yabancı dil öğretiminde etkili olan pek çok faktör bulunmaktadır. Bunların arasında öğretmen faktörü, uygun metot ve teknik seçimi problemi, öğrenci ilgisi ve yeterli düzeyde güdülenmesi, ders araç ve gereçleri, eğitim ortamı ve diğer psiko-sosyal etkenler ilk sırada yer almaktadır. Yabancı dil öğretimi sorunlarından belki de en önemlisi dile yönelim sorunudur. Öğrenci tarafından hedef dilin ne sıklıkta ve nerelerde kullanıldığı, dil öğrenimi açısından önemli bir noktadır. Çünkü yabancı dil, her gün düzenli çalışmayı ve o dil ile sürekli alakadar olmayı gerektirir. Aynı zamanda dil düzenli bir biçimde, içtirmeyi ve kullanmayı gerektiren bir olgudur. Aksi takdirde, hedef dilde başarı sağlanamaz, var olan bilgi zamanla unutulur ve becerilerde körelip yok olur. Bu bağlamda öğrencilerin yabancı dile olan ilgilerini arttırmak adına sınıf içi ve

⁶⁷ Gül Şen Yaman, “Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretiminde WhatsApp Kullanımı” *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2 (2016), 39.

⁶⁸ Yaman, “Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretiminde WhatsApp Kullanımı”, 40.

sınıf dışında uygulanabilen farklı etkinlikler belirlenmelidir. Öğrenilmeye çalışılan yabancı dil her fırsatta günlük hayata aktarılmalı, bunu gerçekleştirmek için öğrenci kendisine günlük belirli hedefler koyarak, dil ile ilgili tüm öğelerle arasındaki etkileşimi canlı tutmalıdır.⁶⁹

Yabancı dil öğretiminde öğrenmeyi etkileyen faktörlerden öğrenen ile ilgili olarak şunu ekleyebiliriz: Öğrenen kişide bulunan herhangi bir olumsuzluk öğretim kalitesinin direkt etkilenmesine sebep olmaktadır. Bu nedenle Arap dili öğretiminde öncelikle öğrenende bulunan problemlerin çözülmesi gerekmektedir. Çünkü öğretimin ana eksenidir öğrencidir.⁷⁰

Arapça dil becerilerini kazandırmada ikinci önemli unsuru öğreticilerdir. Öğretmen öğretim sürecinin etkin bir elamanıdır. Aynı zamanda hem konuşma örneği sunarak hem de pekiştirici olarak eğitimin odağını oluşturur. Öğretmenin başarısı, öğrencinin kazanması istenilen becerilerin oluşmasında katkıda bulunacağından, uygun gördüğü uygulamaları planlı deneme yoluyla tespit etmelidir.⁷¹

1.13. Arap Olmayanlara Yönelik Arapça Öğretim Yaklaşımı Yöntem ve Teknikleri

Günümüzde tek bir yabancı dil öğretim yönteminden değil, öğretim yöntemlerinden söz etmek mümkün olmaktadır. İşlevsel, kavramsal dersler çerçevesinde bir yöntem henüz tümüyle geliştirilebilmiş değildir. Genellikle iki yol takip edilmektedir. Öncelikle dil bilgisi temeli hazırlanmakta, daha sonra buna işlevsel, kavramsal nitelikli konuları ilave edilmektedir.

Dilin doğasına uygun olarak dillerin nasıl öğrenildiğine dair farklı kuram, farklı dil öğretim yöntemleri, çeşitli sınıf içi ve dışı etkinlikler geliştirilmektedir.⁷²

İslam dünyasında asırlarca gramer esas alınarak öğretimi yapılan Arapça, 20.yy.da Batı'da yapılan dilbilimsel çalışmalarla birlikte yeni bir nitelik kazandı. Yabancı dil öğretiminde akıl, deney ve psikolojik esaslara dayalı yaklaşım ve yöntemler, zamanla Arapça öğretimini de etkiledi. Daha sonraki dönemlerde modern Arapça öğretim yöntemleri olarak uygulanmaya başlandı.⁷³

⁶⁹ Ceyda Yalçın, “Yabancı Dil Öğretiminde Dile Yönelim Sorunu” UDES (2015), 421.

⁷⁰ Kamil Coştu, “Arapça Eğitiminde Öğrenmeyi Etkileyen Faktörler”, Bolu Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi, 3 (2016) 34.

⁷¹ Doğan, Arapça Öğrenim ve Öğretim Kılavuzu, 87-88.

⁷² Türkmen, Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretimi, 56.

⁷³ Altun, Türklere Arapça Öğretim Yöntem ve Teknikleri, 67.

Dil bilimciler tarafından belirlenen bu yöntemler şunlardır:

1. Dil Bilgisi-Çeviri Yöntemi (طريقة القواعد والترجمة)
2. Doğrudan Öğretim (الطريقة المباشرة)
3. Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi (الطريقة السمعية الشفوية)
4. Bilişsel Öğrenme Yaklaşımı (الطريقة المعرفية)
5. İletişimsel Dil Öğrenimi (الطريقة التواصلية)
6. Seçmeli Yöntem (الطريقة الانتقائية)⁷⁴

1.13.1. Dil Bilgisi-Çeviri Yöntemi

İnsanlar ve toplumlar arasında kültür ve bilgi akışını sağlayan en önemli yöntemlerden biri de çeviri faaliyetleridir. Çeviri geçmişten günümüze farklı dilleri kullanan bireyler ve milletler arasında iletişimi sağlamak için kullanılan önemli bir etkinliktir. Diller arasında çeviri yapılırken kaynak dildeki ifadenin ne derece hedef dile yansıtılabileceği hep sorgulanmıştır. Bir dilde doğru bir anlam bütünlüğü oluşturan ifadeler diğer bir dilde doğru bir anlamı karşılamayabilir. Bu durum bazı çeviri problemlerini beraberinde getirmektedir. Bu problemlerin tespitinde öne çıkan eşdeğerlik kavramı, kaynak dilde ifade edilen bir anlam örgüsünün hedef dildeki en uygun karşılığını bulma gayreti olarak ifade edilmektedir.⁷⁵

Dilbilgisi-çeviri yöntemi eski dönemlerden itibaren uygulanan bir metottur. Latince ve Yunanca gibi klasik dönem dillerin öğretiminde kullanıldığı için “Klâsik Yöntem” ismini almıştır.⁷⁶

Bu metodun en önemli özellikleri şunlardır:

- Dilbilgisi ve çeviri metodu, yazma ve çeviri becerilerine önem vermektedir. Bununla birlikte konuşma becerisine gerekli önemi vermemektedir.
- Bu yöntem, hedef dil öğretiminde öğrencinin ana dilini temel araç olarak kullanır.
- Bu metod, yabancı dil öğretiminde ve doğru harekeleme de bir araç olarak nahiv kurallarına önem vermektedir.

⁷⁴ Türkmen, *Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretimi*, 57.

⁷⁵ Ramazan Meşe, “Arapça Kalıplaşmış İfadelerin Çevirisinde Eşdeğerlik- Deyimler Örneğinde”, *FSMVÜ Uluslararası Arap Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Kongresi Bildiriler*, ed. Sara Akkuş (İstanbul: Demavend Yayınları, 2021) 415.

⁷⁶ Murat Arif Güney, “Yabancı Dil Öğretimi ve Dünden Bugüne Türkiye’de Arapça Öğretimi”, *KTÜİFD*, 1 (2014), 196.

- Bu metodu kullanan öğretmen çoğunlukla hedef dildeki cümlelerin nahvi tahlillerine başvurur ve öğrencilerden de bu tahlili yapmasını ister.⁷⁷

Dolayısıyla bu yöntemi takip edenler, dil becerilerinden biri olan konuşma becerisini ihmal etmiş olur. Başka bir ifade ile bu metot kültürümüzle ilgili temel kitapları okumak, tercüme etmek ve cümleleri tahlil etmek açısından uygun bir yöntemdir. Ancak dil becerilerinden biri olan konuşma becerisi yönünden elverişli olmamaktadır.⁷⁸

Dil Bilgisi-Çeviri metodu genel olarak klasik metot olarak değerlendirilmektedir. Geleneğimizde de klasik Arap dil bilimine ait bilgilerin gruplamasında, nahiv ve sarf bilimi öncelikli bilimler olarak kabul görmüş ve dil öğretimi temelinde bu iki disiplinin öğretilmesi esas alınmıştır. Günümüzde ise dilbilgisi odaklı bir dil öğretimi yerine metin ve konuşma odaklı dil öğretiminin önemi artmaktadır.⁷⁹

1.13.2. Doğrudan Öğretim

Bu yöntem, dilbilgisi-çeviri yöntemine karşı bir tepki olarak 1950'lerde ortaya çıkmış, dünyada ve Türkiye'de çok yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır.⁸⁰

Doğrudan öğretim yönteminde görerek öğrenme ve örneklendirme, başarı elde edilmesinde oldukça önemli yer tutmaktadır. Bu yöntemi uygulayan öğretmen, uygulamaya sınıftaki nesnelerin isimlerini söyleyerek ve öğrencilerden bunları tekrar etmelerini isteyerek başlayabilir. Ancak uygulamanın başında öğrencilerden, sözcüklerle sınıftaki kimi hareket, tutum ve davranışlar arasında bir ilişki kurmaları istenebilir. Doğrudan Öğretim metodu, hedef dil ile buna karşılık gelen kavram arasında direk bir bağlantının kurulmasını esas alır.⁸¹

Gramer ve çeviri metoduna tepki olarak ortaya çıkan direkt (doğrudan) metodu belirgin özellikleriyle şu şekildedir.

- Doğrudan metot yönteminde dilin temelinin konuşma olması sebebiyle okuma, yazma ve tercüme becerilerinin yerine öncelik konuşma becerisidir.

⁷⁷ Muhammed Ali el-Hûlî, *Esâlibu Tedrîsî 'l-lugati 'l-Arabiyye*, Ürdün: Dâr'ul-Falâh ,2000, 6.

⁷⁸ Türkmen, *Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretimi*, 58.

⁷⁹ Gündüzöz, "Arapça Öğretiminde Başvurulacak Bazı Yöntem ve Teknikler Pedagojik Bir Değerlendirme",37-38.

⁸⁰ Demirel, *Yabancı Dil Öğretimi: Dil Pasaportu-Dil Dosyası-Dil Biyografisi*, 37.

⁸¹ Demirel, *Yabancı Dil Öğretimi: Dil Pasaportu-Dil Dosyası-Dil Biyografisi*, 38.

- Bu metot yabancı dil öğretiminde çeviri yöntemini kullanmaktan sakınır. Zira bunun hedef dilin öğretiminde faydasız sayar.
- Bu metoda göre araç dil olan anadilin, yabancı dil öğretimi için bir önemi yoktur.
- Bu metot cümle ile cümlelerin kullanıldığı yer arasında bağlantı kurduğu gibi kelime ile kelimenin delalet ettiği anlam arasında bağlantı kurar. Bu sebeple doğrudan metot yöntemi olarak isimlendirilmiştir.
- Bu metot nahiv kurallarını kullanmaz. Çünkü bu metodun savunucuları, bu kuralların istenilen dil becerilerinin kazandırılmasında fayda sağlamadığı görüşündedirler.
- Bu metot ezber ve taklit yöntemini kullanır. Bunun için öğrenciler hedef dili sağlamlaştırmak adına kendilerine yardımcı olacak yabancı dildeki şarkıları ve diyalogları ezberlerler.⁸²

1.13.3. Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi

Davranışçı akımın tesiriyle ortaya çıkmış olan Kulak-Dil Alışkanlığı Yönteminde dil öğrenme; doğru cevapların pekiştirilmesiyle etki-tepki bağının kuvvetlenmesi suretiyle gerçekleşir. Bu nedenle, bu yöntemin sınıf içi uygulamalarında söyleneni tekrar etmek, ezberlenen cümle kalıplarına benzer cümle üretmek bu yöntemin temelini teşkil etmektedir.⁸³

Kulak-Dil alışkanlığı yönteminin yabancı dil öğretiminde sözel becerilere ağırlık vermektedir. Bunun neticesinde öğrencinin mükemmel bir dinleme ve konuşma alışkanlığı kazandığı vurgulanmaktadır. Bu yöntemde öğrenci, sınıfta yabancı dil konuşma zorunluluğu olduğu için yabancı dili kendi kuralları ve açıklamalarıyla öğrenir. Hatalar mümkün olduğunca aşağı seviyelere indirilmeye çalışılır. Gramer bilgileri cümle içinde öğretilir. Doğal olarak bu yöntemle yabancı dil öğrenenler, diğer yöntemlere nispeten yabancı dili daha iyi konuşabilirler. Ancak yöntem bu anlamda yararlı olmakla birlikte eleştirilen yönü; zihinsel kavramaya yer vermeyen, yalnızca

⁸² el-Hûlî, *Esâlibu Tadrîsi 'l-lugati 'l-Arabiyye*, 7.

⁸³ Abdülkadir Kabadayı “ Öğrenci Merkezli Yabancı Dil Öğretimi Modeli Tercih Ölçeği” *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5/1 (2003), 57.

biçime önem veren ve tekrarlarla birlikte otomatik öğrenmeye dayalı bir yöntem olmasıdır.⁸⁴

Bu metodun temel özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz.

- Dilde esas olan konuşmadır. Yazı ise konuşmanın ancak bir kısmını temsil eder. Bundan dolayı yabancı dil öğretiminde okuma ve yazma değil, konuşmaya önem vermek gerekir.
- Yabancı dil öğretiminde belirli bir sıra takip edilmesi gerekir. Bu sıra şöyledir; Dinleme, konuşma, okuma ve yazma şeklindedir. Yani böylelikle öğrenci önce dinler sonra dinlediği şeyi tekrarlamaya başlar, sonra söyleneni okur ve bunun hakkında yazmaya başlar.
- Yabancı dili konuşma yöntemi, çocuğun anadilini konuşabilme yetisini kazanmaya benzer. Yani çocuk önce dinler sonra dinlediği şeyi taklit etmeye başlar. Daha sonra okuma ve yazmayı öğrenmek için okula gider.
- Yabancı dil öğrenmenin en iyi yolu, cümle kalıpları ile pratik yapma ve taklit yoluyla dilsel alışkanlıklar edinmektir.
- Öğrencinin yabancı dil hakkında bilgiye değil, yabancı dili öğrenmeye ihtiyacı vardır. Yani başka bir ifadeyle o dilin kurallarını bilmesi, dilsel tahlillerini yapması öğrenci için faydalı değildir.
- Her dil kendi düzeni içerisinde taktır. Bu sebeple ana dil ile hedef dil arasında karşılaştırma yapmanın yararı olmayacaktır.
- Yabancı dil öğreniminde çeviri yapmak öğretime zarar verir. Zira çeviri yapmanın yararı yoktur.
- En iyi yabancı dil öğretmeni, yabancı dili anadili gibi konuşan eğitimli kişidir.⁸⁵

1.13.4. Bilişsel Öğrenme Yaklaşımı

Bilişsel kuram, öğrencinin yabancı dilin yapısını kavramayı ve bu yapının kolayca kullanılmasını önemser. Koşullanma, pekiştirme, alışkanlık kazanma ve aşırı öğrenme konularındaki davranışçı yöntemin yerini; kural öğrenme, anlamlı alıştırmaya ve yaratıcılık gibi özellikler önem kazanmıştır. Yöntemin hedefi; öğrenciye hedef dili,

⁸⁴ Demirel, *Yabancı Dil Öğretimi Dil Pasaportu - Dil Dosyası- Dil Biyografisi*, 42.

⁸⁵ el- Hûlî, *Esâlibu Tedrîsi 'l-lugati 'l-Arabiyye*, 8.

kendi anadili gibi konuşacak düzeyde yabancı dil becerileri kazandırmaktır. Öğrenciye öğrendiği dilin mantığını kavratmak bu yöntemde temel hedeftir.⁸⁶

Bu yaklaşım, anlamlı kılmaya önem veren bir yöntem olarak bilinçli dil becerisinin önemi üzerinde durmaktadır. Yabancı dil öğrenme süreci taklit etmeden ziyade, bilinçli olarak kuralları öğrenme sürecidir. Her insanın fitratında evrensel bir dilbilgisi yapısının var olduğunu öne süren bu yaklaşımda, dilbilgisinin önemli olduğu düşünülmekte ve dilbilgisi kuralları öğrenenin tercihinine bağlı kalınarak tümdengelim veya tümevarım yöntemiyle sunulmaktadır.⁸⁷

Bilişsel Öğrenme Yaklaşımının Genel Özellikleri

- Dil bir alışkanlık kazandırma süreci değil bilinçli olarak kuralları öğrenme sürecidir.
- Telaffuz için ayrı bir öğretim etkinliğine yer vermeye gerek yoktur.
- Özellikle duyduğunu anlama becerisinin geliştirilmesine önem verilmelidir.
- Grup çalışması ve bireysel eğitim desteklenmelidir.
- Dilbilgisi kuralları tümevarım veya tümdengelim yoluyla öğretilmelidir.
- Dört temel beceri öncelik, sonralık sırasına göre değil önemine göre eşit olarak geliştirilmelidir.
- Anadilin kullanılmasına ve çeviriye izin verilir.
- Her şey bir bütünlük içinde öğretilmelidir ve gerektiği zamanlarda görsel ve işitsel araçlardan ve diğer tekniklerden yararlanmalıdır.
- Araç ve amaç dilin kültüründeki yeterlilik ideal amaçtır.
- Öğretmen ve öğrencinin tutumu, sınıf-içi etkileşim, iyi bir öğrenme ortamı için çok önemlidir. Öğretmen, yetkiyi temsil eden değil, öğrenmeyi kolaylaştırıcı kişi olarak görünmelidir.⁸⁸

1.13.5. İletişimsel Dil Öğretimi

İletişimsel dil öğretiminin temel özelliklerinden biri, dilin hem işlevsel hem de yapısal özelliklerine programlı bir şekilde yaklaşmasıdır. Bununla birlikte, bu yöntemi,

⁸⁶ Murat Arif Güney, “ Yabancı Dil Öğretimi ve Düünden Bugüne Türkiye’de Arapça Öğretimi”, *KTÜİF Dergisi* 1/1 (2014), 200.

⁸⁷ Altun, *Türklere Arapça Öğretim Yöntem ve Teknikleri*, 69.

⁸⁸ Demirel, *Yabancı Dil Öğretimi Dil Pasaportu- Dil Dosyası-Dil Biyografisi*, 46.

ikili ya da daha büyük gruplar halinde çalışan öğrencilerin, var olan dil unsurlarını problem çözme yöntemi kullanarak öğrenme yoludur.⁸⁹

İletişimci dil öğretiminde dil, işlevsel olarak bireyler arasındaki iletişimi sağlayan bir araç olarak ele alınmaktadır. Ana unsur, dilin asıl görevi olan yazılı-sözlü iletişimi sağlamaktır. Onun için, dil kurallarının öğretiminden ziyade, onun bir iletişim aracı olarak kullanılmasına önem verilmektedir.

⁸⁹ Kabadayı, *Öğrenci Merkezli Yabancı Dil Öğretim Ölçeği*, 57.

Öğrenci merkezli olan bu yöntemde şu uygulamalar yapılmaktadır.

- Öğrenci için anlamlı hale gelen sözlü ve yazılı iletişim uygulamalarına ağırlık verilir.
- Öğretim etkinlikleri genellikle karşılıklı diyalog, grup çalışması, taklit, problem çözme ve eğitsel oyunlar şeklinde yapılmaktadır. Bu etkinliklerin temeli, öğrencilerin bilgilerini ve görüşlerini birbirleri ile paylaşmasına veya sadece diyalog amaçlı konuşmalarına dayalıdır.
- Öğretimde, hedef dilde yazılmış metinler ve günlük hayatta kullanılan diyaloglar kullanılır.
- Öğretmenin, hem anadiline, hem de hedef dile hâkim olması gerekir.
- Öğretmen, öğrencilere amaçlarına uygun iletişim kurmaları için yardımcı olur.⁹⁰

1.13.6. Seçmeli Yöntem

Seçmeli yöntem ile kastedilen şey, sıradan bir birleştirme ya da boşluk doldurma değildir. Ekleme yapılırken hedefe ulaşabilmek için önceden öğrenilmesi gereken bazı konular vardır. Bunlardan ilki öğrencilerin yakından tanınması ve öğrenim ortamının iyi bilinmesi, aynı zaman da bu yaklaşım da, yöntem ve teknikler ile ilgili esas bilgilere sahip olunması gerekir. Öğrencilere seçmeli yöntem uygulayabilmek için bütün yaklaşım, yöntem ve teknikleri araştırarak bunlar arasında uygun bir seçim yapmak öğretmenin görevleri arasındadır.

Öğrencilerin kişisel özellikleri yönünden nasıl bir durum içinde olduklarını belirlemek bu özelliklerden hangisinin öğrenciler üzerinde nasıl bir etki bıraktığının tespitini yaparak ortaya koymak, elde ettiği verilere göre her bireyi ayrı ayrı yönlendirmek, ortak özellikleri göz önünde tutarak sınıfın tümüne uygulanacak genel tutumu belirlemek ve böylelikle, öğrenciyi başarıya ulaştırmak öğretmenin temel görevi olmalıdır.⁹¹

⁹⁰ Altun, *Türklere Arapça Öğretim Yöntem ve Teknikleri*, 67-68.

⁹¹ Güney, “*Yabancı Dil Öğretimi ve Düünden Bugüne Türkiye’de Arapça Öğretimi*”, 202.

Seçmeli metot önceki üç metoda karşı çıkar. Bu metodun temel özellikleri şunlardır:

- Eğitimde kullanılan yöntemlerin iyi yönleri bulunmaktadır. Yabancı dil öğretiminde bunlardan faydalanılabilir.
- Tamamen mükemmel bir yöntem yoktur. Ya da tamamen kusurlu bir yöntem yoktur. Her bir yöntemde avantajlar ve dezavantajlar bulunmaktadır. Bu durum göz önünde bulundurularak kullanılmaktadır.
- Yöntemlere birbirleriyle çelişen yönleriyle bakmak yerine birbirlerini tamamlayan yönleriyle bakmak yerinde olacaktır.
- Bütün hedeflere ve yabancı dil öğretim program çeşitlerinin hepsine uygun olan bir öğretim yöntemi bulunmamaktadır.
- Eğitimde önemli olan öğrencinin ihtiyaçlarına yönelmektir. Öğrencinin ihtiyaçları doğrultusunda tek bir yönteme bağlı kalmak doğru değildir.
- Öğretmenin öğrencilerine uygun olan yöntemleri uygulamada kendisini özgür hissetmesi gerekir.⁹²

1.14. Yabancı Dil Öğretimi İçin Kullanılan Alternatif Yöntemler

- Tüm Fiziksel Tepki Yöntemi (Asher, 1977)
- Telkin Yöntemi (Lazanov, 1978)
- Grupla Dil Öğretim Yöntemi (Curran, 1976)
- İnsancıl Yaklaşım (Galyean, 1977)
- Sessizlik Yöntemi (Gattego 1976)

Yabancı dil öğretiminde uygulanan bu yöntemlerin ortak noktası öğrenmeyi içsel unsurlara dayandırmalarıdır. Toplumsal Psikoloji, Psiko-terapi, Grup Dinamiği (İnsancıl Yaklaşım), Bireysel Psikoloji (Sessizlik Yöntemi), Algılama Psikolojisi (Tüm Fiziksel Tepki Yöntemi), Telkin, Hipnoz ve Hafıza Psikolojisi (Telkin Yöntemi). Bu yöntemlerin dilbilimsel dayanakları yetersiz görülmektedir. Bunun yanı sıra derslerde kullanılan bu alternatif yöntemlerin; dersin müzik, gevşeme alıştırmaları ve sınıfın düzenlenmesi, özel öğrenme malzemelerinin kullanılması ve anlamayı pekiştirmek için dil ile ilgisi olmayan davranışların vurgulanması gibi özellikler bu yöntemlerin

⁹² el-Hûlî, *Esâlibu tedrisi 'l-lugati 'l-arabiyye*, 15.

yenilikleri olarak değerlendirilmektedir. Alternatif yöntemlerin işlevselliği çoğunlukla dil öğretiminin başlangıç aşamasıyla sınırlıdır.⁹³

⁹³ Şahin, *Yabancı Dil Öğretmenlerinin Eğitim bilimsel ve Alan Bilgisi Açısından Değerlendirilmesi*, 33.

İKİNCİ BÖLÜM

ÜRDÜN YARMOUK ÜNİVERSİTESİ DİL MERKEZİ'NİN ARAP OLMAYANLARA YÖNELİK ARAPÇA ÖĞRETİMİ

2.1. Ürdün'de Arapça Öğretimine Genel Bir Bakış

Arapçanın Arap olmayanlara öğretimi meselesi başlangıçtan günümüze kadar metot problemini de beraberinde getirmiştir. Yakın zamana kadar genel olarak yabancı dil özelde Arapça öğretimi konusunda en çok uygulanan yöntem, dilbilgisi-çeviri yöntemidir. Günümüzde yabancı dil öğretimi konusunda pek çok gelişme yaşanmasıyla birlikte dilbilgisi-çeviri yöntemi dışında farklı çok sayıda yöntemin de kullanıldığı görülmektedir. Yabancı dil öğretiminin büyük önem kazanması yeni yöntem arayışlarında etkili olmuştur.⁹⁴

Günümüzde Arapça öğretiminde farklı yöntemlerden faydalanılmaya başlandığı gözlenmektedir. Yaşanan gelişmelere bağlı olarak değişik yöntem-teknikler ile araç ve gereçler Arapça öğretiminde etkili olmaya başlamıştır. Pek çok ülkede modern yöntem ve teknikler kullanan, Arapça öğretimini hedefleyen kurum ve kuruluşların da hızla yaygınlaştığını görmekteyiz. Buna bağlı olarak Avrupa ülkelerinde çağdaş Arapça öğretim enstitüsü ve merkezleri açıldığı gibi Ürdün, Birleşik Arap Emirlikleri, Tunus, Cezayir, Sudan, Suriye, Irak, Katar, Lübnan, Mısır, Fas, Suudi Arabistan ve Libya gibi pek çok Arap ülkesinde de yabancılara yönelik Arapça öğretimini hedefleyen özel kurumlar bulunmaktadır.⁹⁵

Bu özel kurumlar arasında; Ürdün'de yabancılara yönelik Arapça öğretimi genellikle ticarî amaçlarla Ürdün'e gelen yabancılar için âvamca öğreten özel dil merkezleri olmakla birlikte bazı üniversitelerin bünyelerinde yer alan dil merkezlerinin ilgili bölümleri yer almaktadır.⁹⁶

Ürdün'de bulunan dil merkezleri arasında, araştırma ve dil eğitimi için gidilen Yarmouk Üniversitesi Dil merkezi Arapça eğitimi bölümünde, gerek idari sorumlulardan gerekse görev yapan öğretmenler ile yapılan görüşmeler ve gözlemler

⁹⁴ Ahmet Bostancı, "Ürdün Üniversitelerinde Yabancılara Arapça Öğretimi", Sakarya üniversitesi ilahiyat Fakültesi Dergisi, 8 (2003), 54.

⁹⁵ Bostancı, "Ürdün Üniversitelerinde Yabancılara Arapça Öğretimi", 55.

⁹⁶ Bostancı, "Ürdün Üniversitelerinde Yabancılara Arapça Öğretimi", 56.

neticesinde şunları söyleyebiliriz. Eğitmen seçimi akademik personel arasından titiz bir eleme sonucu yapılmaktadır. Bir müddet tecrübe edildikten sonra göreve başlamaktadırlar. Özellikle yabancılara yönelik Arapça eğitimi için eğitimcilerin yabancı kültürlerle iletişim becerisi test edilmektedir. Verilen Arapça eğitimde araç dil mümkün olduğu kadar az kullanılmaktadır. Genel anlamda dersler özellikle muhâdese dersleri, eğitimci-öğrenci, öğrenci-öğrenci arasında etkileşimli bir şekilde yapılmaktadır.

Bu bağlamda Ürdün'ün İrbid şehrinde Yarmouk Üniversitesi bünyesinde yer alan Merkezü'l-lugât modern araç-gereçler eşliğinde kullandığı yöntem ve teknikler ile yabancılara yönelik Arapça öğretimi imkânı sunmaktadır.

2.2. Yarmouk Üniversitesi Merkezü'l-lugât Hakkında Genel Bilgi

2.2.1. Kuruluşu

Dil Merkezi'nin bağlı bulunduğu Yarmouk Üniversitesi 1979 yılında Kral Hüseyin b.Talal döneminde Ürdün'ün İrbid şehrinde kurulmuştur. Üniversite bünyesindeki Dil Merkezi ise 1984 yılında hizmet vermeye başlamıştır. Anadili Arapça olmayanlar için Arapça kurslar, başlangıç düzeyinden ileri düzeye kadar tüm dil seviyelerine hitap etmektedir. Aynı zamanda üniversite öğrencilerine yönelik İngilizce dersler bu merkez tarafından verilmektedir.⁹⁷

2.2.2. İdari Yapılanması

Dil Merkezi üç bölümden oluşmaktadır.

- 1) Arapça Bölümü
- 2) İngilizce Bölümü
- 3) Yabancılar için Arapça Bölümü

Dil Merkezi'nin idari yapısında bir müdür, bir müdür yardımcısı, bir yönetim kurulu başkanı, bir sekreter, bir teknisyen bulunmaktadır.⁹⁸

⁹⁷ <http://langcenter.yu.edu.jo>

⁹⁸ <http://langcenter.yu.edu.jo>

2.2.3. Akademik Yıl

Tüm yıl boyunca devam eden AFL (Yabancı Dil Programı) programı kapsamında yürütülen dil eğitimi için Arap ve Arap olmayan öğrencilere yönelik çeşitli programlar ve dersler için Akademik yıl şu şekildedir.

- Birinci Dönem (Güz): 10 Eylül-10 Ocak
- İkinci Dönem (Bahar): 10 Şubat-10 Haziran
- Yaz Dönemi: 12 Haziran-12 Ağustos⁹⁹

2.2.4. Dil Merkezi Eğitimci Seçimi

- Tüm eğitimci için;
- Ana dili Arapça olmak
- Anadili Arapça olmayanlar için Arapça öğretimi alanında uzmanlığa sahip olmak
- Doktora veya Yüksek Lisans Derecesine sahip olmak ve tek yazarlı veya ortak yazarlı kitaplara, araştırma makalelerine sahip olmak.
- Batıda ve diğer Arap ülkelerinde yaşamış veya çeşitli kültürel deneyimlere sahip olmak.¹⁰⁰

2.2.5. Dil Merkezinde Takip Edilen Metot

- Arapçayı eğitim dili olarak kullanmak. Öğretmenlerin öğrencilerin seviyelerine uygun olarak Arapça özgün metinler ve görsel/işitsel materyaller kullanması.
- Arapçanın canlı, iletişimsel bağlamlarda etkileşimli sunumu, vurgu yapılması ve öğrenci katılımı eşliğinde derslerin işlenmesi.
- Uygulamalı metinlerde ve doğal bağlamlarda Arapça dilbilgisi üzerine çalışmalar yapılması, öğrencilerin ilgi günlük dil kullanımların da gramer yapılarının işlevselliğini sağlanması.
- Öğrencilerin uzmanlık veya ilgi alanları esas alınarak sınıflara yerleştirilmesi. Örnek olarak; Medya, Tarih ve Arap Edebiyatı, İslami çalışmalar vb.¹⁰¹

⁹⁹ <http://langcenter.yu.edu.jo>

¹⁰⁰ <http://langcenter.yu.edu.jo>

¹⁰¹ <http://langcenter.yu.edu.jo>

2.2.6. Dil Merkezi Öğrencileri

- Tüm uzmanlık alanlarından üniversite öğrencileri (lisans ve lisansüstü öğrenciler)
- Arap kültürü/ edebiyatı veya Orta Doğu çalışmaları ile ilgili ilgilenen araştırmacılar
- Diplomatlar
- İş adamları
- Otel ve hastane personeli
- Ürdün Üniversitelerinde yabancı dil öğretmenleri¹⁰²

2.2.7. Dil Merkezi'nin Başlıca Eğitim Faaliyetleri

Dil merkezinin üç faaliyet alanı bulunmaktadır.

Birincisi: Üniversitede Arapça ve İngilizce olmak üzere her iki dilde öğrencilerin performanslarını arttırmak ve farklı beceriler kazandırmak amaçlı eğitim verilir. Aynı zamanda dil merkezi, üniversitenin farklı bölümlerinde kabul edilen öğrenciler için Arapça ve İngilizce seviye tespit sınavları hazırlar. Sınavları geçen öğrenciler seviyelerine göre eğitime tabi tutulur.

İkincisi: İkinci faaliyet alanı ABD, İtalya, Japonya, Güney Kore, Türkiye, Malezya'dan gelen yabancı öğrencilere yönelik Arapça eğitimidir. Yabancılar yönelik dil eğitiminde AFL (Yabancı Dil Programı) ve CET dil programları resmi ya da özel yabancı akademik kurumlarla uluslararası anlaşmalar yoluyla uygulanmaktadır. Aynı zamanda Malezyalı Arap dili ve İlahiyat Fakültesi öğrencileri de eğitim almaktadır. Dil kursuna başvuran öğrenciler başlangıçta seviye tespit sınavına tabi tutulur. Sınav sonuçlarına daha hızlı ulaşmak için seviye tespit sınavları bilgisayar ortamında uygulanmaktadır. Öğrencilerin performanslarını ölçme ve akademik başarılarını değerlendirmede tarafsızlığı sağlamak için sınavlar zorunlu olarak yapılır. Sınav sonuçlarına göre öğrenciler sınıflandırılır. Kabul edildikleri kurlarda yeteneklerini geliştirmek için Kitâbe, Muhâdese-Kırâe ve İstima dersleri verilmektedir.

Üçüncüsü: Lisansüstü öğrenciler ve diplomatlar için İngilizce ve Arapça eşdeğer sınavı yapılır. Sınavları geçen öğrenciler seviyelerine göre eğitim alırlar. Dinleme ve konuşmaya dayalı dil eğitimi sunulmaktadır.

¹⁰² <http://langcenter.yu.edu.jo>

Aynı zamanda Virginia Üniversitesi ve Yarmouk Üniversitesi ortak Yaz Arapça Programı kapsamında öğrencilerin dil öğrenim ihtiyaçlarını karşılamak için çeşitli dil düzeylerindeki yabancı öğrencilere yönelik Yaz Döneminde yoğun bir Arapça dil eğitimi sunulmaktadır.

Yabancılar yönelik Arapça öğretim programları geliştirmeyi ulusal ve uluslararası üniversitelerle ilişkilerini genişletmeyi hedefleyen merkez, aynı zamanda üniversitenin amaç ve felsefesine uygun olarak misyonunu güçlendirmek ve faaliyetlerini yoğunlaştırmak için çalışmaktadır. Arapça dil programları geliştirmeyi hedeflemektedir.

2.2.8. Dil Merkezi Yabancılar İçin Arapça Bölümü Hakkında Genel Bilgiler

Arap dilinin beş temel seviyesinden oluşan Arapça öğretim-eğitim programı hazırlanır.

Birinci seviye: Bu seviye, dilde daha önce deneyimi olmayan başlangıç seviyesindeki öğrenciler için tasarlanmıştır. Öğrencilere Arapça öğretiminde okuma, yazmanın temellerini öğretiminden önce dinleme ve konuşma gibi dil becerileri odaklanma yoluyla ve tekrarlama ile kademeli olarak geliştirilmektedir. En yaygın kullanılan kelimeler ve temel cümle yapıları öğretilmektedir.

Başlangıç seviyesi; öğrencilerin basit cümleleri okuyup yazmalarını ve kendilerini basit diyaloglarda sözlü olarak ifade etmelerini hedeflemektedir.

Süre: 14-16 haftalık süre içerisinde hafta içi her gün, günde 4-3 saat olmak üzere toplamda 18 saat ders yapılmaktadır. Ders saatlerinin dağılımı şu şekildedir;

Muhâdese: 4 saat

Kitâbe: 3 saat

Kırâe: 4-5 saat

Kavaid: 3 saat

İstima: 4 saat

İkinci seviye: Bu seviye okuma, yazma, dinleme, konuşma gibi dört temel dil becerinde yeterliliği geliştirmeyi ve genişletmeyi amaçlamaktadır. Arapça gramerinin temel konuları öğretiminin yanı sıra görsel-işitsel materyaller kullanılması yoluyla dil öğretimi pekiştirilir. Arap-İslam kültürü, edebi ve tarihi konular, Kur'an, Hadis ve kısa hikâyelerden dini metinler olmak üzere öğrencilerin kısa, özgün yazılı ve sesli metinleri

kavrayabilmeleri, temel konularda kısa kompozisyonlar yazabilmeleri ve aynı zamanda günlük yaşam alanlarında etkileşimli tartışmalara katılım sağlanması hedeflenmektedir.

Süre: 14-16 hafta devam eden ders programında hafta içi 5 gün, günde 3-4 saat olmak üzere toplamda 18-20 saat ders yapılmaktadır.

Muhâdese: 4 saat

Kitâbe: 3 saat

Kırâe: 4-5 saat

Gramer: 3 saat

İstima: 4 saat

Üçüncü seviye: Bu seviyede belirli bir düzeye gelen dört temel dil becerisini güçlendirmeyi ve belirli konularda daha uzun, daha ayrıntılı metinler aracılığıyla kelime dağarcığının genişletilmesi hedeflenmektedir. Modern standart Arapçadaki önemli gramer konularının işlenmesi yoluyla Arapça dilbilgisinde sağlam bir temel oluşturulmaya çalışılır. Halk hikâyeleri ve İslam geleneği ile ilgili metinler, Arap kültürü ve toplumunun temel unsurlarını tanıtan metinler işlenmektedir. Üst orta seviyedeki bu öğrencilere daha derinlemesine bilgi sunmak amaçlı Arap haber medyasından röportajlar, makaleler ve vb. yayınlardan metinler seçilerek öğrenciden okuduğunu anlatması istenmektedir. Bu anlamda derslerde kullanılan ders kitabı materyaline ek olarak Arapça gazeteler, dergiler, anketler, kısa edebi metinler ders ortamında kullanılmaktadır.

Süre: 14-16 haftalık ders programı hafta içi 5 gün, günde 3-4 saat şeklinde toplamda 18-20 saat ders şeklinde devam etmektedir.

Muhâdese: 4 saat

Kitâbe: 3 saat

Kırâe: 4-5 saat

Kavaid: 3 saat

İstima: 4 saat

Dördüncü seviye: İleri seviye olarak adlandırılan bu seviye, öğrencinin Arapçayı her alanda kavrayabilmesi ve yorumlayabilmesi için tasarlanmıştır. Dördüncü seviye için uzun, makale tarzı metinler kullanılır. Kısa öyküler, şiirler, otobiyografiler ve denemeler gibi edebi metinler ilave olarak haber medyasında dergi ve gazetelerden makaleler, yayın araçları ve elektronik materyaller kullanılarak öğrencilerin ayrıntılı bir

şekilde işitsel ve yazılı metinlerde sunulan konularla ilgili tartışmalar yapması, makaleler yazması hedeflenmektedir. Yazılması istenen bu makalelerde öğrenciden edindikleri kelime hazinesinden faydalanması, çeşitli geçiş kelimeleri ve deyimleri kullanması beklenmektedir. İleri düzey, temel dilbilgisi yapılarını inceler ve daha ayrıntılı çalışmalar yapar. Yazılı metinlerden pratik ve işlevsel örnekler verilerek konu pekiştirilir.

Süre: 14-16 hafta devam eden dersler hafta içi 5 gün, günde 3-4 saat olmak üzere toplamda 18-20 saat şeklinde sunulmaktadır.

Muhâdese: 4 saat

Kitâbe: 3 saat

Kırâe: 4-5 saat

Kavaid: 3 saat

İstîma: 4 saat

Beşinci Seviye: Bu seviye isteğe bağlı olarak talep edildiği takdirde açılmaktadır ve Arapçada sağlam bir temel gerektirir. Beşinci seviye Arap Edebiyatı, dini metinler, medya, iş dünyası, siyasi ve diplomatik gibi alanlarla ilgilenen öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamak için tasarlanmıştır. Farklı alanlarla ilgili çeşitli ayrıntılı kaynak materyaller kapsamlı bir şekilde okunarak ve dinlenerek öğrencide odak derinliği sağlar.

Süre: 14-16 hafta devam eden dersler hafta içi 5 gün, günde 3 saat olmak üzere toplamda 15 saat şeklinde sunulmaktadır.

Kısa Süreli Kurslar: Fasih Arapça veya Avamca (halk lehçesi) dersler için hazırlanan kısa süreli yoğun kurslarda seviyesi yüksek yabancı öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamak için talep üzerine beş haftalık bir süre ayarlanmaktadır. Avamca derslerinde Ürdün’de konuşulan lehçeler öğretilmektedir. Yoğun kullanılan kelime dağarcığı ve cümle yapıları öğretilmektedir. Fasih Arapça ile dilbilgisi benzerlikleri ve farklılıkları sunulur. Bu kurslar öğrencileri günlük yaşamın her alanında sözlü iletişime hazırlamaktadır.

2.2.9. Dil Merkezinde Sunulan İmkânlar

Dil Merkezi en son teknolojik olanaklarla eksiksiz bir şekilde donatılmıştır.

- Modern sınıflar ve öğretim elemanları
- Ses /video dil laboratuvarları

- Özel Arapça kaynak yazılımına sahip internet donanımlı bilgisayar laboratuvarları
- Yarmouk üniversitesi bünyesinde oyun-dinlenme salonları, kulüpler ve kütüphaneden mesai saatleri içerisinde yararlanma imkânı sunulmaktadır. Ayrıca sportif faaliyetlere, düzenlenen partilere, sergilere, konferans ve panellere, sanat gösterilerine katılım imkânı bulunmaktadır.
- Dil Merkezi, Ürdün'de Jerash ve Ummu Kays şehri, Ölü Deniz, Akabe ve Wadi Rum, Petra gibi ilgi çekici yerleri, öğrencilerin ziyaret etmesi için geniş imkânlar sunmaktadır.¹⁰³

2.2.10. Dil Merkezi'nin Hedefleri

1. Yabancılar için Arapça öğretim programı hazırlamak. Modern Standart Arapçanın, okuma, dinleme, konuşma ve yazma gibi dört dil becerisinde öğrencilerin dil becerilerini geliştirmek.
2. Öğrencileri haber medyasının çeşitli türlerini anlayacak düzeye getirmek.
3. Seviyelerine uygun olarak öğrencileri çağdaş Arap edebiyatının farklı türleri ve İslam kültürünü temsil eden klasik ve çağdaş dini metinleri okuyup anlayacak düzeye yükseltmek.
4. Öğrencilerin uzmanlığı veya ilgi alanları hakkında ana konuları ve yan disiplinleri kapsayan çeşitli kelime dağarcığını pekiştirerek zenginleştirmek.
5. Öğrencilerin yerel Ürdün lehçelerinde konuşulanları anlamalarını ve kendilerini ifade etmelerini sağlayacak düzeye çıkarmak.
6. Yüksek lisans öğrencileri için İngilizce seviye tespit sınavları düzenlemek.
7. Yabancılar için Arapça öğretimi alanında düzenli bir uluslararası konferans düzenlenmek.
8. Öğrencilerin Arap/Ürdün yerel yaşamını tam anlamıyla tanıması ve uyum sağlaması için fırsatlar sunulması. Örnek olarak; Şenlik ve düğünler, tarihi eserler ve dini mekânları ziyaret, sosyal etkinliklere ve kültürel etkinliklere katılma, Ürdünlü ailelerle sosyalleşme gibi etkinlikler yapılmaktadır.
9. Yabancılar için Arapça öğretimi neticesinde profesyonel anlamda kurs bitirme belgesi hazırlamak.

¹⁰³ [https:// www.yu.edu.jo](https://www.yu.edu.jo)

10. Akademisyenleri, yöneticileri ve teknisyenleri üstün çabalar göstermeye motive etmek.
11. Yabancılar eğitimi veren öğretmenlere yönelik bir eğitim kursu düzenlemek.
12. Eğitim sürecinin iyileştirilmesi, öğretim programlarının ve müfredatlarının geliştirilmesini sağlamak.
13. Pedagojik eğitime hizmet edecek sınıflar geliştirmek.
14. Merkezin tüm programlarını içeren bütünleşmiş bir yapı sağlamak.

2.2.11. Dil Merkezi Sınav Talimatları

- Katılımcının yanında nüfus cüzdanı veya geçerli bir pasaport olmadan sınava girmesine izin verilmez.
- Katılımcının sınavdan 15 dakika önce sınav yapılacak binaya giriş yapması gerekir ve gerekli hazırlıkları tamamlaması gerekmektedir.
- Katılımcılar dışındaki kişilerin sınav binasına girmesine izin verilmez.
- Sınavdan önce tüm mobil cihazlar kapatılmalı ve görevliye teslim edilmelidir.
- Sınavın bütünlüğünü ve uygun şekilde yürütülmesini sağlamak için sınav oturumu öncesinde veya sırasında katılımcıları denetlemek için önleyici tedbirler alınmalıdır.
- Sınav sonuçları sonuç tarihinden itibaren iki yıl geçerlidir.
- Belirtilen saat ve yerde devamsızlık veya sınav talimatlarına uyulmaması durumunda kayıt geçersiz sayılır.
- Sınav 120 dakika sürmektedir.
- Merkezde yapılan sınavlarda şu beceriler ölçülmektedir: Dinleme becerisi-Okuduğunu anlama ve kelime bilgisi-Dilbilgisi yapıları ve yazılı ifadeler.¹⁰⁴

¹⁰⁴ <https://www.yu.edu.jo>

2.2.12. Dil Merkezi Yabancılar İçin Arapça Bölüm Müdürü ve Öğitmenler ile Mülakat Görüşmeleri

2.2.12.1. Dil Merkezi Yabancılar İçin Arapça Bölümü Müdürü Ahmad Muhammed Abudalu ile Mülakat Görüşmesi

2019-2020 öğretim yılında dil eğitimi ve tez araştırmaları için gittiğimiz Ürdün Yarmouk Üniversitesi Dil Merkezi müdür yardımcısı Dr. Ahmad Muhammed Abudalu hoca ile 6 Ocak 2020 pazartesi günü Dil Merkezi binasında yapılan mülakat görüşmesi Merkez hakkında önemli bilgiler içermektedir. Ona yöneltilen soru ve cevaplar şu şekildedir.

1. Merkezü'l-lugât ne zaman kurulmuştur?

Yarmouk Üniversitesi bünyesinde yer alan Merkezü'l-lugât 1984 yılında kuruldu. Ürdün üniversiteleri arasında en bilinen üniversitedir.

2. Merkezin dil öğretiminde yararlandığı programlardan biraz bahsedebilir misiniz?

Kurulduğu günden bu güne kadar Virginia Üniversitesi programı esas alınmıştır. Yaklaşık 35 yıldır bu üniversitenin öğretim programı uygulanmaktadır. Virginia Üniversitesi Amerika Birleşik Devletlerinde ki diğer üniversitelerden Arapça öğrenmek isteyenler seçilip imtihan uygulandıktan sonra, öğrenciler seviyelerine göre başarılı bir öğretim programına tabi tutulmaktadır.

Virginia Üniversitesi ile birlikte Richmond Üniversitesi, Mississippi Üniversitesi, Arizona Üniversitesi gibi üniversitelerin programlarından yararlanılmaktadır. Basın-Medya diplomasi, Arap-İslam kültürünü tanıtmaya gibi özel alanlarda da programlar geliştirilmektedir.

Üniversite öğrencisi olmayan öğrencilere yönelik iki aylık süre için öngörülen program sadece belirli maharetleri geliştirmek için yeterli görülmektedir.

Merkezü'l-lugât Ürdün Üniversiteleri içerisinde yüksek seviyede Arapça eğitim veren ilk kurumlardan biridir. Merkezde ki Arapça dil programı üç bölüme ayrılmaktadır:

- 1) Dil seviyelerine göre düzenlenen kurslar
- 2) Araplara yönelik Arapça eğitim veren bölüm
- 3) Yüksek lisans öğrencileri için tasarlanmış kurslar yer almaktadır.

Merkez toplamda üç bölümden oluşmaktadır:

- 1)İngilizce Eğitim Veren Bölüm
- 2)Arapça Eğitim Veren Bölüm
- 3)Yabancılar İçin Arapça Eğitim Veren Bölüm

3. Merkezin İdari yapısı hakkında bilgi verebilir misiniz?

Kurumun başında bir müdür ve müdür yardımcısı bulunmaktadır. Her bölümün başında yönetimden sorumlu kişiler yer almaktadır. Ve diğer idari kadro ve öğretmenler, sekreter, büro memurları ve hizmetliler bulunmaktadır.

4. Merkezin kuruluş amacından bahsedebilir misiniz?

Yarmouk Üniversitesi ve bünyesindeki dil merkezi baştan itibaren üniversite öğrencileri arasında Arapçayı öğrenmek ve Arapça konuşmak isteyenlere yönelik eğitim vermektedir. Öğretim süreci boyunca öğrencilerin seviyelerini ileri düzeye ulaştırmaya çalışmaktadır. Ek olarak yabancılar yönelik Arapça eğitim verilen bölümde farklı alanlarda öğrenciler bulunmaktadır. İlahiyat fakültesi, Arap Dili ve Edebiyatı öğrencileri gibi, bu öğrenciler kendilerine uygun kurlarda Arapça eğitimi almaktadırlar.

5. Merkeze çoğunlukla hangi ülkelerden öğrenci geliyor. Sayıları hakkında bilgi verir misiniz?

Sayıları, uyrukları farklılık göstermektedir. Sayıları 50 ile 100 arasında değişmektedir. Çoğunlukla Doğu Asya, Malezya, Tayland, Çin, Güney Kore, Türkiye, Amerika Birleşik Devletleri, İspanya ve Fransa gibi ülkelerden öğrenciler gelmektedir.

6. Dil Merkezinde verilen eğitim hakkında bilgi verebilir misiniz?

Modern yöntemlerle dil eğitimi verilir. Ek olarak Avamca dersler verilir. Ayrıca ihtiyaç ve talebe göre dersler programa eklenir.

Seviye tespit sınavı yapıp seviyelerine göre bir yıl yoğun bir programla eğitim görüp kendi üniversitelerinde yeterlilik gösterecek seviyede olurlar.

Dil Merkezi, dil becerilerini geliştirme üzerine kuruludur. Daha çok pratiğe yönelik Arapça eğitimi üzerinde durmaktadır. Dersler yeteneklere göre ayarlanmaktadır. İstîma, Kırâe, Kitabe, Nahv gibi dersler yer almaktadır. Daha çok pratiğe dayalı Arapça eğitimi üzerinde durulur. Özellikle günlük kullanımda olan kurallar öğretilir.

Dil merkezinde eğitim alan öğrencilerin bir kısmı kendi üniversitelerinde öğretim üyeliği görevini yapmaktadırlar. Harvard Üniversitesinde bu görevi yapan iki öğrencimiz bulunmaktadır.

7. Dil Merkezinin yabancılara Arapça eğitim veren bölümde kaç eğitim görev yapmaktadır?

Dil merkezinin bu bölümünde beş eğitim görev yapmaktadır.

8. Görev yapan eğitimler nasıl seçilmektedir?

Eğitmenler seçilmeden önce sınava tabi tutulmaktadırlar. Gerekli görüldüğünde eğitim programına tabi tutulurlar. Görev yapacak eğitimler hakkında bilgi toplanmaktadır. Öğretim süreleri boyunca takipleri devam etmektedir. Bütün bu şartlar işin önemini, zorluğunu ortaya koymaktadır. Dolayısıyla eğitimlerin seçilmesi zor bir süreçtir. Öncelikle eğitimlerde bulunması gereken yeterlilikler olmalıdır. Kültürlü olması, geniş bir ufka sahip olması gerekir. Konuşma-sunma açısından yeterliliğe sahip olmak gerekir. Herhangi mutasap bir tutum içerisinde olmamalıdır. Dili sadece sunmakla yetinmeyip kişisel farklılıkları göz önünde bulundurarak yöntem geliştirmeli, öğrenciler arasındaki yaşanan kültürel şoku aşmalarına yardımcı olmalıdır. Fikir ve tutum farklılıkları, bilgi seviyelerinin farkı işin zorluğunu ortaya koymaktadır.

2.2.12.2. Dil Merkezinin Önceki Dönem Yöneticisi ve Muhâdese ve Edebiyat Dersleri Öğretim Görevlisi Dr. Hâla Alhamad İle Mülakat Görüşmesi

Merkezin eski yöneticisi ve aynı zamanda öğretim görevlisi Dr. Hâla Alhamad ile 8 Ocak 2020 tarihinde Dil Merkezi binasında yapılan görüşmede, merkezde yürütülen yabancılara yönelik Arapça öğretim programı, programın olumlu ve olumsuz yönleri ve kullanılan araç gereçler hakkında bilgisine başvuruldu.

1. Hocam kendinizi tanıtabilir misiniz?

Yarmouk üniversitesi Arap dili ve edebiyatı bölümünden mezun olduktan sonra Yüksek Lisans ve Doktora “Cahiliye Dönemi Nakîd” alanında tamamlandı.

Merkezu’l-lugât’ ta çalışmak için yapılan ilana başvuruda bulunduk. Gerekli şartları taşıdığımız için göreve başladık. Burada yirmi yıl süreyle çalışıyoruz. İlk on yıl sadece eğitimlik yapıp derslere girdik. Sonraki on yıl içerisinde eğitimlik ve idarecilik yaptık.

2. Görev yaptığınız sürede Merkezde yürütülen programı yeterli buluyor musunuz?

Bize göre program yeterli düzeydedir ancak yürütülen programın ve eğitimin sürekli bir disipline ve geliştirilmesine ihtiyaç vardır. Aynı zamanda ders kitaplarının da

yenilenmesi gerekmektedir. Eğitmenlerin kendilerini sürekli yenilemesi ve geliştirmesi gerekmektedir.

3. Merkez de kullanılan araç gereçler sizce yeterli midir?

Evet, kullanılan araç gereçler yeterli düzeydedir. Merkezde Laboratuvar ve ses sistemi bulunmaktadır. Bütün dersliklerde internet erişimi olan bilgisayarlar bulunmaktadır. Ayrıca Projeksiyon aleti yer almaktadır. Öğretmenlerin istedikleri zaman kullanımına açıktır. Çalışmalar sürekli takip edilmektedir.

Merkez de bulunan Dil Laboratuvarın da dinleme ağırlıklı uygulamalar yapılmaktadır. Kullanılan mikrofon sayesinde öğretmen, öğrencilerle iletişim kurabilmektedir. Aynı laboratuvarda büyük ekran bir televizyon ve Projeksiyon aleti de bulunmaktadır.

4. Öğrencilerin ilk başladıkları zaman ile dönem sonundaki durumları arasında nasıl bir fark oluyor?

Öğrencilerin durumuna göre seviyesi değişebiliyor. Öğrencinin seviyesine uygun eğitime göre değişebiliyor. Dersler ve ödevler konusunda farklılıklar olabiliyor. Öğrencinin, öğretmenin üslubuna alışması gerekiyor. Bazı öğrenciler gelişim gösterirken, bazıları gelişim gösteremiyor. Bu durum sebeplerin ve şartların farklılığına dayanıyor. Ancak kesinlikle söyleyebiliriz ki genel anlamda geline nokta iyi oluyor. Bazı öğrencilerin dönem içerisinde önemli bir seviyeye gelmesi mümkün olabiliyor.

5. Dil Merkezinde eğitim gören Türk öğrenciler için ne düşünüyorsunuz?

Merkezimizde eğitim alan Türk öğrenciler, genel olarak gayretli ve başarılı öğrencilerdir. Özellikle gramer derslerinde başarı gösteriyorlar. Ancak muhâdese derslerinde korku ve çekingenlik yaşıyorlar. Arapçayı rahat konuşamamalarının sebebi olarak memleketlerinde aldıkları eğitim olduğunu düşünüyoruz.

6. Merkezde eğitim-öğretim ortamının olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir?

Problemler: Çoğunlukla öğrenciler ile alakalı mensup oldukları toplumun yapısına bağlı sorunlar oluşuyor. Öğrenciler karşısındaki ile rahat iletişim kuramıyor. Öğrenci konuşmaktan korkuyor. Ayrıca öğrenciler sıfıftayken Arapça konuştukları halde, dışarıda oldukları zaman kendi dillerini kullanıyorlar. Bazen yeni bir kültürle karşılaşmak hoşlarına gitmeyebiliyor. İstikrarsızlık ve sorun yaşıyorlar. Bazı öğrenciler ilk dönemde kültürel şok yaşıyorlar. Kendi memleketindeki öğretim yöntemiyle merkezdeki öğretim yöntemi farklı olabiliyor. Kendilerine güvenleri azalıyor. Bazı

öğrenciler gramer konularını fazla biliyorken bazıları da gramer bilgilerine ihtiyaç duyabiliyor. Hiç bilmeyen öğrenci veya başarılı olan öğrenci sıkılabiliyor. Hocanın sıkıntı duyduğu şeylerden biri de farklı kültürdeki öğrencinin durumu; bazı yerlerde öğrenci öğretmenin sadece anlatımı ve kendisinin dinlemesine alışmış oluyor. Yine bazı yerlerde öğrenciler kendi ülkelerinde tam olarak Arapça eğitimi almış olmuyorlar. Özellikle Muhâdese ve İstîma dersleri eğitimi almamış oluyorlar. Buna bağlı olarak korku ve endişe hissediyorlar ve bundan dolayı suskunluk yaşıyorlar.

Olumlu unsurlar: Öğrenciler Arap dilini kendi yerinde öğrenme imkânı buldukları için Arapçayı geliştirme imkânı daha fazla oluyor. Her biri farklı kültürden gelen öğrenciler arasındaki ilişkiler önemli, yeni kültürlerle tanışma imkânı buluyorlar. Bunun önemli bir mesaj olduğunu düşünüyoruz. Arap-İslam kültürünün bir etkisi olarak görüyoruz. İşimi insanlarla ilgili olduğu için seviyoruz. Ortaya çıkan farklılıklar, insanların birbirine karşı kötü düşüncelerini ortadan kaldırabiliyor. Olumsuz yargıları yıkabiliyor. Öğitmenlerin kendi sorumluluklarını hissetmesi gerekmektedir. Öğitmen aynı zamanda elçilik görevini üstlenmektedir.

2.2.12.3. Dil Merkezi Öğretim Görevlisi Dr. Samah Yonis Alkhateeb ile Mülakat Görüşmesi

Mülakat görüşmesi yaptığımız bir diğer hocamız İstima derslerine giren öğretmen Samah Yonis Alkhateeb ile 18 Ocak 2020 tarihinde çevrimiçi görüşme yapılmıştır. Kendisi ve Merkez hakkında düşüncelerini şu şekilde aktarmıştır.

1. Hocam kendinizi tanıtabilir misiniz?

Yarmouk Üniversitesi Arap Dili bölümünden mezuniyetten sonra Dil merkezinde göreve başladık. Dil merkezinde 6 yıl çalıştık.

2. Dil merkezinde nasıl göreve başladınız?

Dil Merkezinde öğretim görevlisi ihtiyacından dolayı iş başvurusunda bulunduk ve yapılan mülakatın ardından Dil Merkezinde çalışmaya başladık.

3. Dil Merkezi öğretim programı hakkında ne düşünüyorsunuz?

Merkezde okutulan öğretim programları bir ve ikinci düzeyler için yeterlidir. Ancak üç ve dördüncü düzeylerde müfredatlar yetersizdir. Aynı zamanda yeni konular eklenmesi ve bazılarının değiştirilmesi gerekmektedir.

4. Dil Merkezinde kullanılan araç ve gereçler sizce yeterli midir?

Merkezde kullanılan araç gereçler yeterli düzeydedir. Ancak modern araç ve gereçlere ihtiyaç vardır. Öğretmenler ve eğitim-öğretim açısından bu daha faydalı olacaktır.

5. Dil Merkezi öğrenci seviyeleri hakkında neler düşünüyorsunuz?

Hiç şüphe yok ki öğrencinin seviyesi yarıyıl sonunda önemli ölçüde değişmektedir. Bu değişim öğrencinin yarıyıl boyunca tabi tutulduğu testlerin sonuçlarından belli olmaktadır.

6. Dil Merkezi eğitiminin olumlu yönleri nelerdir?

Olumlu yönlerine gelince Dil Merkezindeki beceriler sadece okumak ve Arapça ile sınırlı değildir. Öğrenci merkezde ve merkez dışında gerçekleştirilen planlı etkinliklerle Ürdün'deki kültür, yaşam ve toplum hakkında bilgi edinir.

2.2.12.4. Dil Merkezi Öğretim Görevlisi Dr.Rijan Abdoh Obeidat İle Mülakat Görüşmesi

Dil Merkezinin bir diğer öğretim görevlisi Kırâe ve Kitâbe derslerine giren Rijan Abdoh Obeidat ile 28 Temmuz 2020 tarihinde çevrimiçi olarak gerçekleştirdiğimiz mülakat görüşmesinde Dil Merkezi ve Arapça eğitimi için şunları ifade etmiştir:

1. Hocam kendinizi kısaca tanıtabilir misiniz?

Yermouk Üniversitesi Arap Dili bölümünden mezunum.

2. Dil Merkezinde nasıl göreve başladınız ve kaç yıldır çalışıyorsunuz?

Üniversitede bana ders veren hocalarımın tavsiyeleri üzerine başvuruda bulunduk. Kısa bir deneyimden sonra göreve başlandı. Merkezde on bir yıldır görev yapıyoruz.

3. Dil Merkezinde verilen eğitimi yeterli buluyor musunuz?

Merkezde verilen dil eğitimini bazı seviyeler için yeterli bulmuyoruz. Geliştirilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

4. Dil Merkezinde kullanılan araç-gereçler sizce yeterli mi?

Kullanılan araç-gereçler yeterli düzeyde olmayıp güncellenmesi gerekmektedir.

5. Dil Merkezinde eğitim alan öğrencilerin dönem başında ve sonunda ki seviyeleri arasında nasıl bir fark görüyorsunuz?

Öğrencilerin çoğu başladığı döneme göre seviyelerini daha iyiye doğru ilerletebiliyorlar. Dili kullanma becerileri giderek gelişmektedir. Durum böyle olunca

öğrencilerin kendilerine olan özgüvenleri artmaktadır. Böylelikle konuşma becerileri daha çok gelişmektedir.

6. Dil Merkezinde verilen eğitimin olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir?

Arapça öğretiminin düzenli bir yapısını teşkil eden Kırâe, Kitabe, Muhadese, İstimâ gibi derslerin yanı sıra dilbilgisi derslerine giren farklı eğitmenlerle birlikte Arapçayı dört temel dil beceri sistemine göre öğretmek. Aynı zamanda Arap öğrencilerle birlikte dil öğretimi ve konuşma pratiği için uygun bir ortam sağlamak gibi olumlu yönlerden bahsedilebilir. Teknolojik anlamda ve bazı araç-gereçler noktasında eksiklikler bulunmaktadır.

2.2.13. Merkezü'l-lugât 2019-2020 Öğretim Yılı Hakkında Gözlem ve Tecrübeler

Ürdün Yarmouk Üniversitesi Dil Merkezi'ne 2019-2020 öğretim yılı içerisinde Güz Dönemi ve Bahar Dönemi olmak üzere iki dönem dil eğitimi aldık. Güz dönemi tamamen yüz yüze eğitim Bahar döneminde ise uzaktan eğitim şeklinde tamamlandı. Merkezde aldığımız eğitim diğer faaliyetler hakkında gözlemlerimizi özetle şu şekilde ifade edebiliriz.

Güz dönemi başında Eylül ayının ikinci haftasında seviye tespiti için sınav yapılmaktadır. Sınav, Kırâe, Kitâbe ve İstima olmak üzere üç aşama şeklinde yapılmaktadır. Kitâbe sınavı için sınav kâğıdı üzerinde bulunan on altı resimde anlatılmak istenen olayların yüz elli kelimeyi aşmayacak şekilde cümleler halinde yazılması istenmiştir. Sınavın ikinci aşamasında okuduğunu anlama, cümle tertibi ve nahiv bilgisini ölçme amaçlı doksan soru test usulü şeklinde sorulmaktadır. Üçüncü aşama olan İstima sınavında öğrencinin kendisi ile ilgili sorulan sorulara cevap verilmesi istenmektedir.

Sınav sonuçlarına göre öğrenciler seviyelerine uygun sınıflara dağıtılmaktadır. Eğitim genel olarak dört kur halinde verilmektedir. İsteğe bağlı olarak beşinci kur da açılabilir. Sınıflarda derslerin daha verimli ve etkin geçmesini sağlayan U tarzı oturma şekli uygulanmaktadır. Dil merkezinde yürütülen öğretim programında dört dil becerisini yani dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerini geliştirmeye yönelik uygulamalar yapılmaktadır. Derslerde Yarmouk Üniversitesi bünyesinde seri halde hazırlanmış “Silsiletu camiati'l-yermuk li-ta'lîmi'l-lugati'l-Arabiyye li'nâtikîne bi gayrîhâ Kitabu's-selâm aleykum” isimli kitap okutulmaktadır.

Birinci Kur:

Arapça dilini hiç bilmeyen başlangıç düzeyindeki öğrencilere yönelik bir kurdur. Öncelikle öğrencilerin alfabeyi ve sesleri tanınması, basit düzeyde metinleri anlayabilmesi, okuyabilmesi, yazabilmesi ve aynı zamanda kendini kısa cümlelerle ifade edebilecek düzeyde konuşabilmesi hedeflenmektedir.

Kullanılan Araç ve Gereçler:

Ders Kitabı: Bu kur için hazırlanan *Kitabu's-Salam Aleykum* isimli serinin ilk kitabı Omar Okasha ve Ahmed Ebu Dalu tarafından 2008 yılında hazırlanmıştır. Araç bir dil kullanılmasını gerektirmeyecek bir tarzda hazırlanan kitapta kullanılan kelimelerin çeviriye gerek kalmayacak şekilde resimler aracılığıyla öğretilmesi esas alınmıştır. Birinci kısımda öğrencinin sağdan sola yazmaya alıştırılması ve Arapçada farklı seslere aşına olması ve diğer bölümlerde kullanacağı kelime hazinesine sahip olması hedeflenmiştir. Burada, daha çok anlamı kolay anlaşılabilir kelimeler tercih edilmiştir. Hayvan isimleri, meyve-sebzeler, renkler, sayılar, ev aletleri, araç isimleri, elbiseler ve vücut organları gibi kelimelerin yer aldığı konular bulunmaktadır. Konuların sonunda verilen alıştırmalarla kelimelerin pekiştirilmesi sağlanmıştır. Her derste ilave edilen kelimelerle kelime hazinesi genişletilmiştir. Harflerin öğretilmesi esnasında telaffuz zorluğunu dikkate alan bir sıralama takip edilmiştir.

Kitabın ikinci bölümünde yeterli düzeyde kelime hazinesi oluşmuş, kelimeleri ve harfleri tanımış olan öğrenciye dil ile ilgili diğer unsurların öğretilmesine geçilmiştir. Müennislik- müzekkerlik, marifelik-nekralık, müfretlik-cemilik konuları ve ayrıca tenvin, şedde ve med konuları da öğretilmektedir. Öğrenmelerin aşamalı şekilde yapılmasına dikkat edilmiştir. Kullanılan tekrar yöntemiyle konuların pekişmesi sağlanmaktadır.

Dil Laboratuvarı: Haftada bir gün İstima dersine dair uygulama yapılmaktadır. Bu uygulamada seçilen sesli metinler projeksiyon aleti eşliğinde öğrenciye dinletilmektedir.

Bunlara ek olarak bilgisayar ve beyaz tahta da kullanılmaktadır.

Birinci Kur İçin Uygulanan Yöntem ve Teknikler:

Bu kurdaki öğretmenler derslerde genel itibariyle doğrudan anlatım yöntemini kullanmaktadırlar. Genellikle yardımcı dil kullanma tercih edilmemekle birlikte kelime

anlamları ve harflerin yazılış şekilleri anlatılırken zaman zaman İngilizce kullanılmaktadır.

Telaffuzu zor harfler tahtaya yazılarak okutulmaya çalışılmakta bazı kelimeler aracılığıyla da harfler arasındaki farklar öğretilmeye çalışılmaktadır. Harflerin öğretiminden sonra öğrencinin aşına olduğu yakın çevresinde bulunan varlıkların isimleri öğretilerek bilinenden bilinmeyene yöntemi uygulanmaktadır.

İkinci Kur:

Haftada on beş saat uygulanan dersler dört öğretmen tarafından paylaşılmaktadır. İkinci kurda öğrencinin, birinci kurda öğrendiği bilgilerin ışığında kendisini geliştirmesi hedeflenmektedir.

Kullanılan Araç ve Gereçler

Ders Kitabı: Serinin ikinci kitabı Ahmad Muhammad Abu Dalu ve Omar Okasha tarafından hazırlanmıştır. Başlangıç olarak günlük hayatla ilgili konular ele alınmıştır. Metinler harekeli, basite yakın alıştırmalardan oluşmaktadır. Her metnin sonunda ki kelimeler tablo şeklinde verilmektedir.

Kitap dört üniteden oluşmaktadır. Her bir üniteye dört kırâe, dört muhâdese, dört kitabe ve dört tane istima konuları yer almaktadır.

İlk üniteye yer alan okuma parçaları basit düzeyde hikâyelerden oluşmaktadır. İkinci üniteye aile, yolculuk, üçüncü üniteye; Fatiha Suresi, hayvanlara muamele ile ilgili hadisi şerif gibi dini metinler, dördüncü üniteye Ürdün'ün tanınmış turistik yerleri ile alakalı metinler seçilmiştir. Metin sonlarında müfredat başlığı altında metinde geçen bilinmeyen kelimeler isim ve fiiller olarak ayrı ayrı verilmektedir. Ayrıca seçilen birkaç kelimenin sözlükten bulunması istenmektedir.

Metin ile alıştırılmalarda ilk olarak kavramaya yönelik seçenekli ve açık uçlu sorular yer almaktadır. Ayrıca alıştırılmalarda yeni öğrenilen kelimeler kullanılarak doğru şekilde sıraya konulmasıyla cümle oluşturulması, verilen boşluklara uygun kelimeler veya harfi cer getirilerek cümlelerin tamamlanması, cümlede belirlenen kelimenin zıt anlamısını seçenekler içinde bulunması, verilen cümlelerin gerekli zamirler kullanılarak yeniden yazılması, çoğulu verilen kelimenin müfredinin yazılması istenmektedir.

Gramer konulu alıştırmalarda mazisi verilen fiillerin müzari, emir fiillerinin bulunması, verilen cümlede ism-i fâil, ism-i meful, ism-i tafdillerin bulunması şeklinde alıştırmalar yer almaktadır.

Muhâdese bölümünde; İki kişinin karşılıklı, şehrin çarşısı hakkında, Ürdün’de ki gözlemler hakkında, aile hakkında konuşma, Amerikalı ve Arap ailelerin karşılaştırılması, toplumda din anlayışı, öğrencinin bakış açısına göre İslam dini, ziyaret edilen ülkeler, öğrencinin kendi ülkesinin tarihi gibi konular hakkında sorulan soruların yardımı ile öğrencinin konuşması istenmektedir.

Kitabe bölümünde; Nasreddin hoca ile ilgili verilen sorulara bağlı kalınarak çok bilinmeyen bir hikâyeyi on satırı geçmeyecek şekilde metin yazılması ve ilerleyen derslerde Amerikalı ve Arap aileler hakkında aile üyeleri ve sorumlulukları, çocuk problemleri, Allah’a dua ederken ondan ne isteneceği, Amerikalıların bakış açısına göre İslam dini, toplumla bağlantılı olarak din konusu, öğrencinin kendi ülkesinde yer alan önemli ağaçlar hakkında ve zeytin ağacı ile benzerlikleri, Ürdün’ de ziyaret turistik mekânlar hakkında özellikle Petra ve Akabe bölgelerine yapılan ziyaret hakkında en fazla on satır olacak şekilde yazı yazılması istenmektedir.

Dil Laboratuvarı: İstima dersi kapsamında sesli metinlerin yer aldığı videolar izlenmektedir. Sonrasında izlenilen video ile ilgili sorular sorularak konunun anlaşılması sağlanmaktadır.

Diğer Görsel Araçlar: Bilgisayar, Projeksiyon aleti, videolar, fotoğraflar gibi yardımcı araçlar kullanılmaktadır.

Uygulanan Yöntem ve Teknikler: Derslerde genellikle doğrudan anlatım yöntemi kullanılmakla birlikte özellikle muhâdese ve istima derslerinde öğrencinin katılımıyla aktif ve kalıcı öğrenmeler gerçekleşmektedir. Tekrarlar, alıştırmalar, ev ödevleri ve geri dönütler ile dersin pekişmesi sağlanmaktadır.

Üçüncü Kur

Bu kurda işlenen dersler daha kapsamlı olup öğrencinin okuduğunu veya dinlediğini rahat anlayacak ve yorumlayacak düzeyde olması hedeflenmektedir. Bu kur için Ahmad Muhammed Abudalu ve Omar Okaşa tarafından hazırlanan *Kitabu’s-Salam Aleykum* isimli kitabın önsözünde kitabın hedefinin Arapça konuşamayan öğrencilere yönelik eğitim için hazırlandığı ve öğrenciyi okuduğunu anlama düzeyine getirmeyi hedeflediği belirtilmektedir.

Kullanılan Araç Gereçler

Ders Kitabı: Bu kur için *Kitabu's-Salam Aleykum* isimli iki ayrı kitap hazırlanmıştır. İlk kitap üç üniteden oluşmaktadır. Metinler diğer kitaplara göre daha uzun tutulmuştur. Kırâe bölümü ilginç hikâyeler başlığı altında çeşitli hikâyeler ile başlamaktadır. Sonraki bölümlerde İslam'da güzel ahlak ile ilgili dört hadis metni, Taha sûresi'nin ilk sekiz ayeti gibi dini metinler, sağlıkla ilgili olarak; grip, tıbbın babası metinleri yer almakla birlikte Andelip el-Asmar isimli sanatçının hayatı, İskenderiye şehrini konu edinen edebi ve kültürel içerikli metinler yer almaktadır.

Alıştırmalarda; metinle ilgili karışık verilen cümlelerin doğru sıralanması istenmektedir. Boşluk doldurma, verilen cümlelerde uygun edat kullanımı, güncel hayat ile ilgili durumların “ sen olsan ne yaparsın? ” sorusu eşliğinde cevaplanması, verilen örnek cümleye her aşamada yeni kelime ekleyerek toplamda dört aşamada tamamlanması, dini metinlerle ilgili soru cevap boşluk doldurma şeklinde tamamlanması şeklinde alıştırmalardan oluşmaktadır.

Muhâdese bölümünde; ülkemizdeki şartlar, lokantada garson ve müşteri arasındaki konuşmalar, ilginç bir film hakkında konuşma, dini metinler ile ilgili, Hristiyanlar ve Müslümanlar konusu hakkında konuşma gibi öğrencinin bireysel ya da arkadaşlarıyla karşılıklı diyalog şeklinde konuşulması istenmektedir.

Kitabe bölümünde; ilginç bir hikâye, yorgunluk ya da korku üzerine, İslam Tarihi'nde önemli şahsiyetler, dini bir hikâye, Allah'a nasıl dua edilir konuları ile ilgili sekiz satırı geçmeyecek şekilde metin yazılması istenir.

İkinci kitap: Bu kitapta toplamda dört ünite bulunmaktadır. Kırâe bölümü çocuk ve baba başlıklı metin ile başlamaktadır. Diğer metinlerin konu başlıkları şu şekildedir: Heykel, marangozun kapısı, hepimiz aynı gemideyiz, aile bağları, nasihat, korkuluk, İslam'a ve Müslümanlara karşı düşmanlık, yerel haberler, vefat ilanları, öğretmen olmaksızın Arapça öğretimi şeklinde kısa makale tarzında metinler yer almaktadır.

Metinler ile ilgili alıştırmalar; soru cevap, açık uçlu sorular, boşluk doldurma, karşılaştırmalı kelimeler, örnek kelimelerden cümle oluşturma, doğru edat kullanımı şeklinde alıştırmalardan oluşmaktadır.

Gramer dersinde; Soru edatlarının kullanımı, doğru zamir kullanımı, ism-i fail, muzafun ileyh, nidâ edatları, müzekker-müennes kullanımı, kâne ve benzerleri, nasp

eden edatlar, inne ve benzerleri, harfi cer kullanımı, “ كم” in cümle içinde kullanımı gibi konular yer almaktadır.

Muhâdese dersi için; Çocuk ve ebeveyn hakkında konuşma, orta doğuda barış ve çatışma, kadın ve erkek, çevre sorunları, öğrencinin kendi ülkesinde ve Ürdün’de kadına bakış açısı, evde beslenen hayvanlar, karikatür, televizyon ya da radyodan seçilen bir haber, edebiyatçının görevi başlıklı konular hakkında sınıf ortamında herkesin fikrini belirttiği, gerektiğinde tartışma yapılarak dersler işlenmektedir.

Kitabe dersi için; Kırâe ve muhâdese dersi konularıyla bağlantılı olarak aile ve çocuk, çocuk problemleri, aldatma, karikatür, öğrencinin yaşadığı ülkede medya Arap dünyasını nasıl yansıtmaktadır, sevilen hikâyeler gibi konular hakkında on beş satırı geçmeyecek şekilde bir metin yazılması istenmektedir.

İstima derslerinde; diğer derslerde işlenen konular ile bağlantılı olarak seçilen konular ve zaman zaman bağımsız konular ile ilgili videolar birkaç kez izlenmekte sonrasında soru-cevap şeklinde konunun anlaşılması sağlanmaktadır.

Dil Laboratuvarı: Derslerle bağlantılı videolar, haber sitelerinden seçilen haberler izlenip değerlendirilmektedir.

Görsel Araç Gereçler: Projeksiyon aleti, bilgisayar, beyaz tahta, gazete, karikatür vb. yardımcı araç gereçler kullanılmaktadır.

Kullanılan Yöntem ve Teknikler: Bu kurda öğretmenden ziyade öğrencinin aktif olduğu yöntem ve teknikler kullanılmaktadır. Doğrudan anlatım yöntemine zaman zaman başvurulur. Görselliğe hitap eden materyaller kullanılarak ders içeriği zenginleştirilmektedir.

Dördüncü Kur

Dördüncü kurda Dr. Hüseyin Abidat ve Dr. Hâla Alhamad tarafından 2015-2016 yıllarında hazırlanmış serinin son kitabı okutulmaktadır. Birinci ve ikinci kur için hazırlanan kitapta daha basit düzeyde metinler ve alıştırma, kitabe ve muhâdese bölümleri yer alırken üçüncü ve dördüncü kur için hazırlanan kitaplarda makale tarzında daha uzun metinler yer almaktadır. Bu kurda öğrenciler daha ileri düzeyde Arapça bilgisine sahip olduklarından okudukları metinleri daha rahat bir şekilde anlamaları ve anladıklarını zorlanmadan ifade etmeleri hedeflenmektedir.

Kullanılan Araç ve Gereçler

Ders Kitabı: Dördüncü Kur kitabının Muhâdese bölümünde öğrencinin konuşma yeteneğini geliştirmesi hedeflenmektedir. Hoca tarafından belirlenen konu sınıf ortamında tartışma yöntemi kullanılarak öğrencinin kendisini sözlü olarak ifade etmesi beklenmektedir. Şehrin veya köyün, Ürdün'e yolculuk, ziyaret ettiği ülke, Arap gelenek ve görenekleri, evlilik, örnek şahsiyetler, kadının konumu, Arap ve batı dünyasında azınlıklar Doğu ve Batı arasında diyaloglar, İslam ve Batı, Din ve insan Müslümanlar ve Hristiyanlar, biyografi gibi uzun metinlerden hareketle öğrencinin metinle ilgili görüşlerini açıklaması, öğretilen kelimeler kullanılarak metin ile alakalı soruların açıklanması, diyalogun tamamlanması şeklinde ders işlenmektedir.

Kitâbe bölümünde öğrencinin kelime, cümle bilgisi, nahiv, üslup ve fikirleri ortaya koyma kabiliyeti geliştirilmektedir. Karışık kelimelerin doğru cümle haline getirilmesi, metindeki önemli fikirlerin özetlenmesi, cümlelerin birbirine bağlanması, boşlukların uygun edatlarla doldurulması şeklindedir. Yaşadığı yerin özellikleri, Ürdün veya herhangi bir Arap ülkesi hakkında bir yazı, batı ülkelerinde gelenekler, evlilik hakkında olumlu ve olumsuz düşünceler, doğu ve batı arasında diyalog gibi konuların öğrencinin kendi üslubunda yeniden yazdırılması uygulamaları yaptırılmaktadır. Hoca yazılan notları toplayıp, inceleyerek doğru ve yanlışları belirledikten sonra sınav kâğıtlarını tekrar öğrencilere vermektedir.

İstima dersleri iki ders saati içerisinde merkezin laboratuvar ismi verilen, bilgisayar projeksiyon ve internet imkanı olan dersliklerde dinleme ve seyretmeye dayalı uygulamalar yaptırılmaktadır. Öğitmen izleteceği görselle ilgili kelimeleri dersten bir gün önce dağıtmaktadır. Ders de görsel izletildikten sonra öğrenciler sözlü ve yazılı şekilde soruları cevaplamaktadır. Görsel tam anlaşılmadığı takdirde hoca birkaç defa daha izletmektedir.

Gramer derslerinde hocanın konu anlatımından sonra öğrencilerden örnek cümleler vermeleri istenerek konunun pekiştirilmesi sağlanır.

Kırâe dersinde metinler uzunluk ve içerik olarak biraz daha farklılaşmaktadır. Kitap Ürdün, İrbid ve Amman hakkında bilgi veren metinler ile başlıyor. Hanzala isimli meşhur çizgi karakter ve onu çizen karikatürist Naci el-Ali'nin hayatı, edebiyatta kadının tesiri, kadın sorunları, Kur'an'ı Kerimden ayet örnekleri (Â'li İmran sûresi 3-52. Ayetler), Arap-İslam tarihinden bir alıntı, Müslümanların Tıp alanında başarıları,

Suriyeli meşhur şair ve yazar Nizar Kabbânî'nin hayatı, Filistinli şair Mahmud Dervîş'in hayatı gibi çok çeşitli konuları içeren ve öğrenciye dil öğretimi yanında Arap-İslam kültürü hakkında fikir vermeyi de hedefleyen metinler yer almaktadır. Her metinden sonra parçaya göre cevaplandırılacak sorular, metindeki ana fikrin yazılması, yarım verilen cümlelerin tamamlanması tarzında alıştırmalar yer almaktadır. Serinin diğer kitaplarına nazaran bu kitapta alıştırmalara fazla yer verilmemiştir.

Dördüncü kur da Kırâe, Kitabe, Muhâdese, İstima, Kitabe derslerine ek olarak Avamca dersleri yer almaktadır. Derste halk arasında kullanılan günlük diyaloglar, mekân isimleri, eşya isimleri, renkler vb. konular işlenmektedir. Yazı ve okumadan ziyade pratik konuşma ve dinleme üzerinde durulmaktadır. Sınav uygulaması sözlü olarak yapılmaktadır.

Dil Laboratuvarı: Ders içeriğini desteleyecek videolar, medya dünyasından haberler izlenip değerlendirme yapılmaktadır.

Görsel Araç ve Gereçler: Bilgisayar, beyaz tahta, gazete, projeksiyon aleti, gazete, dergi, resimler gibi görsel araç ve gereçler kullanılmaktadır.

Belirlenen bu dersler dışında üçüncü ve dördüncü kurdaki öğrencilerin gönüllü katılımıyla İlam (Medya) ve Edep (Edebiyat) dersleri yapılmaktadır. Medya dersinde alınan günlük gazete, başlıklar ele alınarak tanıtımı yapılmaktadır. Dersin kalan yarısında gazeteden veya haber ajanslarından seçilen bir haber ile ilgili öğrencilerin fikirlerini belirtilmesi istenmektedir. Edebiyat dersinde ise bazı derslerde Arap edebiyatından seçkin edebi metinler veya şiir seçilerek hocanın konu ile ilgili yapmış olduğu açıklamadan sonra soru-cevap yöntemi kullanılarak öğrencinin derse katılımı sağlanır. Bazı derslerde ise yine Arap edebiyatından bir şair veya yazar belirlenerek hayatı videodan izletilir, sonrasında öğrencinin anladıklarını aktarması istenmektedir.

Beşinci Kur için; eğitim isteğe bağlı olarak talep olduğu takdirde verilmektedir. Kırâat dersi belli bir kitap üzerinden değil Hocanın belirlediği Edebi, siyasi, İktisadi, Arap-İslam, İslam-Batı, İslam-Bilim alanıyla ilgili makale tarzında metinler üzerinden ders işlenmektedir. Dersler dilin dört becerisinin (Dinleme, Okuma, Yazma, Konuşma) birbirleriyle bağlantılı olduğu kabul edilerek işlenmektedir. Dil öğretiminde bilgidен ziyade dil yeteneklerinin pratiklik kazanması önemsenmektedir.

Dilbilgisi kuralları örnekler üzerinden uygulamalı şekilde öğretilmekte, ihtiyaç duyulduğu takdirde seviyelerine uygun olarak nahiv bilgileri verilmektedir.

Muhâdese dersi belirlenen konu çerçevesinde öğrencilerin fikirlerini belirtmeleri istenmektedir. Sınıfta tartışma ortamı yaratılarak konunun tam olarak anlaşılması sağlanmaktadır.

Kitâbe dersi için belirlenen konu ile alakalı makale tarzında yazı yazılması istenmektedir.

Dil Merkezi eğitim-öğretim yılı boyunca her dönem için dört temel dil becerisi esas alınarak ölçme değerlendirme kapsamında iki temel sınav yapılmaktadır. Ara haftalarda ise imtihânu musâbagâ (ara sınav) sınavları yapılmaktadır. Kırâe, kitabe, gramer dersleri yazılı sınav şeklinde, istima dersi hem sözlü hem de yazılı sınav, muhâdese, avamca dersleri sözlü sınav şeklinde yapılmaktadır. İmtihanlardan alınan neticelere göre ve hocaların genel değerlendirme notu da esas alınarak her kur için notların belirtildiği kurs belgesi verilmektedir.

Dil Merkezinde öğretim programı ve sınavlar dışında farklı kültürdeki öğrencilerin kaynaşması amacıyla çay ve kahve saatleri düzenlenerek sohbet eşliğinde öğrencilerin konuşma becerisini geliştirmesi hedeflenmektedir. Ürdün'ün tarihi ve kültürel mekânlarına geziler kapsamında Jerash'a ve başkent Amman'da bulunan antik tiyatro ve müzelere, el-Mefrak şehrinde bulunan Bethany Kilisesi ve Aziz John Boptist Kilisesine gezi düzenlenmiştir. Aynı zamanda Arap-İslam kültürünü tanıtan oyunlar ve gösteriler sergilenmektedir. Yine Yarmouk Üniversitesi bünyesinde düzenlenen kültürel, bilimsel konferanslar, panellere katılma imkânı sunulmaktadır.

Yapılan incelemeler ve gözlemler neticesinde Ürdün Yarmouk üniversitesi Dil Merkezi'nin yabancılara yönelik Arapça öğretimi ve merkez hakkında şu değerlendirmelerde bulunmak yararlı olacaktır.

- Bütün seviyeler için Yarmouk Üniversitesi bünyesinde dört ciltlik seri halinde 2008 yılında hazırlanmış olan ders kitabı güncellemeye ihtiyaç duymaktadır.
- Öğrencilerin tamamıyla imtihan neticesine göre ayarlanan kurlara dağıtımı iyi ayarlanmaktadır. Ders saatlerine ve teneffüs aralarına özenle uyulmaktadır.
- Müfredat dışında gönüllü öğrencilerin katılımıyla gerçekleştirilen ek dersler hocaların özverili gayretleriyle daha verimli hale gelmekte, dil öğretimi ve dili pratikte kullanma imkânı sunması açısından çok yararlı olmaktadır.

- Gramer konularına fazla yer verilmemesi gramer yönünden eksiği olan öğrenciler için sorun olabilmektedir. Ayrıca gramer konularının kurlara göre dağılımı düzenli bir plana göre belirlenmemiş olması olumsuzluklara sebebiyet vermektedir.
- Sınıf oturma planını U şeklinde olması öğretmenin her bir öğrenciyle tek tek ilgilenmesini sağlamaktadır. Bu sebeple öğretmen-öğrenci, öğrenci-öğrenci arasındaki iletişim yüksek seviyededir. Ayrıca öğrencilerin video gösterimlerini, öğrencilerin sunumlarını daha rahat izleme imkânı sunmaktadır.
- Derslerde projeksiyon aleti, bilgisayar, video gibi görsel araçların, gazete, dergi vb. gerçek nesnelerin kullanılmasına özen gösterilmesi eğitimin daha etkili olmasını sağlamakta, dersin verimini arttırmaktadır.
- Öğrencilerin, düzenlenen gezilerle vb. faaliyetlerle, içinde bulundukları yabancı kültürü tanıması ve kültüre uyumu daha da kolaylaşmaktadır.
- Merkezin, yabancı öğrencilere, Arap öğrencilerle iletişim kurma imkânı sunması öğrencilerin kendi ülkesinden uzakta olmanın vermiş olduğu olumsuz duygulardan arınmasına sebep olmakta, ayrıca öğrencinin Arapça konuşma becerisi gelişmekte ve öğrencinin sosyalleşmesine yardımcı olmaktadır.

2.2.14. Ürdün Yarmouk Üniversitesi Merkezü'l-Lugat Yabancılar Yönelik Arapça Resmi Öğretim Programı

Öncelikli olarak öğrenci, öğretim programına katılmaya başlarken seviyesini belirleyen bir sınava tabi tutulur. Sınav sonucuna göre dil merkezinin kurları şu şekildedir.

Birinci Kur: Bu seviye, dilde daha önce deneyimi olmayan başlangıç seviyesindeki öğrenciler içindir. Bu kurda Arap dilinin fonetik sistemini (tonlama, vurgu ve telaffuzu kapsar) inceleyen dersler, çağdaş okumalar ve Kitabe dersleri mevcuttur.

Arapçadaki en temel yapılar olan okuma ve yazmayı çeşitli heceler ve yaygın kullanılan ortak kelimeler aracılığıyla derslerde tedricen ilerlemeyi amaçlar. Tekrar yöntemi kullanılarak aynı zamanda Arapçanın önemli dilsel kurallarına sürekli maruz

bırakılarak öğrencinin mahreç ve sıfat olarak birleşik sesleri fonetik olarak ayırt etmesi sağlanır.

Dönem sonunda öğrencinin kendini tanıtmaya ve selamlaşmaya dahil sınırlı sayıda kısa diyaloglara girebilmesi için öğrenciye bir dizi basit metin ve basitleştirilmiş diyaloglar sunulur. Böylelikle öğrencilerin kolay cümleleri okuyup yazmaları ve basit diyaloglarda kendilerini işitsel olarak ifade etmeleri sağlanır.

Bu kur kısaca şu nahiv konularını içermektedir. Zamirler, İsmi İşaret-İsmi mevsûl, Soru Edatları, Harfi Cerler, Mazi fiil, Müzari fiil-Fiillerin Vezinleri ve kullanımı, Zaman ve Mekân Zarfları, Çoğullar, Sıfat ve Mevsûf, Muzaf ve Muzafun ileyh konuları işlenmektedir.

İkinci Kur: Bu seviye telaffuzda yeterliliğe ulaşmış ve Arapçada basit cümleleri okuyup yazabilen öğrenciler için tasarlanmıştır. Öğrencilerin dört becerisinde (Okuma, Dinleme, Yazma, Konuşma) yeterliliğini geliştirmek ve genişletmek esas alınmaktadır.

Dersler bir dizi gramer çalışmalarını da içerir. Bunlar; Müzari Fiilin Nasp ve Cezm Halleri, Emir Fiil, Mu'tel Fiil, Kâne ve Benzerleri, İnne ve Benzerleri, Hal ve Çeşitleri, Yaklaşma Bildiren Fiiller, Umut Bildiren Fiiller, Başlama Bildiren Fiiller Mef'ûlû Lieclih,

Bu seviyedeki öğrenci aynı zamanda sınırlı Arap kültürünü tanıtan, sosyal ve tarihi konular içeren modern okuma metinleriyle karşılaşır. Bu metinler eğlenceli kısa hikâyeler, Kur'an- ı Kerim'den metinler, Hadis'i Şerifler, çocuk ve aile konulu metinleri de kapsar, aynı zamanda Ürdün ve Türkiye'nin bazı bilinen yerleriyle ilgili metinlerde yer almaktadır. Metinler görsel ve işitsel materyallerin kullanımı yoluyla vurgulanır.

Bu seviyenin bitiminden sonra öğrenci dinlediği metni yeterli düzeyde anlayabilmelidir. Bazı özel günlük ihtiyaçlarla alakalı başkalarıyla rahat bir şekilde iletişime geçebilmelidir. Temel konularda bir ya da iki paragraf olacak şekilde kompozisyon yazabilmeli, günlük yaşam alanlarında etkileşimli tartışmalara katılabilecek düzeyde olmalıdır.

Üçüncü Kur: Bu seviyedeki öğrenci dört dil becerisindeki gelişimini artırarak sürdürmektedir. Öğrenci İslami değerlerle ilişkili metinler, güldüren ve düşündüren tarihi hikâyeler gibi çeşitli alanlara ait belirli konularda daha uzun, daha ayrıntılı metinler aracılığıyla kelime kazanımını genişletmektedir. Bu metinler aynı zamanda

öğrencinin Arapça konuşanlarla daha iyi iletişim kurmasını sağlayan kültürel içerikli metinlerdir.

Bu kuru tamamlayan öğrenci gazete metinlerini (haberler, makale, basın araştırmaları görüşmeler, reklamlar) anlayacak duruma gelir.

Bu seviyede İnne ve Kardeşleri, Maksur, Menkûs İsimler, Temyiz, Şart edatları, İstisnâ ve Müstesnâ gibi gramer konuları ile dilbilgisinde güçlü bir temel oluşturmayı amaçlanmaktadır. Ayrıca Kitabe, Muhâdese becerileri de önem arz etmektedir.

Dördüncü Kur: Bu seviyedeki öğrenci Arap İslam medeniyetini ve modern Arap kültürünü bilecek düzeye ulaşır.

Öğrenci, okunabilen-dinlenebilen medya araçlarıyla modern dilbilimsel yöntemler hakkında bilgi edinir. Yararlanılan medya araçları arasında; gazete, elektronik ortamdaki gazeteler, radyo ve televizyon yer almaktadır. Bunlara ek olarak şiir ve düz yazıdan oluşan hikâyeler, roman, makale, hatıra, biyografi gibi edebi konulardan oluşan uzun ve özgün metinlerden yararlanır. Öğrenciler işitsel ve yazılı metinlerde sunulan konular eşliğinde ayrıntılı tartışmalara girebilmekte ve geniş kelime hazinesi, geçiş kelimeleri ve deyimleri kullanarak kompozisyonlar yazabilmektedir.

Bu kur diğer kurlardan, dilbilgisi kurallarının uygulamalı bir şekilde öğretilmesi yönüyle ayrılmaktadır. İleri düzey, temel dilbilgisi yapıları yazılı metinlerden işlevsel örnekler alarak Arapça dilbilgisi konuları daha ayrıntılı bir şekilde ele alınmaktadır. Yine bu kurda bağlantı edatlarının yazı ve konuşma derslerinde doğru bir şekilde ayırt edebilmesi ve kullanabilmesi için dersler verilir.

Beşinci Kur: Bu seviye Arapça öğretiminde özel hedefler için geliştirilmiştir. Öğrenci Arap dilini anlama kabiliyetini ve farklı açılardan anlayışlar geliştirerek iletirmektedir. Aynı zamanda basılı ve sözlü medyadaki materyallere dayanarak bilgisini geliştirir. Siyasi, dini, edebi metinler işlenmektedir.

Öğretmen çoğunlukla öğrenciler arasında okuma ve dinleme metinleri konularında yararlı-kapsamlı sözlü bir tartışma yürütür. Böylece her öğrenci eleştirisini ve analizini destek veya ret şeklinde gerekçeler ve kanıtlar sunarak fikrini ifade eder.¹⁰⁵

¹⁰⁵ [https:// www.yu.edu.yo](https://www.yu.edu.yo)

2.2.15. Merkez'ül-Lugat'da Eğitim Gören Öğrencilere Uygulanan Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Bu çalışmamızda Yarmouk Üniversitesi'ne bağlı Dil Merkezi'nde eğitim gören öğrencilerin, Merkezin yabancılara yönelik Arapça derslerine karşı tutumlarının çeşitli değişkenler bakımından incelenmesi hedeflenmiştir. Çalışmanın evrenini Merkezü'l-lugat Yabancılara Arapça Öğretimi Bölümünde 2020-2021 eğitim öğretim yılında eğitim alan 50 öğrenci oluşturmakla birlikte ancak 31 öğrenciden geri dönüt alınabilmektedir. Anket demografik bağımsız değişken özelliktedir. Nicel-nitel araştırması şeklinde geliştirilmiştir. Genel olarak likert ölçek tipi şeklindedir. Kapalı uçlu sorular, ayırma/eleme soruları, maddelendirilmiş ölçek tarzı sorulardan oluşmaktadır. Dil merkezi öğrencilerine 26 adet soru sorulmuştur. Yaşanan olağan dışı süreçten dolayı anket online olarak internet ortamında uygulanmıştır. Bu durum ankete katılımı olumsuz yönde etkilemiştir.

Çalışmanın uygulanması sonucunda Merkezü'l-lugât Yabancılara Arapça Öğretimi bölümü öğrencilerinin Merkezin Arapça eğitimi konusunda ve genel olarak Merkez ile ilgili olumlu tutuma sahip oldukları görülmüştür.

Anket ile ilgili değerlendirmeleri şu şekilde ifade edebiliriz;

- Anket, yanıtlayanların bilgileri, hedeflerin özellikleri, eğitim-öğretimin özellikleri, eğitim sürecinde gerçekleştirilen faaliyetler şeklinde dört bölümden oluşmaktadır.
- Birinci bölüm anketi yanıtlayanlar ile ilgili olarak sonuç:

Cinsiyet

	Kişi Sayısı	Yüzde %
Kız	24	77
Erkek	7	23

Yaş Aralığı

	Kişi Sayısı	Yüzde %
18-24	18	58.1
25-40	11	35.5
40 +	2	6.4

Öğrencinin geldiği ülke

	Kişi Sayısı	Yüzde %
Çin	11	35.2
İspanya	7	22.4
Türkiye	7	22.4
İtalya	4	12.8
Ürdün	2	6.4

Tabloya baktığımızda Dil merkezinde eğitim alan öğrencilerden en fazla Çin uyruklu öğrenci olduğunu görüyoruz.

Öğrencinin öğrenim görmekte olduğu Üniversite

	Kişi Sayısı	Yüzde %
Yarmouk Üniv.	26	83.9
Ürdün Üniv.	4	12.9
Diğerleri	1	3.22

Eğitim programı hakkında araştırma ve inceleme yapılan Dil Merkezinin bağlı olduğu Yarmouk Üniversitesi, öğrenciler tarafından en fazla işaretlenen üniversite olmuştur

Arap dili eğitimi almadaki amaç

	Kişi Sayısı	Yüzde %
Akademik amaçlar	25	80
Kültürel Sebepler	4	12.9
İş İmkânı	1	3.22
Başka Sebepler	1	3.22

Tabloya göre Dil Merkezinde eğitim gören öğrenciler, Arapça eğitimi almalarındaki sebep olarak yüksek oranda “akademik amaçlar” seçeneğini işaretlemiştir.

- İkinci bölüm, hedeflerin özellikleri ile ilgili olarak;
 1. Merkez, öğrenme sürecindeki hedefi gerçekleştiriyor.

	Kişi Sayısı	Yüzde %
Kesinlikle Katılıyorum	14	45.2
Katılıyorum	14	45.2
Kararsızım	2	6.44
Katılmıyorum	1	3.22
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0

Öğrenciler yüksek oranda merkezdeki Arapça eğitimin, öğrencilerin hedeflerinin gerçekleştirdiğini düşünmektedirler.

2. Uygulanan öğretim programı faydalıdır.

	Kişi Sayısı	Yüzde %
Kesinlikle Katılıyorum	11	35.5
Katılıyorum	12	38.6
Kararsızım	6	19.4
Katılmıyorum	2	6.44
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0

Tabloya göre katılımcılar, öğretim programının faydalı olduğu görüşündedirler.

3. Seviye tespit sınavları, öğrencinin seviyesini belirlemek için uygundur.

	Kişi Sayısı	Yüzde %
Kesinlikle Katılıyorum	18	58,1
Katılıyorum	9	29
Kararsızım	3	9,7
Katılmıyorum	1	4,2
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0

Tablodaki sonuca göre katılımcılar, seviye tespit sınavlarının uygun olduğu görüşündedirler.

4. Öğrencilerin seviyelerine göre dağılımı uygundur.

	Kişi Sayısı	Yüzde %
Kesinlikle Katılıyorum	14	45,3
Katılıyorum	14	45,2
Kararsızım	2	8,2
Katılmıyorum	1	3,31
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0

Tablodaki sonucu değerlendirdiğimizde katılımcılar, öğrencilerin seviyelerine göre kurlara dağılımlarının uygun olduğu görüşündedirler.

5. Merkezdeki etkinlik ve faaliyetler yeterli düzeyde tamamlandı.

	Kişi Sayısı	Yüzde %
Kesinlikle Katılıyorum	8	25.8
Katılıyorum	12	38.7
Kararsızım	8	25,8
Katılmıyorum	2	8,44
Kesinlikle Katılmıyorum	1	3,2

Katılımcılar, Arapça eğitimde kullanılan etkinlik ve faaliyetlerin yeterli düzeyde yapıldığını düşünmektedirler.

6. Öğrenci kendisi için belirlediği hedefe ulaştığını düşünüyor

	Kişi Sayısı	Yüzde %
Kesinlikle Katılıyorum	12	38.3
Katılıyorum	10	32.3
Kararsızım	8	25,8
Katılmıyorum	1	5.44
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0

Katılımcılar çoğunlukla kendileri için belirledikleri hedeflerin gerçekleştiği görüşündedirler.

- Üçüncü bölüm, verilen eğitimin özelliği ile ilgili olarak;

1. Öğretmenler uygun öğretim teknikleri kullanır.

	Kişi Sayısı	Yüzde %
Kesinlikle Katılıyorum	12	38,7
Katılıyorum	12	45,2
Kararsızım	5	16,1
Katılmıyorum	0	0
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0

Tabloya göre katılımcıların çoğunluğu, öğretmenlerin ders esnasında uygun öğretim yöntem ve teknikleri kullandıklarını düşünmektedirler.

2. Derslerde öğretmen ile öğrenci arasında sözlü etkileşim hakimdir.

	Kişi Sayısı	Yüzde %
Kesinlikle Katılıyorum	16	51,6
Katılıyorum	12	38.7
Kararsızım	3	11,6
Katılmıyorum	0	0
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0

Katılımcıların büyük çoğunluğu, öğretmenler ile öğrencilerin arasında sözlü iletişimin yüksek seviyede olduğu görüşündedirler.

3. Dersler uygun içeriklerden oluşmaktadır.

	Kişi Sayısı	Yüzde %
Kesinlikle Katılıyorum	12	38,7
Katılıyorum	15	48,4
Kararsızım	4	12,9
Katılmıyorum	0	0
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0

Katılımcılar, derslerin seviyelerine göre uygun içeriklerden oluştuğunu düşünmektedirler.

4. Öğrenme sürecine uygun etkinlikler yapılmaktadır.

	Kişi Sayısı	Yüzde %
Kesinlikle Katılıyorum	12	38,7
Katılıyorum	14	45,2
Kararsızım	4	12,9
Katılmıyorum	1	5,44
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0

Katılımcıların çoğunluğu, ders içi ve dışında uygun etkinliklerin yapıldığını düşünmektedirler.

5. Öğretmenler, derste tartışma yöntemini kullanarak öğrenciyi Arapça kullanmaya teşvik eder.

	Kişi Sayısı	Yüzde %
Kesinlikle Katılıyorum	26	83,9
Katılıyorum	4	12,9
Kararsızım	1	5,6
Katılmıyorum	0	0
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0

Bu soruya katılımcılar yüksek oranda, öğretmenlerin Arapçayı pratikte kullanmaya teşvik edici etkinlikleri uyguladıklarını düşünmektedirler.

6. Öğretime uygun araç-gereçler kullanılır.

	Kişi Sayısı	Yüzde %
Kesinlikle Katılıyorum	14	45,2
Katılıyorum	14	45,2
Kararsızım	2	7,22
Katılmıyorum	1	3,4
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0

Tablodaki verilere göre Arapça öğretimde yeterli düzeyde araç-gereç kullanıldığı görüşü hakimdir.

7. Öğretmenler eğitim- öğretim açısından mesleklerinde başarılıdır.

	Kişi Sayısı	Yüzde %
Kesinlikle Katılıyorum	22	67,7
Katılıyorum	7	22,6
Kararsızım	2	8,44
Katılmıyorum	0	0
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0

Katılımcılar, tablodaki verilere göre öğretmenleri mesleğinde başarılı bulmaktadır.

8. Öğretmenler, öğrenciler arasındaki farklılıkları dikkate alırlar.

	Kişi Sayısı	Yüzde %
Kesinlikle Katılıyorum	12	38,7
Katılıyorum	15	48,4
Kararsızım	3	9,7
Katılmıyorum	1	5,22
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0

Tablodaki sonuca bakıldığında öğretmenlerin, öğrenciler arasındaki farklılıkları dikkate aldığı görüşü hakimdir.

9. Öğrenciler, derse katılma, etkileşim kurma fırsatı bulur.

	Kişi Sayısı	Yüzde %
Kesinlikle Katılıyorum	21	68,5
Katılıyorum	8	25,8
Kararsızım	2	8,2
Katılmıyorum	0	0
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0

Katılımcıların çoğunluğu büyük oranda derse katılma, etkileşim kurma fırsatı bulduklarını belirtmişlerdir. Bu durum dil öğretimi açısından olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmektedir.

- Dördüncü Bölüm, eğitim ortamında gerçekleştirilen faaliyetler kapsamında;

1. Ders ortamında sunulan alıştırmalar uygun ve faydalıdır.

	Kişi Sayısı	Yüzde %
Kesinlikle Katılıyorum	15	48,4
Katılıyorum	13	41,9
Kararsızım	3	9,7
Katılmıyorum	0	0
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0

Katılımcılar, derslerle bağlantılı olarak sunulan alıştırmaları faydalı bulduklarını belirtmişlerdir.

2. Sınav soruları öğrencilerin güçlü ve zayıf yönlerini ortaya çıkarır.

	Kişi Sayısı	Yüzde %
Kesinlikle Katılıyorum	12	38,7
Katılıyorum	14	45,2
Kararsızım	5	16,1
Katılmıyorum	0	0
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0

Tabloya bakıldığında katılımcılar, uygulanan sınavların, öğrencilerin yeterli veya yetersiz olduğu becerileri açığa çıkardığını düşünmektedirler.

3. Sınav soruları öğrencilerin seviyelerine uygundur.

	Kişi Sayısı	Yüzde %
Kesinlikle Katılıyorum	12	38,7
Katılıyorum	14	46,9
Kararsızım	5	16,1
Katılmıyorum	0	0
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0

Katılımcıların çoğunluğu, Dil merkezinde uygulanan ara sınav ve dönem sonu sınavların öğrencilerin seviyelerine göre hazırlandığı görüşündedirler.

4. Sınavlar farklı alanlarda sorular içerir.

	Kişi Sayısı	Yüzde %
Kesinlikle Katılıyorum	8	25,8
Katılıyorum	17	54,8
Kararsızım	5	16,1
Katılmıyorum	1	5,4
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0

Tablo incelendiğinde katılımcılar, “sınavlar farklı alanlarda sorular içerir” görüşüne katılmaktadırlar.

5. Öğrencilerin tâbi tutuldukları sınavlar derslerde öğrendikleri konular ile ilgilidir.

	Kişi Sayısı	Yüzde %
Kesinlikle Katılıyorum	16	51,6
Katılıyorum	11	35,5
Kararsızım	4	12,9
Katılmıyorum	0	0
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0

Katılımcılar büyük çoğunlukla, sınavların konularla bağlantılı sorular içerdiği görüşündedirler.

6. Derslerde becerilerin geliştirilmesi için uygun ödevler verilmiştir.

	Kişi Sayısı	Yüzde %
Kesinlikle Katılıyorum	12	38,7
Katılıyorum	13	41,9
Kararsızım	5	16,1
Katılmıyorum	1	4,9
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0

Uygulanan anket sonuçları değerlendirilmek istendiğinde şu sonuçlara ulaşılmaktadır.

- Dil Merkezinde derslerin öğretmen merkezli değil öğrencilerin katılımıyla aktif bir şekilde geçtiği noktasında yüksek seviyede olumlu bir görüş hakimdir.
- Merkezde, öğrencinin hedeflediği başarıya ulaşma noktasında olumlu düşünenler yeterli düzeyde değildir.
- Ankette en yüksek oranda olumlu düşünce, öğrencinin, kullanılan tartışma yöntemiyle Arapçayı kullanmaya teşvik edildiği yönündedir.
- Öğrenciler, genel anlamda Dil Merkezinin eğitim ve öğretimi hakkında olumlu kanaat sergilemişlerdir.
- Dil Merkezi'ne Arapça eğitimi için gelen öğrencilerin çoğunluğu genel itibariyle Ürdün Üniversitelerinde ya da kendi ülkelerinde İslami ilimler veya Arap Dili ve Edebiyatı bölümünde eğitim alan öğrencilerdir ya da yüksek lisans ve doktora öğrencileridir. Bu durum, Arapça eğitiminin çoğunlukla akademik amaçlar için yapıldığını göstermektedir.
- Katılımcılar Dil Merkezi'nin uyguladığı seviye tespit sınavı ve ders dönemi içinde yapılan sınavlar için olumlu görüş belirtmişlerdir.
- Katılımcılar, Dil Merkezi bünyesinde gerçekleştirilen etkinlik ve faaliyetlerin dil becerilerinin gelişimi açısından yararlı bulmaktadırlar.
- Dil Merkezi Arapça eğitimi süreci boyunca verilen ödevlerin dil becerilerini geliştirdiğini düşünmektedirler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İNÖNÜ İLAHİYAT FAKÜLTESİ HAZIRLIK SINIFI ARAPÇA ÖĞRETİMİ

3.1. İlahiyat Fakülteleri Hazırlık Sınıfı Arapça Öğretimine Genel Bir Bakış

Türkiye’de İlahiyat Fakülteleri hazırlık sınıflarının Arapça öğretim programlarının öncelikli hedefi Arapça temel dil becerilerini öğrencilere kazandırmaktır. Arapça Eğitim- Öğretim süreci boyunca öğrencinin dinlediğini anlama, okuduğunu kavrama, konuşma ve yazma gibi temel dil becerilerini geliştirerek kendi seviyesine uygun okuduğu klasik ve modern Arapça metinleri anlayabilme, Arapça sözlü ve yazılı iletişimi zorlanmadan kurabilme, Arapça yayınları takip edebilme gibi hedeflerini gerçekleştirmesi beklenmektedir.¹⁰⁶

Bu hedeflerin gerçekleşmesi amacıyla kullanılan dil öğretimi yaklaşım ve yöntemlerinin çeşitli sebeplerle sınırlı şekilde uygulandığı, öğretim sürecinde çoğunluklu olarak bilişsel öğrenme yaklaşımının kullanıldığı, dil öğretiminde ağırlıklı olarak gramer öğretiminin öne çıktığı, iletişimci yaklaşımın gereği olan öğrenciler arası etkileşimin alt düzeye indiği görüşü yapılan anket çalışmalarına göre öğrencilerin ortak düşüncesidir.¹⁰⁷

Genel olarak İlahiyat Fakültesi Hazırlık sınıflarında verilen yabancı dil öğretiminin amacı, öğrencinin okuduğu ve duyduğu Arapça metni anlayacak düzeyde olması, Arapçanın temel kurallarını öğrenebilmesi, Arapça kelime hazinesi ve cümle bilgisini geliştirebilmesi, aynı zamanda öğrencinin kendisini sözlü ve yazılı ifade edebilmesidir. İlahiyat Fakültesi Hazırlık sınıflarında okutulan derslerle alakalı şu bilgiler bulunmaktadır. Sarf (Kelime Bilgisi) Nahiv (Cümle Bilgisi); Kırâe (Okuma-Anlama); Muhadese (Sözlü Anlatım); İmlâ-İnşa (Yazılı Anlatım) gibi dil ile ilgili derslerin yanında Kur’an’ı Kerim dersleri okutulmaktadır.¹⁰⁸

¹⁰⁶ Türkmen, Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretimi, 12.

¹⁰⁷ Recep Uçar, Sabri Türkmen, “İşbirlikli Öğrenme Yönteminin İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Arapça Dersine Yönelik Tutumlarına ve Başarılarına Olan Etkisi”, *Dinbilimeri Akademik Araştırma Dergisi*, 15/3 (2015), 95.

¹⁰⁸ Ahmet İhsan Dündar, “İlahiyat Fakültesi Arapça Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Arapça Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (Kocaeli Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Örneği)”, *Kocaeli İlahiyat Dergisi* 4/1 (Haziran 2020), 89.

İlahiyat Fakültesi öğrencileri temelde İslamî ilimler tahsil ederek bilgilerini geliştirmek istedikleri için bu bölümü tercih etmektedirler. Mezuniyet sonrası icra edecekleri meslek ve uzmanlık alanları ile bağlantılı bilgi, tutum ve beceri sahibi olmalarında ve kendilerini geliştirmelerinde önemli etkenlerden birinin Arapça dersleri olduğunu belirtmek gerekir.¹⁰⁹

İslamî ilimler ve İlahiyat Fakültesi Hazırlık Sınıflarında yoğun bir Arap Dili eğitimi verilmesinin temel sebebi öğrencilerin lisans eğitimi süresince karşılaştıkları Tefsir, Hadis, İslam Hukuku vb. alan derslerini görececek olmalarıdır. Bu durum öğrencilerin Arapçayı iyi düzeyde bilmesi ihtiyacını doğurmaktadır. Öğrenciden beklenen Arapça dini bir metni rahatlıkla okuyup anlayabilmesidir. Ancak pratik Arapça kullanımı, bu disiplinlerde yer almamaktadır. Dolayısıyla alan derslerinde öğrenciden beklenen, dilbilgisi yönüyle yeterli olmasıdır. Ancak günümüzde yabancı dil eğitiminde kabul gören anlayışa göre dil becerisi, dili konuşma ve yazma gibi bütün yönleriyle doğru olarak kullanmayı gerektirmektedir. Yani sadece dilbilgisi kurallarının bütün ayrıntılarıyla bilinmesi değildir.¹¹⁰

Türkiye’de İlahiyat Fakültelerinin de Arapça öğretiminin beklenen düzeyde gerçekleşmemesinin çeşitli sebeplerinden söz etmek mümkündür. Fakültelerde görev yapan öğretim elamanlarının genel itibarıyla hem alan bilgisi hem de mesleki formasyon açısından yetersiz olması, dilin bütün yönleriyle öğretilmesi yerine sadece dil hakkında bilgilerin öğretilmesine önem verilmesi buna bağlı olarak dilin iletişim yönünün geliştirilememesi bu sebeplerden bazıları olarak sayılabilir.¹¹¹

Ayrıca ilahiyat fakültelerinde başarısızlığın nedenlerinden biri olarak, öğrencinin öğrenmeye karşı motive olmaması, derse ilgi duymamasıdır. Yabancı dil öğretiminde başarıyı olumsuz açıdan etkileyen sebeplerden biride kalabalık sınıflardır.¹¹²

Türkiye’de İlahiyat Fakülteleri Arapça eğitimi programlarının genel amacı, iki farklı yönden değerlendirilmektedir. Hem günlük, hem de ilmi alana yönelik Arapçanın eğitimi şeklindedir. Bu öğretim programını takip eden öğrenciler günlük konularda;

¹⁰⁹ Dündar, “İlahiyat Fakültesi Arapça Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Arapça Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi”, 91.

¹¹⁰ Orhan Oğuz, “İlahiyat Fakültesi Hazırlık Sınıfından Sonra Arapça Öğretiminde Kesintiye Uğraması Sorunu”, Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi”, 10/2 (2019), 453.

¹¹¹ Mehmet Soysaldı, “Türkiye’deki İlahiyat Fakültelerinde Arapça Öğretiminde Karşılaşılan Problemler ve Çözüm Yolları”, *EKEV Akademi Dergisi*, 45 (2010), 258.

¹¹² Mahmut Karaca, *Türkiye’de Yükseköğretim Kurumlarında Arapça Eğitimi İlahiyat Fakülteleri Örneği*, (Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Doktora Tezi, 2000), 201.

- Okudukları metni anlayabilirler
- Sözlü ve yazılı iletişim kurabilirler
- Konuşulanları ve yazılı metinleri tercüme yapabilirler.

İlmî konularda ise;

- Okudukları ilgili kaynak eserleri anlayabilirler
- Tercüme yapabilirler
- İlmî ve meslekî toplantılardaki konuşmaları takip edebilirler
- Arapçanın edebiyat, belâgat ve kültürü hakkında bilgi edinebilirler¹¹³

İlahiyat fakültelerinde Arapça öğretimi kapsamında içerik, yeniliğe açık, yapılabilir düzeyde olmalıdır. İlmî verilere dayalı, belirlenen esaslara uygun beceriler kazandıran, öğrenciye yararlı olabilecek bilgi, beceri ve alışkanlıklar kazandıran yönüyle öğrencinin yabancı dile karşı ilgisini çekebilecek, öğrenme yeteneğine uygun ihtiyaçlarını karşılayabilecek özellikte olması gerekmektedir.¹¹⁴

Aynı zamanda İlahiyat fakülteleri hazırlık sınıfı Arapça öğretiminde yeterli düzeyde başarı seviyesine ulaşmak için öğrencilerin bu derse karşı olumlu tutum geliştirmeleri gerekmektedir. Öğrenciler açısından, derslerle alakalı duysal niteliklerinin önemli göstergelerinden biri olan tutum, bireyin bir objeye karşı psikolojik olarak olumlu ya da olumsuz genel duyguları ifade etmektedir. Öğrenciler için uyaran olarak görülen derslere karşı tutumunun ne olduğunu bilmemiz, öğrencinin uyarana karşı tepkilerinin ne olacağını öngörmemizi sağlayabilir.¹¹⁵

İlahiyat Fakültelerinde Arapça eğitimi, günümüzde yaşanan pandemi süreci açısından değerlendirdiğimizde, sürecin kaçınılmaz hale getirdiği uzaktan eğitim, diğer alanlarda olduğu gibi Arapça dil eğitiminin de uzaktan eğitim biçiminde yapılmasını gerektirmiştir. Bununla birlikte uzaktan Arapça eğitimi bir takım sorunları beraberinde getirmiştir. Bu sorunların en başında öğreticilerin teknik açıdan donanımlı olmayışı, uzaktan eğitim imkânlarından haberdar olmayışı, uzaktan eğitim süreci ile ilgili deneyim sahibi olmamaları, klasik yöntemleri tercih etmeleri ve Arapça uzaktan eğitimde bazı dil becerilerinin kazandırılması zorluğu, aynı zamanda materyal kullanımından kaynaklı olumsuzluklardan bahsedilebilir. Bunun yanında pandemi

¹¹³ Karaca, *Türkiye’de Yüksek Öğretim Kurumlarında Arapça Öğretimi*, 209.

¹¹⁴ Karaca, *Türkiye’de Yüksek Öğretim Kurumlarında Arapça Öğretimi*, 211.

¹¹⁵ Kömürcü, “İlahiyat Fakültesi Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Arapça Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (D.Ü.İ.F. Örneği)”, 124.

sürecinin gerekliliği olarak, yüz yüze eğitimi ve uzaktan eğitimi birleştirerek eğitimin yapılması, her iki öğretimi yapacak donanımlı eğitimciler ve yeterli yapının oluşturulması ile Arapça öğretimde başarı sağlanacağı düşünülmektedir.¹¹⁶

3.2. İnönü İlahiyat Fakültesi Tarihçesi

İnönü İlahiyat Fakültesi ilk olarak Darende İlahiyat Fakültesi olarak 11.07.1992 tarihinde kurulmuştur. Aynı yıl es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi Vakfı'na ait üç bloktan oluşan beş katlı hazır eğitim binası Darende İlahiyat Fakültesi'ne tahsis edilmiştir.¹¹⁷

Darende İlahiyat Fakültesi ilk olarak 1993-1994 öğretim yılında öğrenci alarak eğitim- öğretime başlamıştır. Fakültenin ilk öğrencileri 10'u kız öğrenci, 44'ü erkek olmak üzere toplamda 54 kişiden oluşmakta idi. 1997-1998 eğitim-öğretim yılının sonuna gelindiğinde fakültede ilk mezunlarını vermiştir.¹¹⁸

Fakülte Darende ilçesindeki binasından yeterli alt yapıya sahip olmadığı gerekçesiyle 2001-2002 öğretim yılı döneminde Malatya Merkezde bulunan İnönü Üniversitesi kampüsüne taşınmıştır. Ancak mevcut yönetim, 2008 yılına kadar öğrenci alımını durdurulmuştur.

2011 yılına kadar Fen-Edebiyat Fakültesine ait binalarda öğretimine devam eden fakülte, “Malatya Girişim Grubu” adıyla bilinen iş adamlarının katkılarıyla 2012 yılında yapılmış olan binasına taşınmıştır. Fakültenin yeni binasında yirmi altı derslik, iki amfi, iki lisansüstü sınıfı, dört toplantı salonu ve her gün biraz daha zenginleşen kütüphanesi ile 300 kişilik modern teknolojiye sahip ve fakültenin kurucu dekanı merhum Prof. Dr. Zahit Aksu'nun adını taşıyan bir konferans salonu bulunmaktadır.¹¹⁹

¹¹⁶ Ramazan Meşe, “ Dijital Dönem Uzaktan Arapça Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar”, Dijitalleşme ve Din (İmkânları, sorunlar ve sınırları), *İslâm ve Yorum V Uluslararası Sempozyum*, ed. Ramazan Meşe vd. Abdullah Ünlüsoy, Serkan Demir, Furkan Tayşan (Malatya: İnönü Üniversitesi Yayınları, 2021), 2/15.

¹¹⁷ Fikret Karaman (ed.), vd. Ahmet Faruk Sinanoğlu, İbrahim Aşlamacı, Mehmet Korkut Çeçen, *Geçmişten Günümüze İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi* (Malatya: Doğu Mat Grup Yayıncılık, 2016), 24,25.

¹¹⁸ Karaman, Sinanoğlu, Aşlamacı, Çeçen, *Geçmişten Günümüze İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi*, 28.

¹¹⁹ Karaman, Sinanoğlu, Aşlamacı, Çeçen, *Geçmişten Günümüze İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi*, 42.

3.3. Fakültede Yürütülen Eğitim-Öğretim Programları

İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi için 2012 yılından itibaren yeni binasında yeni bir dönem başlamıştır. Bu süreçle birlikte uygulanan eğitim faaliyetleri, programlar ve öğrencilerin sayısında önemli değişiklikler olmuştur.

Fakültede üç farklı bölümde eğitim verilmektedir:

Birincisi: Yoğun bir Arapça öğretiminin görüldüğü 1 yıllık hazırlık sınıfı Arapça öğretim programı uygulanmaktadır.

İkincisi: İslami İlimler ile ilgili alan dersleri, Kur'anı'ı Kerim dersleri ve Arapça derslerinin verildiği 4 yıllık lisans programı yer almaktadır.

Üçüncüsü: Temel İslam Bilimleri, Felsefe Din Bilimleri ve İslam Tarihi ve Sanatları alanlarında Yüksek Lisans ve Doktora programları yürütülmektedir.

3.3.1. İnönü İlahiyat Fakültesi Hazırlık Sınıfı İle İlgili Bilgi

İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne, 2015-2016 eğitim-öğretim yılından önce kayıt yaptıran öğrencilerin bir yıl hazırlık okumaları zorunlu değildi. Ancak fakültenin meslek derslerini dikkate alan öğrenciler, kendi istekleriyle bir yıl hazırlık sınıfında Arapça programını takip etmek istemişlerdir. Fakülte yönetimi de bu uygulamayı desteklemiştir. Hazırlık sınıfı iki yarıyıl şeklinde planlanmıştır. Ders, sınav ve tatil takvimi lisans eğitimi ile kısmen örtüşmekteydi. Farklı olan tek şey hazırlık sınıfındaki programın tamamının Arapça derslerden oluşması ve iki dönem devam etmesiydi. Ancak bu sistem zorunlu olmadığı için öğrenciler bir taraftan devamsızlık yapıyor diğer taraftan da sınıf geçme kaygısı taşımadıkları için Arapça dil öğrenimine tam anlamıyla yoğunlaşamamaktaydılar.

Nihayet 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Fakülte Kurulunun önerisi ve Üniversite Senatosu'nun teklifi üzerine Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığınca İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi %30 Arapça öğrenimi kapsamına alınmıştır. Bu vesile ile hazırlık sınıfı programı yeniden değerlendirilmiş ve "Arapça Hazırlık Sınıfı Yönergesi" ile "kur" sistemine geçilmesi benimsenmiştir. Öğretim üyeleri ile yapılan değerlendirmede hem devam hem de öğrencilerin performansı açısından kur sisteminin

daha başarılı olduğu kanaati ortaya çıkmıştır. Hazırlık sınıfında I. ve II. öğretim olmak üzere ikili öğretim uygulanmaktadır.¹²⁰

Hazırlık sınıfı Arapça dersleri için on bir tane hoca görev yapmaktadır. Toplamda on tane sınıf bulunmaktadır. Sınıf mevcudu otuz öğrenciden oluşmaktadır. Haftalık toplamda 24 saat ders işlenmektedir. Bunun iki saati Kur'an'ı Kerim dersi kalan 22 saat Arapça dersi şeklindedir. Ders saati dağılımı şu şekildedir. Nahiv 6 saat, Sarf 2 saat, Kur'an'ı Kerim 2 saat, kalan 14 saat Muhâdese, Kırâe, İmlâ, Ta'bir, İstima dersleri arasında eşit bir şekilde dağılımı yapılmaktadır.

Her sınıf için günlük üç blok şeklinde 6 saat ders işlenmektedir. Bir blok derste Ebced dil serisinin iki sayfası işlenmektedir. Böylelikle belirlenen konular bir blok derste bitmektedir. Bir haftalık ders programı süresince bir buçuk ünite tamamlanmaktadır. Her üniteye yedi konu bulunmaktadır.

Ebced serisinin bir kitabı toplamda sekiz haftalık ders süresince tamamlanmaktadır. Böylelikle bir dönem için dil serisinin iki kitabı on altı hafta da tamamlanmış olmaktadır.

Hazırlık sınıfı Arapça dersleri öğrenci merkezli işlenmektedir. Arapça metin öğrenciye okutularak tercüme ettirilmektedir. Hocalar takibini yaparak yanlış yerleri düzeltmektedirler. Alıştırma kitabındaki konu ile ilgili alıştırmalar yine hocanın gözetiminde öğrenciler tarafından cevaplandırılmaktadır.

Sarf ve Nahiv gibi gramer dersleri hocalar tarafından doğrudan anlatım yöntemiyle işlenmektedir. Derse başlamadan önce bir önceki konunun kısa bir tekrarı yapılır. Konu ile ilgili örnek metinler öğrenciye okutulur. İmla dersi yine aynı şekilde hocanın anlatımı eşliğinde işlenmektedir.

Derslerde, diyalog şeklindeki metinler öğrenciler tarafından canlandırılarak veya farklı etkinliklerle daha etkin bir eğitim ortamı sağlanmaktadır.

Hazırlık sınıfında kullanılan araç ve gereçler açısından ders kitaplarına ek olarak her derste mutlaka akıllı tahta kullanılmaktadır. Ebced serisinin konuları akıllı tahtaya yüklenerek ders akıllı tahtadan işlenebilmektedir. Zaman zaman ders konuları ile alakalı veya güncel meselelerle ilgili kısa videolar izletilmektedir.

Hazırlık sınıfı sınav sistemi şu şekildedir: Arapça eğitimi toplamda dört kur şeklinde verilmektedir. Her kurun bitiminde bir vize bir final sınavı yapılmaktadır.

¹²⁰ Karaman, Sinanoğlu, Aşlamacı, Mehmet Korkut Çeçen, *Geçmişten Günümüze İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi*, 52.

Eğitim-öğretim yılı bitimine kadar dört vize dört final sınavı yapılmaktadır. Öğrencinin bir kurdan geçmesi için en az 60 alması gerekmektedir. Eğer iki kuru geçemezse sınıf tekrarı yapmaktadır. Her kurda 60 ve üstü not alınır 70 ve üstü ortalama ile hazırlık sınıfı tamamlanmış olmaktadır.

Birinci Kur: Bu seviyede Muhâdese (haftada 4 saat), İmlâ (haftada 2 saat), Ta'bir (haftada 4 saat), İstima (haftada 4 saat) derslerinin yanı sıra 2 saat Kur'an'ı Kerim dersi görülmektedir. Gramer dersleri ise; 6 saat Nahiv, 2 saat Sarf dersi şeklindedir. Başlangıç düzeyinde Arapça kırâe dersine önem verildiği gibi İmlâ derslerinde doğru yazım kurallarının öğretilmesine özellikle önem verilmektedir. Bu seviyede dersler genel itibariyle öğretmen anlatım merkezli işlenmektedir. Metinler harekeli şekilde yazılmıştır. Genel olarak öğrencinin yaşadığı çevre ve aile, renkler, haftanın günleri, meslekler, alışkanlıklar, hobiler, spor türleri, insan bedeni gibi konulardan oluşmaktadır. Gramer derslerinde ise başlangıç düzeyine uygun olarak harfler ve rakamlar, hareketler, zamirler, ismi işaretler, soru edatları, fiil çeşitleri, zarflar, cümle çeşitleri, harfi cerler, müzekkerlik-müenneslik gibi temel konular işlenmektedir. Bu serinin kitabı 8 haftada tamamlanmaktadır.

İkinci Kur: Bu seviyede Muhâdese (haftada 4 saat), İmlâ(haftada 2 saat), Ta'bir (haftada 4 saat), İstima (haftada 4 saat) dersleri işlenmektedir. Konular biraz daha genişletilerek sunulmaktadır. Metinler; şehirler ve mekânlar, ulaşım türleri, Arap dilinin önemi ve özellikleri, önemli şahsiyetler, kültürel yerler, ilimler, hikâyeler gibi konu başlıklarından oluşmaktadır. Gramer dersi 6 saat nahiv, 2 saat sarf şeklindedir. Lazım ve müteaddi fiiller, naibi fail, i'rab halleri, çoğullar ve türleri, fiil çekimleri gibi konular işlenmektedir. Kur'an'ı Kerim dersleri 2 saat verilmektedir. Dersler çoğunlukla öğrenci merkezlidir. Bu serinin kitabı birinci kurda olduğu gibi 8 haftada tamamlanmaktadır.

Üçüncü Kur: Bu kurda imlâ dersi dışında Muhâdese (haftada 4 saat), Ta'bir(haftada 4 saat), İstima (haftada 4 saat) dersleri verilmektedir. Metinler; Başarının anahtarı, motivasyonu arttırmak gibi kişisel gelişim konuları, gençlik meselesi, sağlık, bankalar, enerji, iletişim araçları, Kur'an'ı Kerim ve ilimleri, İslam'da ahlak ve değerler, meşhur üniversiteler, ticaret ve ekonomi gibi aktüel, güncel konulardan oluşmaktadır. Kur'an'ı Kerim dersleri 2 saattir. Gramer dersleri 6 saat nahiv, 2 saat sarf şeklindedir. Derslerde, esma'ül-hamse, mi'sal ve ecvef, nakıs fiil çekimleri, haber ve çeşitleri, soru edatlarının i'rabı, mastar ve çeşitleri gibi konular yer almaktadır. Bu

seviyede hedef dil tamamen Arapçadır. Konular biraz daha genişletilerek işlenmektedir. Dersler anlatım yönteminden aksine öğrenci merkezli işlenmektedir. Kur 8 haftada tamamlanmaktadır.

Dördüncü Kur: Bu kurda imlâ dersi dışında Muhâdese (haftada 4 saat), Ta'bir (haftada 4 saat), İstima (haftada 4 saat) dersleri verilmektedir. Metinler, İslam Akaidi, Birleşmiş Milletler cemiyeti, İslam Fıkhi, edebiyat ve edebiyatçılar, dünyanın yedi harikası, önemli komutanlar, fıkralar, Hadis ilmi, keşifler-icatlar gibi konu başlıklarından oluşmaktadır. Kur'an'ı Kerim dersleri 2 saat verilmektedir. Nahiv dersi 6 saat, sarf dersi 2 saat şeklindedir. Bu derslerde hâl, temyîz, istisna, ismü'l-tafdil, münâda, sayılar, ismi zaman, ismi mekân, sıfat, atıf, te'kid, bedel, şart edatları, taaccup, nef'i üslubu gibi ileri düzeyde konular işlenmektedir. Hedef dil tamamen Arapçadır. Dersler anlatım yönteminden ziyade büyük oranda öğrenci merkezli işlenmektedir. Metinler öğrenciler tarafından okunup, tercüme edilmektedir. Hoca sadece yanlış yapıldığı takdirde müdahale etmektedir. Konu ile ilgili alıştırmalar yine öğrenciler tarafından cevaplandırılmaktadır. Dördüncü kurda diğer kurlarda olduğu gibi 8 haftada tamamlanmaktadır.

Kullanılan Araç ve Gereçler: Dört seviye içinde kullanılan araç-gereçler: Ders kitabı, alıştırma kitabı, akıllı tahta, beyaz tahta, projeksiyon aleti, sesli ve görüntülü dinletiler şeklindedir.

3.3.2. İnönü İlahiyat Fakültesi Hazırlık Sınıfı Arapça Eğitim Hedefleri

- Fasih (standart) Arapçanın, okuma, dinleme, konuşma ve yazma gibi dört temel dil becerisini öğrencilere kazandırmak.
- Arapça öğretiminde öğrenci merkezli yöntem ve teknikler kullanarak eğitimi etkin hale getirmek.
- İlahiyat hazırlık sınıfı öğrencilerini, alan dersleriyle ilgili Arapça ana kaynakları okuyup anlayabilecek düzeye çıkarmak.
- Alan dersleriyle ilgili, seviyelerine uygun kavramları, bilgileri vererek öğrenciyi lisansta karşılaşacakları alan dersleri için zemin oluşturmak.
- Öğrenciye, Arapçayı sosyal hayatta kendisini rahat ifade edebilecek şekilde, pratikte kullanabilecek imkânlar sunmak.
- Eğitim süreci boyunca tamamen hedef dil olan Arapçayı kullanmak.

- Arapça eğitimini, alanında uzman öğretim görevlileri ve modern araç gereçlerle ileri düzeye çıkarmak.
- Hazırlık sınıfı Arapça eğitim sürecinin başarıyla tamamlanması için öğretim programlarının ve müfredatın geliştirilmesini sağlamak.

3.3.3. İnönü İlahiyat Hazırlık Sınıfı Ebcet Dil Öğretim Seti-Silsiletun li-ta'îmi'l luğati'l-Arabiyye li'n-nâtikîne bi gayrihâ

Ebcet dil serisi 2015 yılında hazırlıkları yapılmış olup 2016 yılında yayınlanmıştır. Dört kurdan oluşmaktadır. Her kurda öğrenci ders kitabı ve çalışma kitabı olmak üzere iki, toplamda sekiz kitap hazırlanmıştır. Dil setinde aracı bir dil kullanılmaksızın Arapça öğretimi hedeflenmektedir.¹²¹

Yazarlar: Ahmet Nettuf, Muhammed Nur Yusuf, Sabri Türkmen, Atik Aydın ve Hüseyin Polat

Yazarlar, Ebcet dil serisini hazırlamak için bir plan eşliğinde aşağıdaki hedefleri belirlemiştir.

- Ana dili Arapça olmayanlara yönelik bir dil öğretim seti hazırlanmasına ihtiyaç duyulmuştur.
- İlahiyat fakültesi öğrencilerinin Arapça öğrenim ihtiyaçlarına cevap vermek amaçlanmaktadır.
- Arapça öğretimi konusuna olan ihtiyacın farkında olan ve önem veren alanda uzman hocalar bulunmaktadır.
- İhtiyaç duyulan dil öğretim setini planlamak gerekmektedir.¹²²

Kitabın Hazırlanma Süreci: Uzman bir ekip tarafından Ebcet dil serisinin tasarımı özenle planlanıp hazırlanmıştır. Serinin bütün kitaplarında modern bir üslup hâkimdir. Sayfa içi tasarımda çizgili kare ve dikdörtgen geometrik çizimler uygulanmıştır. Alıştırma ve öğrenci kitabı olmak üzere her kurda iki kitap şeklinde hazırlanan serinin öğrenci kitabında her bir dil becerisi için ayrı bir renk olmak üzere altı renk, alıştırma kitabında sadece iki renk kullanılmıştır. Serinin birinci ünitesinden son ünitesine kadar kolaydan zora aşamalı bir geçiş yapılmaktadır. Her konunun başında yer verilen resim ve hazırlık soruları ile öğrencinin konuya zihnen hazırlanması

¹²¹ Türkmen, *Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretimi*, 137.

¹²² Türkmen, *Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretimi*, 138.

hedeflenmektedir. Öğrenci çevresi ve sosyal hayatı ile bağlantılı konuların seçilmesi tercih edilmiştir. Öğretim içeriği ile dil becerileri arası uyum sağlanmaktadır.

Ebced Serinin Önsözü: *Ebced silsiletun li-tâ'lîmi'l-luğati'l-Arabiyye li'n-nâtikîne bi gayriha* isimli dil serisi Türk üniversitelerindeki İlahiyat ve İslami ilimler fakültelerindeki öğretmen ve öğrenciler için hazırlanmıştır. Ebced dil serisi her bir seviyedeki öğrenciyi üst seviyelere çıkaracak dil becerilerini kazandırmayı hedeflemektedir. Bir yıldan daha fazla süren düzenli günlük çalışmayla uzman yazar ve tasarımcı ekip tarafından büyük bir emek harcanarak son şeklini almıştır. Kitap hazırlanmadan önce ana dili Arapça olmayanlara Arapça öğretimi için ayrıntılı bilgiler içeren dosya hazırlanmıştır. Kitap ikinci dil öğretiminde kullanılan Avrupa Ortak Başvuru metni (CEFR) ve Amerikan Konseyi Yeterlilik İlkeleri (ACTEL) çerçevesinde Arapça dilinin özgünlüğü ve hedef kitle olan İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin ihtiyaçları dikkate alınarak Ebcedin içeriği standart hale getirilmiştir. Seri temel dil becerilerinin her birini ayrıntılarıyla sunan bir kaynak eser niteliğindedir.

Dil setini hazırlayan yazarlar; sözlü ve yazılı ve dilbilgisi becerilerini kapsayacak şekilde dinleme, konuşma, okuma, anlama, dilbilgisi ve yazma becerilerini yansıtacak şekilde seriyi hazırlamışlardır. Dört seviyenin her bir bölümü hazırlanırken belirtilen temel ilkeler benimsenmiş dil ve beceri gelişimine paralel olarak dil seviyelerinde ilerleme esas alınmıştır.

Ders planlaması her düzeyde sekiz hafta ders, dokuzuncu hafta sınav haftası şeklinde planlanmıştır. Her hafta yirmi dördü ders veya on iki blok şeklinde işlenen derslerde her bir blok derste ünitenin bir dersi bitecek şekilde planlanmıştır. Sekiz haftaya dağıtılan on iki ünite, her hafta iki ünite işlenecek şekilde hazırlanmıştır. Her bir ünite altı veya yedi konudan oluşmaktadır. Ünitedeki tüm konular birbiri ile bağlantılıdır.

Ebced kitabının iki temel ilkeye dayanarak dört seviye için eğitim içeriği oluşturuldu. Bunlardan ilki konuların kolaydan zora aşamalı bir şekilde ilerlemesi, ikincisi her seviye için genel bir Arapça eğitimi sunmaktır. Serinin her bir seviye için hazırlanan kitaplarına özel başlıklar verilmektedir. Bu başlıklar şu şekildedir:

Birinci seviye: Ben ve Dünyam, öğrencinin toplum içinde konumu, yaşadığı çevre, ailesi vb. konularla ilgilidir.

İkinci seviye: Çevremdeki Dünya, hedef dil olarak sadece Arapça olmasına dikkat edilir.

Üçüncü seviye: Aktüel Konular, genel olarak üçüncü seviyede Aktüel konular ele alınmaktadır.

Dördüncü seviye: Beşeri Bilimler, Kur'an'ı Kerim ve onunla ilgili ilimler, İslam ahlakı, Fıkıh, Hadis ilmi gibi uzmanlık alanları ele alınır.

Seride dilbilimsel, dini ve yeteneklere dayalı uygulamalara ek olarak ahlaki ve kültüre dayalı konular da yer almaktadır.

Dil seti öğrencilerin fikirlerini sözlü ve yazılı olarak doğru bir şekilde ifade etmesine ve her projede kendisine verilen görevi yerine getirmesine yardımcı olacak bir dizi eğitim aracı olarak görülmektedir.

Dil setini hazırlayan ekip doğru bir yaklaşım geliştirmek ve hedef grubun ihtiyaçlarını karşılamak için büyük çaba sarf etmekle birlikte mükemmellik iddiasında bulunmadıklarını ve konunun uzmanlarına başvurarak seriyi zenginleştirmeye ve yanlışları düzeltmeye katkıda bulunan her öneri ve görüşü değerlendirdiklerini ifade etmektedirler.¹²³

Dil Serisinin İçeriği: Ebced dil serisinde dil olarak, standart Arapça olarak isimlendirilen fasih Arapça kullanılmıştır. Dil setinin birinci seviyesinde Arapça hakkında hiç bilgisi olmayanlar dikkate alınarak birinci seviye kitabında, başlangıç düzeyindeki öğrenciye gerekli bilgiler verilmiş öğrencinin öncelikle Arapça harflere ve seslere alışması, Arapçada çok sık kullanılan kelimelerin öğretimi hedeflenmiştir. Kelime öğretiminde basitten zora doğru aşamalı bir sıralama takip edilmiştir.

Her dört seviyede 12 ünite, her üniteye 6 veya 7 ders bulunmaktadır. Kitapta yer alan metinler diyalog veya nesir şeklindedir. Temel dil becerileri her üniteye sırayla şu şekildedir.

- Dinleme (istima): 2 sayfa
- Konuşma (muhâdese) 2 sayfa
- Dil bilgisi (nahv) 2 sayfa
- Okuma (kırâe) 2 sayfa
- Anlatma (ta'bir) 2 sayfa

¹²³ Ahmet Nettuf, Muhammed Nur Yusuf, Sabri Türkmen, Atik Aydın, Hüseyin Polat, *Ebced silsiletun li-ta'lîmi'l- Arabiyye li'n- nâtikîne bi- gayrihâ, Kitabu'tâlib* (Malatya: Ebced Dil Eğitim Basım Yayıncılık, 2016), 1, 5-9.

- Dil bilgisi (sarf) 2 sayfa
- Yazı (imlâ) 2 sayfa

İstima dersleri birinci seviye kitabında her ünite ilk ders olarak verilmektedir. Serinin diğer ciltlerinde iki ünite bir verilmektedir.

Nahiv ve sarf konuları ilk altı ünite temel konu olarak işlenmemiş bilgi aktarımı şeklinde yer verilmiştir. Daha ileri düzeydeki ünitelerde gramer temel kuralları sunulduktan sonra bilginin kalıcı hale gelmesi için alıştırmalara yer verilmiştir.

Muhâdese konuları diyalog şeklindedir. Diyaloglar kolaydan zora doğru ilerlemektedir. Muhâdese dersi öncesinde diyalog konusuyla ilgili resim konularak ve genel üç soru sorularak öğrencinin konuya hazırlanması hedeflenmektedir.

Kırâe dersi öncesinde, okunacak metin ile alakalı fotoğrafa yer verilmekte ve konuyla ilgili sorularla öğrenci konuya hazır hale getirilmektedir. Konu seçimlerinde öğrencilerin kültürü göz önünde bulundurulmaktadır. Öğrencilerin metni genel olarak anlamaları ve metindeki ana fikri öğrenmeleri hedeflenmektedir.

Nahiv ve sarf gibi dilbilgisi konularının anlatımından önce diğer konularda olduğu gibi öncesinde konu ile ilgili soru sorularak öğrenci için ön hazırlık yapılmaktadır. Konu işlendikten sonra ilgili alıştırmalarla çokça pratik yapılarak dilbilgisi kurallarının öğrencide beceri haline gelmesi sağlanmaktadır.

Ta'bir dersi konusu ile ilgili fotoğraf ve sorulara yer verilerek öğrenci konuya hazırlanmaktadır. Arapçada yaygın bazı tabirlere yer verilerek öğrencilerden benzer cümleler kurmaları ve konulara uygun birer kompozisyon yazmaları istenerek sözlü ve yazılı anlatma becerisini geliştirmeleri beklenmektedir.

İmlâ dersi konu anlatımından önce verilen sorularla öğrencinin zihnen konuya hazırlanması hedeflenmektedir. Konu anlatımından sonra ilgili metin ve çözümlü örnek alıştırmalar ile kuralların pekişmesi sağlanmaktadır. Alıştırmalar her düzeyde öğrencinin yazılı anlatım becerisini geliştirmeyi hedeflemektedir.¹²⁴

¹²⁴ Türkmen, *Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretimi*, 152- 165.

3.3.4. Ebced Dil Öğretim Seti Yazar Grubu İle Mülakat

3.3.4.1. Prof Dr. Sabri Türkmen İle Mülakat

29 Haziran 2021 tarihinde Prof Dr. Sabri Türkmen hoca ile İnönü İlahiyat Fakültesi binasında gerçekleştirilen mülakatta Sabri Türkmen hoca, Ebced dil seti için görüşlerini belirtmiştir.

1. Ebced Dil Serisini hazırlamaya neden ihtiyaç duydunuz?

Bizler daha öncesinde İnönü İlahiyat Fakültesin de farklı dil setlerini uyguladık. Mevcut olan dil setlerinin bizim öğrencilerimiz için çok uygun olmadığını gördük. Bazı dil setlerini beğenmemize karşın uygun olmayan yerler muhakkak bulunmaktaydı. Örneğin bir kısmında Türkiye’den hiç bahsedilmemekteydi. Ancak öğrencinin kendi yaşadığı ülke ile ilgili şeyleri görmesi öğrenci için teşvik, motive edici olmaktadır.

Dil setleri arasında genellikle yurt dışında Arapların hazırladığı setler bulunmaktaydı. Yani hangi dil setini incelersek kendimize göre bir eksiklik buluyorduk. Sonraki süreçte hem bizim ders programımıza uygun bir dil seti olmalı hem de Arapça olması hasebiyle Arap kültürünü, aynı zamanda bizim yaşadığımız toplumu ve İslami kültürü yansıtan bir set olmalı şeklinde planladık. Çünkü karşımızdaki muhatap kitle ilahiyat öğrencilerinden oluşmaktadır. Bu nedenle İlahiyat Fakültesinde okutulacak bir sette öğrenci hem Arapça öğrenilebilmeli hem de bu set lisans alan dersleri açısından ihtiyaçları karşılayacak düzeyde olmalıydı. Diğer setlerde biz bu bahsedilen hususları bir arada bulamadık. Örnek verecek olursak, bir kısmı dil hakkında bir şeyler öğretiyor ancak İslamî kültürden hiç bahsetmiyor, bir kısmında ise ders planlaması yapılırken sürenin yeterli olmaması gibi sorunlar olabiliyordu. Somutlaştıracak olursak, seksen dakikalık bir blok derste, altmış, yetmiş dakikada biten bir metin olmalı ki dersler ona göre planlı uygulanabilsin. Örneğin *el-Arabiyyetu Beyne Yedeyk* kitabında konuya başladığınızda metnin yarısına gelmeden ders bitmiş oluyordu, bir sonraki ders bir gün sonra ise sorun teşkil edebiliyordu. Bu ve benzeri uyumsuzluklar bulunmaktaydı. Dolayısıyla bir dil seti hem ders sayısı olarak Türkiye’deki ders programına uygun hem de öğrencinin alması gereken, ihtiyaç duyduğu bilgi hususunda tatmin edici nitelikte olmalıdır diye düşünüyoruz.

Üzerinde durulması gereken önemli bir hususu da belirtmek gerekirse; Türk hocaların hazırladığı setlerde onların göremediği Arap hocanın okuduğu zaman

dikkatini çeken sorunlar bulunabiliyordu. Yine Arap hocanın hazırladığı setlerde Türk hoca okuduğunda karşılaştığı sorunlar baş gösteriyordu. Bunları aşmak adına Arap ve Türk hocaların birlikte hazırlayacağı böyle bir dil setine ihtiyaç var düşüncesiyle İnönü İlahiyat Fakültesi'nde görev yapan Arap ve Türk öğretim görevlileriyle bu seriyi hazırladık.

2. Ebced Dil setinin hazırlık sürecinden kısaca bahsedebilir misiniz?

Seriyi yazmaya başlamadan önce çok ciddi bir hazırlık süreci gerçekleşmiştir. 700-800 sayfalık ön hazırlık belgelerinde pek çok sorunun cevabı aranmıştır. Buna göre, ortaya çıkacak eserde hangi konular olmalı, öğrencilerin özellikle ihtiyaç duyduğu konuların neler olduğu üniteler tespit edilirken birinci seviyeden ikinciye, ikinci seviyeden üçüncüye geçiş yaparken hangi kelimeleri eklemek ya da çıkarmak gerektiği, kitapta hangi dil becerilerine yer vermek gerektiği, istima, muhâdese, kırâe, imlâ, nahiv, sarf hangi ağırlıkta olmalı sorularına bulunan cevaplar çerçevesinde, ciddi anlamda bir alt yapı çalışması ve hazırlığı yapıldı.

3. Serinin Arapça öğretimi açısından hedefleri nelerdir?

Ebced dil serisiyle birlikte ilahiyat hazırlık sınıfını başarılı bir şekilde bitirebilen öğrencilerin şunları bilmesi hedeflenmiştir: Öğrenci, hazırlık sınıfıyla birlikte bu seriyi de tamamlamış olacak ve önüne gelen herhangi bir Arapça kitabı sözlük yardımıyla da olsa kendi başına okuyup anlayabilecek, ayrıca temel gramer konularını bilmiş olacak, onun haricinde gerek duyduğunu rahat bir şekilde anlayabilecek gerekse kendi düşüncesini ifade edebilecek, aynı zamanda hem konuşarak hem de yazarak kendisini ifade edecek düzeyde olmalıdır.

Ekleyeceğimiz diğer bir husus, seride uyguladığımız şu yöntemdir: Öğrenciye hem genel Arapçayı vermek hem de lisansta okuyacağı İslami ilimler hakkında önceden bilgilendirmek. Dolayısıyla biz birinci seviyede bunu esas alarak öncelikle her öğrencinin ihtiyaç duyacağı genel Arapçayı sunmaya gayret gösterdik. Birinci seviye kitabında İslami bir konuya başlık olarak yer verilmediği görülecektir. Ancak muhatap kitle İlahiyat öğrencisi olduğu için biz Ebced dil serisinde arka planda şunu vermeye çalıştık. Öğrenci kitapta “ben okula gidiyorum” cümlesi bulabildiği gibi “mescide gidiyorum” cümlesi de bulabiliyor. Burada kelime bazında öğrenciyi muhatap kılmayı hedefledik. Bu anlamda kelime bilgisi %5 civarında diyebiliriz. İkinci seviye kitabında artık dini konular dâhil olmaktadır. Öğrenci yavaş yavaş Arapçayı anlamaya

başlamaktadır. Öğrencinin ilahiyat üçüncü ve dördüncü sınıfta alacağı ilahiyat derslerine bir zemin oluşturması açısından İslami konular, ikinci seviye kitabında %10 civarında, üçüncü seviye kitabında %20, dördüncü seviye kitabında %30 gibi aşamalı bir şekilde sunulmaktadır. Örnek verecek olursak, Tefsir, Hadis, Fıkıh gibi alan dersleri veya dini şahsiyetler ile ilgili bilgiler her seviyeye uygun oranda verilmektedir. Böyle bir bilgi aktarımının öğrenci üzerinde çok ciddi faydası olmaktadır. Eğer öğrenci hazırlık sınıfında gördüğü Arapçayı çok iyi değerlendirirse öğrenciye ileriki sınıflarda kolaylık sağlayacaktır.

4. Ebcad Dil Seti temel dil becerilerini karşılıyor mu?

Temel dil becerileri diğer setlerde istima, kırâe, muhâdese şeklinde iken bu sette ek olarak imlâ becerisi de bulunmaktadır. Ayrıca nahiv ve sarf gibi gramer dersleri de yer almaktadır. Bunları da eklediğimiz zaman yedi beceriden bahsetmemiz mümkündür. Ebcad serisinin bunların hepsini karşıladığını düşünüyoruz.

5. Ebcad Dil Setinin okutulduğu günden itibaren (2016-2021) öğrenci başarısı üzerindeki etkisinden bahsedebilir misiniz?

2016-2017 öğretim yılından itibaren hazırlık sınıfı ders kitabı olarak okutulmaya başlandığında şunları gözlemledik: Planlı programlı hazırlandığı için daha önce mustarip olduğumuz, konunun yarım kalması gibi sorunlarla bu sette karşılaşmadık. Derste başladığımız konu ertesi güne kalmadan bitirilmektedir. İstima, muhâdese, kırâe, imlâ gibi derslerde Arap-Türk hoca ayrımı yapılmamakla birlikte gramer derslerine Türk hocaların girmesi daha uygun olur düşüncesiyle gramer dersleri mümkün olduğunca Türk hocalara verilmektedir.

Ayrıca daha önce kültürel kaynaklı farklı sorunlar da olabiliyordu. Diğer dil setlerinde her ne kadar İslami bir alt yapı olsa da örneğin Arap kültüründeki bazı konular bizde farklı olabilmektedir. Durumun netleşmesi için vereceğimiz şu örnek yararlı olacaktır. İslam da çok evlilik meselesinin Müslüman ülkelerdeki farklı uygulamaları çok ciddi bir sorun gibi algılanmaktadır. Bariz kültürel farklılıklara ders kitaplarında bu şekilde yer verilmesi gibi sorunlarla artık karşılaşmamaktadır.

6. Sizce Ebcad dil serisinin eksik yönleri nelerdir?

Biz her yıl, serinin yeni baskılarında seriyi revize ediyoruz. Bu yapılırken öğrenci ya da hocaların görüşlerine başvuruluyor. Daha çok kitabı okutan hocalarımızdan aldığımız geri dönütlerden hareketle revize işlemini gerçekleştiriyoruz. Bizim serinin

özelliklerinden bir tanesi de üniteye metni yerleştirirken metnin, ünitenin konusuyla aynı olmasına dikkat edilmiş olmasıdır. Örneğin ünitenin konusu eğitim-öğretim ise diğer bütün derslerdeki (istima, kırâe, muhâdese, imlâ) konular da eğitim-öğretim ile ilgili olmalı, eğer meşhur şahsiyetlerden söz ediliyorsa diğer bütün derslerde de öyle bir metin olması gözetilmiştir. Aynı şekilde gramer konularında verilen örnek metnin ya da cümlelerin ünitenin konusu ile aynı olması gerekmektedir. Ancak aynı konunun gramer dersinde metin olarak sunulduğunda bunun öğrenciye ağır geldiği görülmüş ve şu karar alınmıştır: Gramer dersinde konu bütünlüğü olmalı ancak metin olması zorunluluğu kaldırılmalı ve örnekler cümle halinde uygulanmalı, yani gramer dersindeki metinler cümleye dönüştürülmelidir. Çünkü gramer konusu metin içerisinde anlatıldığı zaman hem daha yapay bir metin oluyor hem de metin, öğrenciye bazen zor gelmekteydi. Siyak-sibaktan hareketle metin iyi okunmamışsa öğrencinin konuyu anlaması da zorlaşmaktaydı. Dolayısıyla yeni baskılarda bu tarz değişiklikler yapılmıştır.

Bahsedilmesi gereken diğer bir husus; her ne kadar birinci seviyeden dördüncü seviyeye kadar aşamalı bir yöntem takip etsek de ikinci seviyedeki bazı konuların üçüncü seviyeye göre olduğunu zaman içerisinde fark ettik. Bu sebeple bazı metinleri tekrardan ele alıp onları düzeltme kararı aldık ve yeni baskılarda yeniledik. Ancak aksaklıkların tam anlamıyla giderildiğini söyleyemeyiz. Her yeni baskı kontrol edildiğinde karşılaşılan sorunlar bazen matbaa hataları, kelime ve hareke gibi yazım hataları olabiliyor. Karşılaşılan bu sorunlar her yıl revize ediliyor.

7. Hocam son olarak eklemek istediğiniz bir husus var mı?

Son olarak kitap hakkında şunları söyleyebiliriz: Kitap temelde dört seviyeden oluşuyor. Öğrenci ve alıştırma kitabı olarak her seviyenin iki kitabı bulunmaktadır. Öğrenci kitabındaki konuyu hocalarımız bir blok derste hepsini işlemiş olmaktadır. Alıştırma kitabında konu ile ilgili alıştırmalar ödev olarak verilmektedir. Kırâe dersini anlattığımız zaman öğrenci kitabındaki alıştırmalar öğrencilerle beraber yapılmakta ama alıştırma kitabındaki sorular öğrencilere ev ödevi olarak verilmektedir. Bir sonraki derste ödevlerin yapılıp yapılmadığı kontrol edilerek yapılamayan alıştırma varsa öğrenciye yardımcı olduktan sonra dersin yeni konusuna başlanmaktadır.

Kitabın bir diğer özelliği, her dersin başında üç tane soru soruluyor olmasıdır. Öğrenciye konu ile ilgili soru yöneltildiği zaman öğrenci konu hakkında ön bilgi sahibi olmaktadır, soruları cevaplamaya çalışarak daha sonra derste hocayla birlikte derisi

anlamaya gayret edecektir. Evde de dersi tekrarladığı zaman öğrenci için konu pekişmiş olacaktır. Bütün bunlar öğrenci tarafından özenle yapıldığı takdirde azami derecede öğrenim gerçekleşecektir.

3.3.4.2. Doç. Dr. Atik Aydın İle Mülakat

28 Temmuz 2021 tarihinde gerçekleştirilen mülakat, Doç. Dr. Atik Aydın misafir öğretim üyesi olarak Katar’da bulunduğu için online olarak yapılmıştır.

1. Hocam İlahiyat Hazırlık Sınıfı için dil seti hazırlamaya nasıl karar verdiniz?

Böyle bir dil seti yazmaya teşebbüs etmemizin sebebi; yıllardır hazırlık sınıflarında kullandığımız kitapların bazılarının *el-Arabiyye beyne yedeyk* gibi set halinde, bazen de ayrı ayrı kitaplar şeklinde olmasıydı. Hemen hemen her eğitim-öğretim sezonunun sonunda sıkıntılarla, problemlerle karşılaşıyorduk. Dolayısıyla beş, altı yıl boyunca neredeyse her sene farklı bir kitap seçme ihtiyacı hissettik. Tecrübelerimiz neticesinde piyasada bize ve öğrencilerimize uygun, büyük oranda ihtiyacımızı karşılayacak bir dil setinin olmadığı belirlenince öğretim üyesi arkadaşlarla birlikte böyle bir çalışma yapmaya karar verdik. Yani asıl çıkış noktamız bu oldu ve böylelikle 2015 yılında hazırlıklara başladık.

Bu sürece gelinceye kadar hazırlık sınıflarında, bazen set şeklinde bazen de set halinde olmayan kitapları tercih ettiğimizde ders programıyla uyumsuzluklar olmaktaydı. Şöyle ki gramer konuları için seçtiğimiz kitaplar ile kırâe için seçtiğimiz kitaplar uyumlu olmayabiliyordu. Birbirine paralel bir şekilde devam edilemiyordu. Set halinde olmayınca bu tarz sorunlar yaşanıyordu. Set halinde olanlara baktığımızda piyasada Arapçayı öğretmeye yönelik böyle büyük oranda ihtiyacı karşılayacak bir setin olmadığını fark ettik. *Beyne yedeyk* gibi çoğu otuz, kırk yıl önce yazılmış, *el-Arabiyye li'nâşîin*, *el-Arabiyye li'l-hayat* gibi setler vardı.

Hatta Suudi Arabistan’dan, farklı Arap ülkelerinde mevcut olan kitaplardan getirip Malatya’da bastırduğumuz *el-Arabiyye li'l-Âlem* isimli setin bir cildi çok iyiymken diğer cildi kötü olabiliyordu. Böyle hem set halinde olan kitaplarda hem de set halinde olmayan kitaplarda bu tarz sıkıntılarla karşı karşıya kalabiliyorduk. Dolayısıyla öğretim görevlisi hocalarla yaptığımız görüşmeler neticesinde “biz, öğrencilerimiz için kendimiz bir set hazırlayalım” şeklinde bir karar verildi. Böylece Ebcéd kitabı çalışmalarına

başlanıldı. Özetle Ebced dil seti çalışmamızın temel sebepleri bunlardan ibarettir. Kitap çalışmaları 2015 yılında başladı, 2016 yılında yayınlandı.

2. Hocam Ebced dil setinin Arapça öğretimi açısından hedefleri nelerdir?

Genel olarak birinci hedef, temel dil becerilerini öğrenciye kazandırmaktır. Bu becerileri, kırâe, kitâbe ya da tâ'bir şeklinde isimlendirmeyi tercih ettik. İstima, muhâde gibi temel becerileri kazandırmak için bir bütün olarak set şeklinde olan kitapların genellikle temel hedefi bu şekildedir. Seriyi hazırlarken bizim de temel hedefimiz bu oldu. Ama ayrı olarak bir diğer önemli hedefimizde ilahiyat hazırlık sınıflarına yönelik bir kitap hazırlamaktır. Çünkü basıldığı günden itibaren hala en çok tercih edilen, Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi bünyesinde yayınlanan “Silsiletü'l-lisan” isimli dil setine genel olarak baktığımızda içerisinde örnek olarak ayetlere yer verilmediğini görmekteyiz. Dolayısıyla bizim temel hedef kitlemiz olan ilahiyat öğrencisine Arapçayı öğretirken ilahiyat kültürünü, literatürünü, kavramalarını, kelimelerini de iletmış ve bu yolla hazırlık sınıfı öğrencisini ilahiyat lisans bölümüne hazırlamış olalım şeklinde hedeflerimizden bahsetmemiz mümkündür.

Özellikle nahiv ve sarf bölümlerinde çok sayıda ayet ve hadise yer verildi. Örnek verecek olursak, gramerle ilgili mef'ûl konusu anlatılmak istenirse öncelikle açık, basit, öğrencinin rahat anlayacağı bir ayet, ifade varsa öncelik olarak onun kullanılmasına gayret gösterildi. Tabi bunu yaparken serinin böyle bütünüyle dini bir kitaba dönüşmesinden de uzak durulmaya çalışıldı. Çünkü öncelikle genel Arapçayı da vermemiz gerekiyordu, o yüzden birinci ve ikinci seviyede dini metinlere daha az yer verildi. Üçüncü ve dördüncü seviyede daha çok ayetlere, hadislerle, dini terimlere, metinlere yer vermeye gayret edildi. Ama bunun dışında yine hazırlık sınıfı öğrencisini lisansa hazırlamak için, ayrıca ilahiyatta okutulan derslerin temel kavramlarını veren ünitelere yer verildi. Mesela el-Akide'tü'l-İslamiyye isimli İslam inancıyla alakalı bir ünite hazırladıktan sonra *el-Fıkhu'l-İslamiyye* isimli bir üniteye geçildi. Bu ünitelerde fıkıh ile ilgili metinler seçildi, fıkıh alimlerinden bahsedildi, diğer bir deyişle fıkıh kültürünü kazandıracak bilgilere yer verildi. Yine Hz. Peygamberin hayatıyla ilgili *Sîre'n-nebeviyye* isimli ünite konu bir bütün halinde ele alındığı için tam manasıyla anlaşılır hale geldiğini söyleyebiliriz. Örnek verecek olursak, dil setinde ders istima ile başlamakta, sonra muhâde, sonra kırâe ile devam etmekte, iki gramer konusu sonrasında da tâ'bir ve imlâ dersi ile tamamlanmaktadır. Bu derslerde fıkıh ile ilgili

kelimelere, Hz. Peygamberin hayatıyla ilgili metin şeklindeki alıştırmalara, gramer konularında örnek cümlelere yer verilmektedir. Özetle ifade edecek olursak ünitenin konusu çerçevesinde metinler ve örnekler verilmeye çaba gösterildi.

Ebced dil setini hazırlamada hedeflerimiz özetle; dört temel dil becerisini vermek, dil öğretiminin yanında ilahiyat kültürünü kazandırmak ve hazırlık sınıfı öğrencilerini ilahiyat bölümüne hazırlamaktır. Dil setini bütün bunları esas alarak hazırlamaya gayret gösterdik.

3. Hocam, Arapça dil öğretimi açısından olsun, dil becerilerini yansıtması açısından olsun bahsettiğiniz bu hedefleri Ebced dil serisi karşılıyor mu? Sizce eksik yönleri var mı?

Bu tarz kitapların yazımı ilk bakışta kolay gibi görünse de aslında pek kolay olmamaktadır. Çünkü sunduğunuz her cümlenin hesabını yapmak zorundasınız. Yani burada kullandığımız cümle öğrenciyi nasıl etkiler? Hazırladığımız alıştırma öğrenciyi nasıl etkiler? Öğrenci bunun ne kadarını öğrenir? Ya da bu cümleler, öğrenmeyi kolaylaştırır mı yoksa durumu daha mı zorlaştırır? Tüm bunların hesabının yapılması gerekmektedir. Dolayısıyla bu konuda böyle mükemmel bir kitap hazırlamak pek mümkün değildir. Ancak gördüğümüz kadarıyla piyasada mevcut olan dil setleri arasında Ebced'in, eksik yönleri daha az olan bir set olduğunu söyleyebiliriz.

Genel olarak baktığımızda durum bu şekildedir. Ancak yaptığımız dersler esnasında, öğrencilere bu kitabı okuttuğumuz zaman en çok karşılaştığımız temel kusurlarından bir tanesi seçtiğimiz metinlerin zorluğudur. Özellikle başlangıç düzeyindeki bölümlerde öğrencinin seviyesini biraz aşan bir üslup bulunmaktadır.

Şu ana kadar kitabın dördüncü baskısı yapıldı. Her yeni baskıda düzeltme yapma ihtiyacı hissedildi, kitabın okutulduğu diğer üniversitelerdeki hocalardan gelen eleştiriler ve önerileri de dikkate alınarak düzeltmeler yapıldı. Ancak bu yıl daha kalıcı, daha köklü bir gözden geçirmeyle ilgileniyoruz. Yani son yapılacak değişiklikle kitap öyle bir hale gelmeli ki artık çok fazla değişime ihtiyaç duyulmasın, çünkü değişiklikler neticesinde bazen ikinci baskıyla üçüncü baskı arasında farklılıklar oluşmaktadır. Mesela bir öğrencinin elinde ikinci baskı varken, diğer öğrencinin elinde üçüncü baskı bulunuyorsa ders sırasında oluşan farklılık sorun oluşturabilmektedir. Zaman zaman bu durum hoca için de zorluk teşkil etmektedir. Onun için seride yapılması gereken değişiklikleri biraz daha genel bir şekilde ele alarak birkaç yıl hiç müdahale

gerekmeyecek şekilde düzeltmeleri yapmayı, sonrasında ihtiyaç olduğu takdirde tekrar gözden geçirip gerekli değişiklikler yapmanın daha uygun olacağını düşünüyoruz. Bu sebeple dil setinde bir eksiklik, bir problem olarak ne olabilir sorusuna, metinlerdeki zorluk düzeyinin seviyeler arasında dengeli olmayışı ve düzeltmelerde baskı farklılıklarının olması şeklinde cevap verebiliriz.

4. Ebc ed dil serisinin ders kitabı olarak okutulduğu günden itibaren öğrenci başarısı üzerindeki etkisi sizce nasıl oldu?

Bu soruya tam bir yanıt verebilmek çok zor. Çünkü daha önceki senelerle kıyasladığımızda Ebc ed in okutulduğu yıllarda öğrenci başarısının daha iyi olduğunu söyleyebiliriz ancak bilimsel olmak ve hakkaniyetli davranmak için şunu da sormak gerekir: Acaba bu başarı kitaplardan mı yoksa o dönemde güçlü olan hoca kadrosundan mı kaynaklanıyor? Ebc ed serisini hazırlayan kadronun derslere de girmesi başarıda önemli bir etkidir. Dolayısıyla kitabın elbette ki katkısı vardır. Ama önceki yıllara göre bu farklılığı ve başarıyı sadece kitaba bağlamak çok doğru olmayabilir. Onun için bu konuda kesin, net bir şey söyleyemeyiz. Başarının ya da başarısızlığın çok faktörleri ya da sebepleri olabilmektedir. Örneğin sınavsız gelen öğrencilerin kapasiteleri düşük olduğu zaman kitap çok iyi de olsa yine iyi bir başarı elde edilemeyebilir. Ya da öğrenci seviyesi yüksek olduğu zaman kitap yetersiz ise istenilen başarı sağlanmayabilir.

Başarı ya da başarısızlığın çok farklı sebepleri olduğu için bizler şu durumda ince, dakik testler ve anketler yapmadan böyle bir soruya tam olarak yanıt verme imkânımız olmaz. Kısaca şunu söyleyebiliriz, Ebc ed in okutulduğu 2017-2018 eğitim-öğretim yılından itibaren başarı anlamında daha iyi bir durum ortaya çıktığını kısmen doğrudur, çok objektif olmasa da genel kanaatim bu şekildedir. Şu hususa da değinmek yararlı olacaktır; aynı kapasitede olan öğrenciler üzerinde aynı hocalarla bir sene A kitabı okutulur, sonraki sene B kitabı okutulursa ancak o zaman objektif bir sonuç elde edebiliriz. Bu sebeple bu durumda bu soruya net bir cevap vermek zor görünüyor. Ancak önceki yıllara göre bu seriyle birlikte daha derli toplu bir öğretim gerçekleşti, çünkü önceki yıllarda farklı farklı kitaplar okutulduğu için daha dağınık bir eğitim söz konusuydu. Ebc ed serisinde hem metinlerin hem de gramer konuları ve örneklerinin birbirini destekliyor olması ve kitabı hazırlayan hocaların ders vermesi gibi faktörlerle daha iyi bir başarı olduğu söylenebilir..

3.3.4.3. Dr. Öğretim Üyesi Hüseyin Polat ile Mülakat

29 Haziran 2021 tarihinde, İnönü İlahiyat Fakültesi binasında Dr. Öğretim Üyesi Hüseyin Polat ile Ebced dil serisi için yapılan mülakatta Hüseyin Polat hoca görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir.

1. Ebced Dil Serisini hazırlama gerekçelerinden söz edebilir misiniz?

İnönü İlahiyat Fakültesinde çalışmaya başladığımız 2010 yılından itibaren çok farklı dil setleri kullanılmaya başlandı. Bizim istediğimiz şekilde Arapçayı öğretecek bir seri maalesef bulamadık. Bazı kitaplar muhâdese konularına çok yer verirken gramer konuları fazla bulunmuyordu. Bazılarında ise çok önemli yanlışlara rastladık, örnek verecek olursak öğrenciyi yanlış yönlendirecek cümleler veya kaideler noktasında birçok hata bulunmaktaydı. Bazı kitaplarda seviye çok yüksek iken bazılarında ise çok düşük olabiliyordu. Bazı serilerde ise bilgiden çok resimlerle karşılaşmaktaydık. Bu ve benzeri sebeplerden dolayı böyle bir seriyi hazırlamaya karar verdik. Ebced dil setinin iyi bir seri olduğunu düşünüyoruz.

2. Ebced Dil Serisinin sizce eksik yönleri nelerdir?

Zaman zaman okuma parçalarındaki zorlukları en önemli eksiklik olarak görüyorum. Yine çok olmasa da hareke yanlışlıkları ile de karşılaşyoruz. Bunlar dışında çok ciddi bir problemle karşılaşmadık.

3. Ebced Dil Serisinin Arapça öğretimi açısından hedefleri nelerdir?

Arapça öğretimi açısından en önemli hedefimiz, öğrenciyi İlahiyat Fakültesi derslerine uygun bir seviyeye getirmek, yani öğrencinin belli bir düzeyde Arapça öğrenmesi, rahat bir şekilde konuşabilmesi ve de özellikle İlahiyat Fakültesinde okutulan İslami ilimleri Arapça kaynaklardan anlayabilecek düzeye getirebilmektir.

4. Ebced Dil Serisi dil öğretimi açısından yeterli midir?

Bu seri İlahiyat Fakültesi öğrencisi için yeterlidir. Ancak daha ileri seviyede bir eğitim düşünülüyorsa mesela yüksek lisans, doktora gibi daha ileri düzeyde bir çalışma düşünülüyorsa o zaman yeterli olduğunu söyleyemeyiz.

5. Ebced Dil Serisi bütün dil becerilerini yansıtıyor mu?

Ebced dil serisi, bütün dil becerilerini (okuma, anlama, dinleme, konuşma) yansıtmaktadır. Buna bağlı olarak gramer konuları da yer almaktadır. Ebced dil serisi diğerlerinden farklı olarak bütün bu bilgileri tek bir ciltte bir arada bulundurmaktadır. Yani sarf ve nahiv gibi gramer konularının yanında istima, kırâe, muhâdese gibi konular

hep bir arada olduğundan öğrenci fazla kitap taşımak zorunda kalmıyor. Aynı zamanda her bir konunun sıralaması belli olduğu için öğrenci fazla zorluk çekmeden istediği bilgiye rahatça ulaşabiliyor.

6. Ebcad Dil Serisinin ders kitabı olarak okutulduğu günden itibaren öğrenci başarısı üzerindeki etkisi nasıl oldu?

Bizim bu konuda öğrencilere uyguladığımız anketler var. Gözlemlediğimiz kadarıyla öğrencilerin memnun kaldığını görüyoruz. Özellikle serinin kullanıldığı ilk yıllarda derse devamlı gelen, ders çalışan öğrencilerimizin çok ciddi anlamda seviye aldıklarını söyleyebiliriz. Örneğin Ebcad kitabından Arapça öğrenen öğrenciler arasında çok rahat bir şekilde Arapça konuşan öğrencilerimiz bulunmaktadır.

Sonuç olarak şunları ifade edebiliriz ki, ders kitabı ne kadar iyi olursa olsun öğrenci ders çalışmadığı takdirde netice olumlu olmayabiliyor. Ancak öğrenci yeterli ilgiyi gösterip ders çalıştığı sürece daha iyi sonuçlar alınmaktadır.

Ebcad serisinin bütün dil becerilerini bir arada bulunduran, her bir seviyeye hitap eden bir kitap olduğunu söyleyebiliriz. Dolayısıyla öğrenci emek verip çabalarsa ciddi anlamda seviye alacağını düşünüyoruz. Biz bunun örneklerine uygulamada şahit olduk. Dolayısıyla iyi bir ürün ortaya koyduğumuzu ve yeni baskılarda gerekli yerlerin revize edilmesi halinde çok daha başarılı bir seri olacağını düşünüyoruz.

Ürdün Yarmouk Üniversitesi Dil Merkezi ders kitabı *Kitabu's-salam Aleykum* isimli seriyi ve İnönü İlahiyat Fakültesi hazırlık sınıfı ders kitabı *Ebcad* dil serisini yaptığımız inceleme ve her iki kurumun öğretim üyeleri ile yaptığımız görüşme neticesinde yaptığımız karşılaştırma da şu değerlendirmelerde bulunabiliriz:

- Her iki ders kitabında istima, muhâdese, kırâe, kitabe gibi temel dil becerilerinde konu bütünlüğü bulunmaktadır.
- Her iki seride bütün dil becerileri ile ilgili konular aynı kitapta bulunmaktadır. Dolayısıyla her ders için ayrı bir kitap taşıma sıkıntısı yaşanmamaktadır. Ancak Ürdün Dil Merkezi ders kitabında gramer konularına çok fazla yer verilmemekte gerektiğinde ek kaynaklara başvurulmaktadır.
- Her iki ders kitabında İslam kültürünü yansıtan dini metinlere, ayet ve hadislerle dini kavramlara yer verilmektedir.
- Seviyeler arası geçişte aşamalı bir yöntem takip edilmektedir.

- Ebcet dil serisi gerek kullandığı fotoğraflar gerekse her ders için farklı bir renk kullanması öğrencinin dikkatini çekme noktasında etkili olmakta ve görselliğe hitap eden bu yönüyle *Kitabu's-salam Aleykum* serisinden ayrılmaktadır.
- Ebcet dil setinin başında öğrencinin konu hakkında ön bilgi sahibi olması için üçer tane soru sorulmaktadır.
- Her iki kurum da görev yapan öğretim üyeleri ile yaptığımız mülakat neticesinde, Ürdün Dil Merkezi hocaları, *Kitabu's-salam Aleykum* isimli serinin yeterli olmadığını ve güncellenmesi gerektiğini düşünmektedirler. Ebcet dil serisini hazırlayan yazar gurubu, serinin Arapça dil öğretimi açısından yeterli olduğunu ve seride bulunan eksiklikleri her yıl revize ederek yenilediklerini ifade etmektedirler.

3.3.5. İnönü İlahiyat Fakültesi Hazırlık Sınıfı Arapça Öğretimiyle İlgili Anket ve Değerlendirmeler

İlahiyat alanında temel kaynaklardan istifade etmek ve en üst düzeyde bilim insanı yetiştirmek, ileri düzeyde Arapça bilgisi gerektirmektedir. Geçmişten günümüze bütün Müslüman toplumlarda din eğitimi ve öğretiminin görüldüğü bütün kurumlarda Arapça dil öğretimi, eğitimin bir parçası haline gelmiştir. Türkiye’de hoca ve öğrenci sayısı dikkate alındığında Arapça öğretimi yapan kurumların başında ilahiyat fakülteleri gelmektedir.

İlahiyat fakülteleri, hazırlık sınıfı ve lisans olmak üzere iki aşamada Arapça öğretimi gerçekleştirilmektedir. Hazırlık sınıfında haftalık 24 ile 30 saat arasında değişen yoğun bir ders programı uygulanmakla birlikte lisans aşamasında sadece haftada 2 saatlik bir ders programı uygulanmaktadır.¹²⁵

Genel anlamda yabancı dil öğretiminde düze varım yöntemi, görsel-işitsel yöntem, telkin yöntemi, grupla dil öğretimi yöntemi, sessizlik yöntemi, seçmeli yöntem gibi öğrencinin etkin öğrenme ihtiyacına yönelik çeşitli yöntemlerin uygulanması önerilmekteyken Türkiye’de ilahiyat Arapça öğretiminde çoğunlukla dilbilgisi-çeviri yöntemi uygulanmakta dolayısıyla temel dil becerilerinin kazanılmasında belirlenen hedeflere ulaşılmamakta, buna bağlı olarak hedeflenen Arapça öğretimi

¹²⁵ Atik Aydın, “İlahiyat Fakültesi Lisans Öğrencilerinin Arapça Eğitimi Hakkındaki Görüşleri” *Mesnet İlahiyat Araştırmaları Dergisi*, 11/1 (2020), 34.

gerçekleşemediğinden ilahiyat fakültelerinde Arapça temelli diğer İslam bilimlerinin de öğretimi ve anlaşılması zorlaşmaktadır.¹²⁶

İnönü İlahiyat Fakültesi dahil toplamda dokuz ilahiyat fakültesi ve İslami ilimler fakültesi öğrencilerine 2019-2020 eğitim-öğretim yılında uygulanan anket neticesinde şu değerlendirmelerde bulunulmuştur:

- İlahiyat fakültesi öğrencilerinin bir kısmı Arapçayı öğrenilmesi zor bir dil olarak görse de öğrencilerin büyük bir kısmı, şartlar oluştuğunda Arapçanın öğrenilebileceğini düşünmektedirler.
- Arapçayı öğrenme noktasında motivasyon eksikliği en önemli problemlerden biri olarak kabul edilmektedir. Bu sorunu çözecek olanların başında ders hocasının geldiği düşünülmektedir.
- Arapça öğretimindeki en büyük sorunlardan bir diğeri, derslerin gramer ve çeviri merkezli olup muhâdese becerisini geliştirmeye yönelik çalışmaların yetersiz olmasıdır.
- Öğrenciler, okul dersleri dışında Arapça okuma ve farklı etkinliklerin kendilerini geliştirdiğini düşündüklerinden dolayı bu tarz etkinliklerin artmasını istemektedirler.¹²⁷

Çalışmamızın üçüncü bölümünde yer alan İnönü İlahiyat Fakültesi hazırlık sınıfı Arapça öğretimi konusu için 2020-2021 eğitim-öğretim yılı hazırlık sınıfı öğrencilerine elektronik ortamda uygulanan anket soru ve değerlendirmeleri şu şekildedir.

Bu anket çalışması İnönü İlahiyat Fakültesi hazırlık sınıfı öğrencilerinin Arapça dersi öğretimi konusunda görüş ve düşüncelerinin alınması amacıyla yapılmıştır. Ankette öğrencilere, hazırlık sınıfı Arapça dersi öğretimi, ilahiyat bölümü, öğretmenler, öğrenme stratejileri, materyal kullanımı, Arapçanın derste ve ders dışı etkinliklerde kullanımı, sınıf içi etkinlikler ve sınavlar ile ilgili görüşleri sorulmuştur. Anketi 104 öğrenci yanıtlamıştır.

Anket temelde nicel-tarama araştırması şeklinde geliştirilmiştir. Genel olarak likert ölçek tipi olup beşli seçenek düzeyleri oluşturulmuştur. Ankette demografik-bağımsız değişken kullanılmıştır. Kapalı uçlu sorular, ayırma /eleme soruları, maddelendirilmiş ölçek tarzı sorular olmak üzere 20 adet seçenekli soru sorulmuştur.

¹²⁶ Uçar, Türkmen, “İşbirlikli Öğrenme Yönteminin İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Arapça Dersine Yönelik Tutumlarına ve Başarılarına Olan Etkisi”, 95.

¹²⁷ Aydın, İlahiyat Fakültesi Lisans Öğrencilerinin Arapça Eğitimi Hakkındaki Görüşleri, 55.

1 ve 2. Sorular demografik-bağımsız değişken şeklindedir. Ankete yüksek oranda kız öğrenci ve 17-20 yaş aralığında olan öğrenciler katılım göstermişlerdir.

S.1. Cinsiyetiniz?

	Katılımcı Sayısı	Yüzde %
Kız	83	80
Erkek	21	20

Bu soruya 104 öğrenci tarafından yanıt verilmiştir.

% 80 kız, % 20 erkek

S.2. Yaş aralığı

	Katılımcı Sayısı	Yüzde %
17-20	70	67
21-26	34	33

3 ve 4. Sorular kapalı uçlu sorular şeklinde olup yanıtlara bakıldığında katılımcıların %32 si istediği bölümü kazanamadığı için ilahiyat bölümünü tercih ettiğini belirtmiştir. Meslek tercihi konusunda ise katılımcıların büyük oranı öğretmen olmak istediklerini belirtmiştir.

S.3. İlahiyat bölümünü hangi sebeple tercih ettiniz?

	Katılımcı Sayısı	Yüzde %
Arapçayı seviyorum	15	21,8
İstediğim bölümü kazanamadığım için	23	32,7
Dini sebepler	21	29,7
İş imkânından dolayı	9	12,9

Sorunun yanıtını incelediğimizde çoğunluk “İstediğim bölümü kazanamadığım için” seçeneği işaretlense de “Dini sebepler” seçeneğinin oranı da yüksek olduğunu görüyoruz. Arapçayı sevdiklerinden dolayı İlahiyat bölümünü tercih edenler %21 oranla üçüncü sırada yer almaktadır.

S.4. Bu bölümden mezun olduğunuzda hangi mesleği tercih etmek istersiniz?

	Katılımcı Sayısı	Yüzde %
Öğretmen	50	71,2
Kültürler Arası Etkileşim Sağlayan Pozisyon	8	11,5
Kur'an Kursu Öğreticiliği	6	8,7

Bu soruda yanıtlara baktığımızda öğrencilerin yüksek oranda öğretmenlik mesleğini tercih ettiğini görüyoruz.

5 ile 11 arası olan soru grubu, Arapça öğretimi ile ilgili “iyi-orta-düşük” dibi değer verilen seçenekli sorulardır. Yanıtlara bakıldığında katılımcıların çoğunluğu Arapça öğretimiyle ilgili “iyi” seçeneğinden ziyade “orta” seçeneği işaretlemişlerdir. Ancak sosyal hayatta Arapça iletişim kurabilme ve eğitimcilerin konuya hâkimiyeti hususunda “iyi” seçeneğini işaretleyerek olumlu düşüncelerini belirtmişlerdir.

S.5. Eğitimciler öğrenme motivasyonunuzu hangi ölçüde arttırmaktadır?

	Katılımcı Sayısı	Yüzde %
Çok iyi	6	% 9
İyi	32	% 46
Düşük	6	% 9
Çok düşük	5	% 7

Eğitimcilerin, öğretime motivasyon olarak katkıları konusunda yöneltilen bu soruda öğrencilerin çoğunluğu “iyi” seçeneğini işaretlemişlerdir. Bu durum öğretmenlerin motivasyon açısından etkili olduğunu göstermektedir.

S.6. Öğrenme stratejileri hakkında yeterli bilgilendirme yapılıyor mu?

	Katılımcı Sayısı	Yüzde %
Çok iyi	6	% 9
İyi	20	% 28
Orta	29	% 41
Düşük	13	% 19
Çok Düşük	4	% 6

Öğrenme stratejileri hakkında öğrencilerin çoğunluğu “ orta” seçeneğini işaretleyerek eğitimin bu yönde yeterli olmadığını ifade etmektedirler.

S.7. Dinlediklerinizi hangi oranda anlıyorsunuz?

	Katılımcı Sayısı	Yüzde %
Çok iyi	3	% 5
İyi	19	% 19
Orta	36	% 51
Düşük	10	% 15
Çok düşük	12	% 12

Seçeneklerden “orta” seçeneğinin işaretlenmesi dinlediğini anlama oranının yeterli düzeyde olmadığını göstermektedir.

S.8. Materyal kullanımı ğreniminizi hangi ölçüde etkiliyor?

	Katılımcı Sayısı	Yüzde %
Çok iyi	12	% 17
İyi	18	% 26
Orta	26	% 37
Düşük	7	% 10

Öğrenciler, eğitimde materyal kullanımı hususunda çoğunlukla “orta” seçeneğini işaretlemişlerdir. Bu durum materyal kullanımı ile ilgili olumlu bir kanaat oluşmadığını göstermektedir.

S.9. Okuduğunuz metni hangi oranda anlıyorsunuz?

	Katılımcı Sayısı	Yüzde %
Çok iyi	3	% 5
İyi	18	% 26
Orta	30	% 43
Düşük	15	% 22
Çok düşük	5	% 7

Bu sorunun yanıtını incelediğimizde en yüksek oranın “orta” seçeneğe ait olduğunu görüyoruz. Ancak okuduğunu anlama oranlarını, dinlediğini anlama oranlarıyla kıyasladığımızda “iyi” seçeneği yüzdeliğinin okuduğunu anlama sorusunda biraz daha fazla olduğunu gözlemliyoruz.

S.10. Sosyal hayatta Arapça sözlü iletişim beceriniz hangi orandadır.

	Katılımcı Sayısı	Yüzde %
Çok iyi	10	% 14
İyi	33	% 47
Orta	16	% 23
Düşük	7	% 11
Çok düşük	5	% 7

Öğrenciler, sosyal hayatta Arapça sözlü iletişim becerileri ile ilgili soruya çoğunlukla “iyi” seçeneğini işaretlemişlerdir.

S.11. Öğretim üyelerinin alana hâkimiyeti hususundaki düşünceniz nedir?

	Katılımcı Sayısı	Yüzde %
Çok iyi	27	% 38
İyi	32	% 46
Orta	10	% 14
Düşük	1	% 2
Çok düşük	1	% 2

Soruda yüksek oranda “iyi” seçeneğinin işaretlenmesi öğretim üyelerinin alana hâkimiyetleri noktasında olumlu kanaat oluştuğunu göstermektedir.

12 ile 17 arası soru grubu ayırt etme-eleme (evet-hayır) şeklinde değerlendirilmiştir. Arapça eğitiminde kullanılan materyaller, sınıf içi etkinlikler ile ilgili katılımcıların yanıtları incelendiğinde genel olarak dersler esnasında materyal kullanımının sınırlı olduğu ve farklı etkinliklerin fazla uygulanmadığı görüşü hakimdir. Ancak ders kitabı olarak okutulan Ebced serisinin Arapça eğitimi konusunda yararlı olduğu düşünülmektedir. Ayrıca öğrenciler hazırlık sınıfı eğitim-öğretiminin uzaktan eğitim olmasından ziyade yüz yüze eğitim yapılması gerektiğini düşünmektedirler.

S.12. Sınıfta materyal kullanımı yapılıyor mu? Kullanılan materyalleri yeterli buluyor musunuz?

	Katılımcı Sayısı	Yüzde %
Evet	28	% 40
Hayır	42	% 60

Derslerde materyal kullanımı ile ilgili bu soruda yanıtlara baktığımızda yüksek oranda “hayır” cevabı ile karşılaşyoruz. Bu durum hazırlık sınıfı Arapça derslerinde materyal kullanımının yeterli düzeyde olmadığını göstermektedir. Ancak anketin uygulandığı yıl pandemi sürecinden dolayı eğitimin uzaktan olması da bu durumu etkileyen hususlardandır.

S.13. İlahiyat Fakültesi hazırlık sınıfı ders kitabı Ebced serisini yararlı buluyor musunuz?

	Katılımcı Sayısı	Yüzde %
Evet	46	% 65
Hayır	26	% 37

Öğrenciler, bu soruya yüksek oranda “evet” cevabı vererek Ebced dil setinin, ihtiyaçlarını büyük oranda karşıladığını ve yararlı bulduklarını belirtmişlerdir.

S.14. Hazırlık sınıfı Arapça eğitimi uzaktan eğitim şeklinde olsun.

	Katılımcı Sayısı	Yüzde %
Evet	12	% 18
Hayır	60	% 85

Sorunun yanıtlarına baktığımızda öğrencilerin, uzaktan eğitime yüksek oranda hayır cevabı verdiklerini görüyoruz. Bu sonuçtan hareketle öğrencilerin uzaktan eğitimi yararlı bulmadıklarını söyleyebiliriz.

S.15. Arapça eğitimi yüz yüze eğitim şeklinde olsun.

	Katılımcı Sayısı	Yüzde %
Evet	62	% 88
Hayır	11	% 16

Eğitimin yüz yüze olması sorusuna öğrenciler büyük oranda “evet” cevabı vererek yüz yüze eğitimin önemini ve farkını ifade etmişlerdir.

S.16. Sınavlar çoktan seçmeli olsun.

	Katılımcı Sayısı	Yüzde %
Evet	68	% 96
Hayır	5	% 7

S.17. Sınavlar klasik tarzda olsun.

	Katılımcı Sayısı	Yüzde %
Evet	4	% 6
Hayır	69	% 97

Sınavların çoktan seçmeli şeklinde mi yoksa klasik tarzda mı olması sorusuna öğrenciler yüksek oranda “sınavlar çoktan seçmeli olsun” cevabını vermişlerdir.

18-20 arası soru grubu kapalı uçlu sorulardan oluşmaktadır. Öğrenciler derse katılım konusunda yüksek oranda bir-iki kez katılım gösterdiklerini belirtmişlerdir. Yine katılımcılar İlahiyat Fakültesi hazırlık sınıfı eğitim süresi ile ilgili soruya % 86 gibi yüksek bir oranda “ bir yıl yeterli olmaktadır” şeklinde yanıt vermişlerdir.

S.18. Sınıf içi etkinlikler hangi oranda uygulanıyor?

	Katılımcı Sayısı	Yüzde %
Her zaman	7	10,7
Sık sık	10	14,6
Ara sıra	25	35,9
Nadiren	16	23,3
Hiçbir zaman	11	15,5

Katılımcılar sınıf içi etkinlikler ile ilgili soruya çoğunlukla “nadiren” uyguluyor cevabını vermişlerdir. Etkinliklerin yeterli düzeyde uygulanamayıp uzaktan eğitim süreciyle bağlantılı olduğunu düşünüyoruz.

S.19. Ders esnasında hangi sıklıkla söz hakkı alıyorsunuz?

	Katılımcı Sayısı	Yüzde %
1-2 kez	44	61,8
3-4 kez	14	20,6
5-6 kez	4	6,5
7-8 kez	3	5,4

Öğrencilerin, en fazla “1-2 kez derse katılıyorum” seçeneğini işaretlediklerini görüyoruz. Bu tabloya baktığımızda öğrencilerin derse katılımı çekimser davrandıklarını gözlemliyoruz.

S.20. İlahiyat Fakültesi hazırlık sınıfının daha verimli olması için süresi konusunda düşünceniz.

	Katılımcı Sayısı	Yüzde %
İyi değerlendirilirse 1 yıl yeter	61	86,4
İki yıl olmalı	4	5,9

Bu soruda öğrenciler yüksek oranda “iyi değerlendirilirse 1 yıl yeter” seçeneğini işaretleyerek Arapça eğitimi için bir yılın yeterli olacağını ifade etmişlerdir.

İnönü İlahiyat Fakültesi hazırlık sınıfı Arapça öğretimiyle alakalı Fakültenin öğretim üyeleri tarafından anket uygulamaları yapılmıştır. Uygulanan anketlerle ilgili değerlendirmeler, hazırlık sınıfı Arapça öğretimiyle ilgili görüş ve öneriler şu şekilde ifade edilmiştir.

Arapça öğretimi için kullanılması gereken yöntem ve teknikler üzerine farklı araştırmalar yapılmalıdır. “İşbirlikli Öğrenme Yönteminin İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Arapça Dersine Yönelik Tutumlarına ve Başarılarına Olan Etkisi” isimli araştırma net bir şekilde göstermiştir ki, Arapça dersine karşı öğrencide gelişen tutumlar

öğrencinin başarısını olumlu ya da olumsuz doğrudan etkilemektedir. Buna bağlı olarak öğrenciye Arapça sevdirmeye çalışılmalı ve öğrenciye Arapçanın zor bir dil olmadığı, öğrenilebileceği inancı kazandırılmalı ve bunu destekleyici yöntemler uygulanmalıdır.¹²⁸

Arapça öğretimi için önemli hususlardan olan ders dışı etkinliklerin uygulanmasında sadece hoca ve öğrencilerin bireysel çabalarına bağlı kalınmadan daha sistemli ve kurumsal hale getirilmelidir. Ayrıca ilahiyat fakültesi öğrencilerinin Arapça öğretimindeki en önemli motivasyon kaynağı öncelikle Kur'an olmak üzere dini ilimleri öğrenmektir. Dolayısıyla öğrencide ilim öğrenme isteği artıkça Arapça öğrenme isteği ve çabası da artmış olacaktır. Arapça öğretiminde yaşanan sorunlardan bir diğeri de öğrenci sayısının çokluğudur. Öğrenci sayısının azaltılması durumunda hissedilir bir iyileşme sağlanacaktır.¹²⁹

Genel olarak İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin, Arapça öğrenme amaçları üzerine yapılan araştırmalara bakıldığında öğrencilerin, Arapçayı sadece dini metinler yönünden değerlendirdikleri ve daha çok gramer öğrenimine önem verdikleri görülmektedir. Dolayısıyla başta muhâdese olmak üzere diğer dil becerileri önemini yitirmektedir.¹³⁰

¹²⁸ Uçar, Türkmen, İşbirlikli Öğrenme Yönteminin İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Arapça Dersine Yönelik Tutumlarına ve Başarılarına Olan Etkisi, 114.

¹²⁹ Aydın, İlahiyat Fakültesi Lisans Öğrencilerinin Arapça Eğitimi Hakkında Görüşleri, 56.

¹³⁰ Orhan Oğuz, "İlahiyat Fakültesi Hazırlık Sınıfından Sonra Arapça Öğretimine Kesintiye Uğraması Sorunu" 454.

SONUÇ

Yabancılara Arapça öğretimi için kullanılan yöntemler, hedef dili üst seviyeye çıkarma gayesini taşımaktadır. Dil öğretiminde geçmiş tecrübelerden yararlanmakla birlikte öğrencinin ihtiyaç duyduğu bilgiyi kısa sürede verebilmek, öğrencinin bu manada ihtiyacını karşılamak için modern yöntemlere olan ihtiyacın önemi daha da artmaktadır.

Ürdün Yarmouk Üniversitesi bünyesinde hizmet veren Merkezü'l-lugât'da yabancı öğrencilere yönelik verilen Arapça öğretimi ile İnönü İlahiyat Fakültesi hazırlık sınıfı Arapça öğretimi hakkında yapılan araştırma, inceleme gözlem ve karşılaştırmalar neticesinde şunları söyleyebiliriz.

1. Dil Merkezi'nde genel olarak öğretim yöntemlerinden Doğrudan-Direkt yöntemi kullanılmaktadır. Gramer anlatımı yapılmakla birlikte sınırlı tutulmaktadır. Dilsel yetenekler farklı uygulamalarla kazandırılmaya çalışılmaktadır. Böylelikle dilin teorik değil pratik uygulamalarına ağırlık verilerek öğrencilerin motivasyonu arttırılmak istenmektedir.
2. Dil Merkezi'nde mümkün olduğunca araç dil kullanılmamaya özen gösterilmektedir. Bu durum, öğrenciyi kendisini zorlayarak amaç dili öğrenmeye teşvik etmektedir.
3. Derslerde konu edinen metinler başka bir dile tercüme edilmemekte, yerine göre hedef dilin kendisi ile açıklamalara yer verilmekte, benzetmeler kullanılarak konu açıklanmaya çalışılmaktadır. Aynı zamanda metnin anlaşılıp anlaşılmadığı konu ile ilgili sorular aracılığıyla kontrol edilmektedir. Arapça bir metnin yine Arapça kelimeler ve sorularla açıklanması öğrencinin kelime hazinesini geliştirmede olumlu rol oynamaktadır.
4. Dil Merkezi'nde görev yapan öğretim üyelerinin Arap olması Arapça dil eğitim ve öğretimine olumlu katkısı olmaktadır. Ancak zaman zaman açıklama yaparken zorlandıkları yerlerde Arapça dışında İngilizceye başvurmaları öğrenciler üzerinde olumsuz bir etki bırakmaktadır.
5. Dil Merkezinde Projeksiyon aleti, bilgisayar, video vb. görsel-işitsel araç gereçlerin kullanılması öğrenimi pozitif yönde etkileyen bir unsurdur.

6. İnternet ve bilgisayar kullanma imkânı olan Dil Laboratuvarı'nın aktif bir şekilde kullanılması dil eğitimine olumlu katkı sağlamaktadır.
7. Dil Merkezi'nde eğitim-öğretim faaliyetleri dışında yapılan gezi etkinlikleri öğrencilerin birlikte vakit geçirdikleri farklı programlar sayesinde farklı kültürlerdeki öğrenciler birbirleri ile kaynaşmakta, aynı zamanda o ülkenin kültürel yapısı tanınmış olmaktadır. Ayrıca Arap-İslam kültürünün, dersler etkinlikler vesilesiyle tanıtılması önemli bir ayrıntıdır.
8. Gözlem ve inceleme imkânı bulduğumuz Ürdün Yarmouk Üniversitesi Dil Merkezi'nin öğretiminde belirli bir düzeyde Arapça bilen öğrenciler için çok verimli olmakla birlikte Arapçayı yeni öğrenen öğrenciler için aynı verim söz konusu olmamaktadır. Bu durumda olan öğrenci bir yıldan daha uzun bir süreye ihtiyaç duymaktadır.
9. Dil Merkezi'nde Fasih konuşulması ve öğretilmesi bunun yanında Merkez dışındaki yerlerde Avamca konuşulması öğrenciler açısından karışıklığa sebep olmaktadır. Bu durum dilin pratikte kullanımı açısından olumsuz bir etki yaratmaktadır.
10. Dil Merkezinde haftalık ders saati ek derslerle birlikte en fazla 20 saat iken İnönü İlahiyat Fakültesi hazırlık sınıfı haftalık ders saati 30 olabilmektedir.
11. Dil Merkezinde eğitim için kullanılan araç-gereçler daha fazla iken İnönü İlahiyat Fakültesinde araç-gereçler daha modern olmakla birlikte çeşitli değildir. Örneğin dil öğrenimine önemli bir katkı sağlayan dil laboratuvarı Merkezü'l-lügat' da mevcutken İnönü İlahiyat Fakültesinde bulunmamaktadır.
12. Dil Merkezi sınıfları ve İnönü İlahiyat Fakültesi sınıfları karşılaştırıldığında sınıf sayısı ve mevcudu az iken, hazırlık sınıfları sayı ve mevcut olarak fazladır.
Dil merkezi sınıf mevcudunun az olması, gerek oturma düzeni olsun gerekse sınıf içi farklı etkinlik uygulama açısından olsun avantajlı olmaktadır. Buna karşın hazırlık sınıfları mevcut olarak kalabalık olması sebebiyle farklı etkinlik ve uygulamaların yapılması sınırlı olmaktadır.
13. Dili yerinde öğrenmenin birçok açıdan faydası olmakla birlikte söz konusu olumsuzluklar ortadan kaldırıldığında daha verimli bir sonuç elde edilecektir.

14. Geniş bir öğrenci potansiyeline sahip olan İnönü İlahiyat Fakültesi ve özelde hazırlık sınıfları, gerek alanında donanımlı, tecrübeli Arap ve Türk öğretim üyesi kadrosuyla gerekse kullanılan modern araç gereçlerle Arapça öğretimi başarılı ve sistemli bir öğretim programıyla gerçekleştirilmektedir.
15. Özellikle 2016-2017 eğitim-öğretim yılından itibaren hazırlık sınıflarında ders kitabı olarak okutulan Ebced dil serisi uzman bir yazar grubu ve teknik ekip tarafından hazırlanmış olup Arapça öğretimi, temel dil becerilerinin kazanımı açısından öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayacak niteliktedir. Hazırlık sınıflarında Arapça öğretimiyle ilgili yapılan anketler ve öğretim üyelerinin görüşleri Ebced dil serisi okutulduğu dönemden itibaren öğrenci başarısını olumlu yönde etkilediği yönündedir.

KAYNAKÇA

- Aksan, Doğan. *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları 1990.
- Alsarami,Abdurrahman b.Sâd, “*Tagyimu mevagi ta’limi’l-lugati’l-Arabiyye li gayri nâtikîne bihâ a’lâ şebeketi’l-âlemiyye fi dav’il-maharati lugaviyye*”, İmam Muhammed bin İslam Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2014.
- Altun, Ahmet. *Türklere Arapça Öğretim Yöntem ve Teknikleri Sorunlar ve Çözümleri*, İstanbul Akdem Yayınları, 2017.
- Alvazan Hatem Muhammad-Alkhatay Majed Muhammad.“*İdrakatu’l-müderrişîne li-müşkilâti ta’limi’l-lugati’l-Arabiyye li nâtikîne bi gayriha va ta’limuha*”, el-ulumu’l-insaniyye ve’l-ictimaiyye 41/1(2014), 39.
- Aydın, Atik. “İlahiyat Fakültesi Lisans Öğrencilerinin Arapça Eğitimi Hakkındaki Görüşleri” *Mesned İlahiyat Araştırmaları Dergisi*, 11/1(2020): 34.
- Ayyıldız, Erol. “ Mısır’da İngiliz İşgalinin Arap Dili Üzerindeki Tesirleri”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1 (1986): 69.
- Bostancı, Ahmet. “ Arapça Öğrenim ve Öğretiminde İnternet Kullanımı”. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 3 (2001): 305.
- Bostancı, Ahmet. “Ürdün Üniversitelerinde Yabancılar Arapça Öğretimi”, *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 8 (2003), 54.
- Civelek, Yakup. “ Türkiye’de Arapça Öğretimine Dair Bazı Teklifler-Riyad Arap Dil Enstitüsü Örneği”, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2 (Aralık 1998), 226.
- Coştu, Kamil. “Arapça Eğitiminde Öğrenmeyi Etkileyen Faktörler”, *Bolu Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi*. 3 (2016): 34.
- Çelebi, Mustafa Durmuş. “ Türkiye’de Anadil Eğitimi ve Yabancı Dil Öğretimi”, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 21 (2006),303.
- Çetin,M. Nihad. “ Arap”, *TDV İslam Ansiklopedisi*,3/ 282. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1991.

- Demirel, Özcan. *Yabancı Dil Öğretimi: Dil Pasaportu, Dil Biyografisi, Dil Dosyası*. Ankara: Pegem Yayınları, 1990.
- Doğan, Candemir. “Arapça Öğrenmeyi Öğrenmek ya da İyi bir Arapça Öğrencisi Olmak” *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi*”, 19 (2008), 115.
- Doğan, Candemir. *Arapça Öğrenim ve Öğretim Kılavuzu*, İstanbul: Ensar Yayınları, 2011.
- Dündar, Ahmet İhsan. “İlahiyat Fakültesi Arapça Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Arapça Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (Kocaeli Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Örneği) *Kocaeli İlahiyat Fakültesi Dergisi* 4/1 (Haziran 2020), 89.
- el-Hûlî, Muhammed Ali. *Arapça Öğretim Metotları*, trc. Cihaner Akçay. İstanbul: Akdem Yayınları, 2017.
- el-Hûlî, Muhammed Ali. *Esâlibü tedrisi’l- lügati’l - Arabiyye*, Ürdün: 2000.
- Gündüzöz, Soner. “Arapça Öğretiminde Başvurulacak Bazı Yöntem ve Teknikler- Pedagogik Bir Değerlendirme”. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 29 (2010): 36- 37.
- Güney, Murat Arif Güney. “Yabancı Dil Öğretimi ve Dünden Bugüne Türkiye’de Arapça Öğretimi”, *KTÜİFD*, 1 (2014), 196.
- Hengirmen, Mehmet. *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve Tömer Yöntemi*, Ankara: Engin Yayınevi, 2006.
- İbn Haldûn, Abdurrahman bin Muhammed el-Hadramî, Mukaddime, çev. Süleyman Uludağ, İstanbul: Dergâh Yayınları, 2018.
- Kabadayı, Abdülkadir. “Öğrenci Merkezli Yabancı Dil Öğretimi Modeli Tercih Ölçeği”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (2003): 57.
- Karaca, Mahmut. “Türkiye’de Yüksek Öğretim Kurumlarında Arapça Öğretimi İlahiyat Fakülteleri Örneği”, Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi, 2000.
- Karaman, Ayhan. “Dinleme Becerisi öğretimi Ya da Külkedisi Sinderella”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 45 (2015), 3.

- Karaman, Fikret. (ed.), vd. Sinanoğlu, Ahmet Faruk, Aşlamacı, İbrahim, Korkut Çeçen, Mehmet. *Geçmişten Günümüze İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi*. Malatya: Doğu Mat Grup Yayıncılık, 2016.
- Kömürcü, Ahmet. “İlahiyat Fakültesi Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Arapça Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi” (D.Ü.İ.F. Örneği), *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi* 13/3 (Eylül 2015), 124.
- Meşe, Ramazan. “*Arapça Kalıplaşmış İfadelerin Çevirisinde Eşdeğerlik- Deyimler Örneğinde*” FSMVÜ Uluslararası Arap Dili ve Edebiyatı Alıştırmaları Kongresi Bildiriler (2021):415.
- Meşe, Ramazan. “Dijital Dönem Uzaktan Arapça Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar”, *İslâm ve Yorum V Uluslararası Sempozyum*, ed. Ramazan Meşe. 2/15. Malatya: İnönü Üniversitesi Yayınları, 2021.
- Oğuz, Orhan. “İlahiyat Fakültesi Hazırlık Sınıfından Sonra Arapça Öğretiminde Kesintiye Uğraması Sorunu”, *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*”, 10/2 (2019), 453.
- Özsunar, Aysun. “*Arapça Öğretimine Yeni Yaklaşımlar ve Görsel Materyallerin Kullanılması*”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2018.
- Ramadan, Hânî İsmail. *Meayîrû Anasîrî’- luğati’l- Arabiyye li’n- natikîne bi gayrihâ*. İstanbul: Akdem Yayınları, 2006.
- Soysaldı, Mehmet. “Türkiye’deki İlahiyat Fakültelerinde Arapça Öğretiminde Karşılaşılan Problemler ve Çözüm Yolları”, *EKEV Akademi Dergisi*, 45 (2010), 258.
- Şahin, Yusuf. “*Yabancı Dil Öğretmenlerinin Eğitim Bilimsel ve Alan Bilgisi Açısından Değerlendirilmesi*”, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, 2006.
- Temel, Ahmet Vefa. “*Türkiye’de Arapça Öğretiminde Uygulanan Metotlar, Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri Üzerine Bir Değerlendirme*” AİBÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi, 3 (2015), 168.
- Türkmen, Sabri. “*İbn Haldûn’a Göre Arap Dili ve Eğitimi*”. Nüsha Şarkiyat Araştırmaları, 12 (2012): 66.

- Türkmen, Sabri. *Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretimi*. İstanbul: Ensar Yayınları, 2019.
- Uçar, Recep- Türkmen, Sabri. “İşbirlikli Öğrenme Yönteminin İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Arapça Dersine Yönelik Tutumlarına ve Başarılarına Olan Etkisi”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 15/3 (2015): 95.
- Versteegh, Kees. *Arap Dili Öğretiminin Tarihçesi*, çev. Muhammed Günaydın, İstanbul: *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2007.
- Wikipedia, <https://tr.m.wikipedia.org>. (27 Ekim 2021).
- Yalçın, Ceyda. “Yabancı Dil Öğretiminde Dile Yönelim Sorunu”. *UDES* (2015): 421.
- Yaman, Gülşen. “Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretiminde WhatsApp Kullanımı”. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2 (2016): 39.
- Yarmouk University, <http://langcenter.yu.edu.jo> (2 Temmuz 2021).
- Yarmouk University, <https://www.yu.edu.jo> (16. 06. 2021).
- Yıldırım, Sabahat. *Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretiminde Görsel Materyal Kullanımının Öğrenci Başarısı Üzerindeki Etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 2020), 1.
- Zeydan Corci. *Tarihu Adabi'l-Lugati'l-Arabiyye*. Beyrut: 1978.